

دیوان غزلیات

1283

Acc. no. = 1283

بائستہ عافیت و مغفرت و رحمت ایاں

میر انجیا ہوا در امشن سبج و در مجشکا

در درگاہ احمد کسوا عین مودون کو

مگر محتاج یارب و جہان میں غمیر کے دکا

۲۹

15 917

جب ہوا اپنا پمپ پیدا

ہوا فختون و مکمل عینین

عالم قدس میں تھا شو بھی

ہر طرف سے ہی آتی تھی ندا

تھا تھان جانے وحدت میں نور

ہوئے ارزان رمعنی کہ ہوا

آدم و نوح و خلیل اسمعیل

سکاتانی کہیں اسکا نہیں

دہو م تھی حشبن تھا گھر گھر پیدا

جسم اطہر سے مطہر پیدا

شان حق کا ہوا منظر پیدا

ہوا کو نین کا سرور پیدا

ہوا کثرت میں وہ اگر پیدا

بحر قدرت کا شنا پیدا

تھا یہی سب کی زبان پیدا

کوئی اسکا نہیں ہمسر پیدا

عاصیو تمکو مبارک ہو و

تشنہ کاموں کے لہر حقنے کیا

نور سے اوسکی ہوئی ہیں تحقیق

اسکے سایہ سے ہوئی ہیں بلشک

ملک و جن و بشر سب میں عیا

اوسکے فیضان سے ہوتا ہر مدام

لو ہوا شافع محشر پیدا

وہ من ساقی کو شریدا

محمدا و خرمہ انور پیدا

باغ میں سرو صنوبر پیدا

اوسکا پر تو ہے اس پر پیدا

بر میں زر بحر میں گوہر پیدا

اوسکی مداحی سے کیا کیا موزن

۹

طبع میں ہوئی ہیں جو ہر پیدا

۳۰

کون ہو کوئین میں ہمتا و ہمتا

درد نام پاک ہر سب کی زبان پر آکا

میر و مولا میر و کوا میر سرور آکا

جبکہ خود عاشق و ہر خلاق اکبر آکا

فرش سے تا عرش ایشیا و نکوین ام

ہزار لسی والہ شاید و مفتون کچا

اپنی آنکھیں زہد و تقویٰ کا بحر و سبکو
 یک نگاہ لطف فرماؤ خدا کی واسطے
 سرِ صد گرد و اقدام مبارک پر وہن
 ہر وظیفہ ہم والا کا مجمعِ شام و
 ہر لقا قدس و صفا اپنی سو اسطے

ہر سہارا بسن محمدی بند پروردگار
 جان بلب ہر ایک فرقتیں مضطر
 خواب میں بھی دیکھ لوں کر و زور پر
 بھولتا ہرگز نہیں ذکر دم بھر
 ہو مایہ رات و دن صفِ کھر گھر

یا محمد ہو باستد عارف و مغفرت

۱۱

ہاتھ میں زون کے دامن و محشر آپ کا

۳۱

ہو گیا مفتون و شیدا آپ کا
 ہر کہین ہوتا ہر چہ چاہا آپ کا
 وہاں نظر آتا ہر جلا آپ کا
 دیکھ لیتے گرجے تہا آپ کا

جس نے دیکھا رویہ زیبا آپ کا
 صفحہ ہستی سحر لے تالا اسکا
 آنکھ اوٹھا میں دیکھتا ہوں حسیں
 رب دنی بولتا ہوں سوز نہ پھر

و یان تجھی یوسف پر زلیخا مبتلا

سب حسینانِ جہانِ محبوبین

طورتک پہنچے کلیم اور ہو گیا

رتبہ کونین ہر پست آپسے

تھاید بیضا اگر موسیٰ کو پاس

قبر میں اور حشر میں ہر محکوب

یان ہر عاشقِ حقیق الہ آپکا

حسن ہر نامِ خدا کی آپکا

لا مکان تک بول بالا آپکا

مرتبہ ہر سب سے اعلیٰ آپکا

ہمید اللہ دستِ والا آپکا

اسرا ہر میرے آقا آپکا

بندہ موزون ہر دلی مبتلا

آپ کا اے میرے مولا آپکا

۳۱

۵

نورِ خدا ہر بالیقین جس و جمال آپکا

اہلِ زمین و آسمان چمک چو نہر و جان

احمد پاک نام ہر عرش برین مقام

قالِ خدا ہر سیکمان قال و مقال آپکا

دیکھ کے سب میں نغمہ خوان چاہو آپکا

کون مرکان میں عام ہر بند و نوال آپکا

خاتم مرسلین ہو رحمت عالمین ہو

شافع مذنبین ہو پر یہ کمال لگا

ای شہ جمد انبیا منظر نور کسبیا

۳۳

۹

موزون ہر بندہ بنو درمہ حال لگا

مطلع انوار حق ہو روتایان لگا

ذات عالی رحمۃ للعالمین ہو اسلئے

ایک شائق س میں جو دیکھا شاعر

کھینچتا رہتا ہوں دل پہ تصویر الکی

یا محمد آپکا منظر ہر کل کون مرکا

وان سائی طور تک موبہ کی تھی ان تک

فرشتہ و تاعشر ہر جا وصف کرتے ہیں

ایک تو صیف کب ہو بندہ ناچیز

مخزن ہزار ہر جیت گریبان لگا

عروۃ الوثق ہر محل عالم کو دمان لگا

رکھ لیا ہر سب سے اپنی سر پہ فرمان لگا

سیرین داہرہ رہا ہر میر و ہر آن لگا

حسن ہر جا ہر یک شہر میں نیان لگا

برق سا چھتی ہر دم میں خوش رخسار لگا

جن و انسان ملا یک حور و غلمان لگا

حضرت یاری ہر قرآن میں شاخ ان لگا

جلد ای رشکِ مسیحا لہ خبر موزوں کی

۳۴

ہر وہ از بس جان بلب محتاج در مان آہکا

۷

مین بھی ہوں مشتاق دیدارِ آپکا

دو جہان کے بند سے آزاد ہر

یک نگاہِ لطف کا ہر منتظر

جلد ای رشکِ مسیحا لہ خبر

تھی زینِ مشتری یوسف کی

عرش سے تا فرشِ کل کون ہوگا

حق سے ہر دم ہوں طلبگارِ آپکا

دامِ الفت میں گرفتارِ آپکا

بہمِلِ ابرو سے خمدارِ آپکا

سکیان لیتا ہر بیمارِ آپکا

حق سے ہر خریدارِ آپکا

تابعِ فرمان ہر سرکارِ آپکا

جلد دکھلا دی خدا موزوں کو

۳۵

اُپ کا رو سے پُر انوارِ آپکا

۷

دردِ زبان ہر شام و سحر نامِ آپکا

ہو نہیں غلامِ ہر دم و دامِ آپکا

فیضان کے ہر قطر ہر شخص مستفید

عالم تمام تابع فرمان ہے آپ کے

ہر اپنی ہی ذات کے انتظام میں

عرش بریں نے جو مہین بعلین سے

ہم عاصیوں کو اپنی ہی ذات سے

کون مکان میں عام ہے انعام آپ کا

نافذ ہے ہر زمانہ میں احکام آپ کا

اعلان بچکانہ ہے اعلام آپ کا

اعزاز آپ کا ہے یہ اکرام آپ کا

بخشائیں گناہ ہے بس کام آپ کا

اتاق بھی میری آپ ہو مولا بھی آپ ہو

موزوں ہے بندہ بزرگ و دمام

۵

۳۶

ہر احمد مختار ہی مختار ہمارا

کوئین کا سردار ہے سردار ہمارا

عالم ہو سبھی یار و مددگار ہمارا

ہو دیگا قلب بند حب اظہار ہمارا

لب پر ہے وظیفہ ہی ہر بار ہمارا

دنیا میں ہیں فکر نہ عقلمین خط ہمارا

یک پر تو الطاف محمد جو ہو ہمیر

ہم بندہ احمد ہیں یہ خوشترین کسیر

ای منظر رب آپ کہد بحر رب سے

۹

ہر بندہ موزون گنہگار ہمارا

۳۷

کب تک میں محمد سر ہوں درخدا

مرتدا ہوں محمد کی جدائیسے کہ ہوں

انگھون میں اوسید کا ہر شرب ^{تصویر} روز

مجرور میرا قلب ہر فرتین نہی کی

فرقت سے میری سینے میں سو ^{لاکن} راخ ہیں

ہر خطہ زبان پر میری ذکر نہی کا

یہ کہے سو اہند میں م بھرن نہی

محشر میں نان پر لو اوی شہ شرب

بیتاب ہر اب بھہ دل مجور خدا

مدت سے اسی رنج میں رنجور خدا

دکھلا دی مجھ کو وہ رخ پر نور خدا

سینے میں میری ہو گیا نا صور خدا

سینہ ہر کہ ہر خانہ ز نور خدا

مقبول ہر ہر دم وہی نہ کو خدا

تقدیر سے مجبور ہوں مجبور خدا

کر فضل سے اپنی ہمیں محشو خدا

موزون کو خوش ہر در احمد کی گدائی

۳۸

اعزاز دکن کا نہیں منظور خدایا

۷

تم ہو بدرا اللہ جی یا رسول خدا

تم ہو شمس الضحیٰ یا رسول خدا

فخر آدم ہو تم فخر عالم ہو تم

تم ہو خیر الوری یا رسول خدا

شاہ شرب ہو تم مظہر رب ہو تم

تم ہو نور خدایا یا رسول خدا

ہند چھڑوائے ہم کو بلوائے

ہم یہی التجا یا رسول خدا

حقے فرمائے ہم کو بخشائے

آپ روز جزا یا رسول خدا

ایچی شانین صاف فرمائے

وصف ہر جا یا رسول خدا

۳۹

یچھ جو موزوں ہر مثل مجنون ہر

۷

آپکا بتدرا یا رسول خدا

ردیف ہے

روز و شب مضطرب گر کیٹنا غم یار

تا در خٹو احمد برسا غم یارب

تا بلی عمر عزیم گذرانم دریند
 تشنه شربت دید آغوشم
 هر دم از شرک و طحج خبر جویم
 هیچ تاثیر بخشید فغانم
 غرض اصلی مقصودم قربت ^{ست}

چند مجبور از ان وضع بهانم یار
 زان بیهوشیم تر و خشک و مانم یار
 مضطرب و مضطرب خسته از انم یار
 اثر بخش درین آه و فغانم یار
 قسمم سائله خوانان بهانم یار

تا نبیند رخ پر نور رستاخوارن

۱۰

ماند شفته و مضطرب در جانم یار

۴۰

دلم رشک گلستانست مشب

که هر مور و سلیمانست مشب

چو زلف یار پیچانست مشب

لبش بر لعل خندانست مشب

خیال و جانانست مشب

که اگر باد شه گرد و عجب نیست

بجل عقد و اللیل طبع

بگریه خون شده لعل از لب او

ملاحظت یافت خال از عارض او

بیک پاسخ لبش صد عقد بکشد

نثار انجم کند گردون اخلاص

نمی بینی که از یک التفاتش

جنونم تازه سودا ریخت در

دل کافر مسلمانست مشب

ولا هر شکل آسانست مشب

که یارم فاتحه خونست مشب

جهانم زیر فرمانست مشب

که دستم تا گریبانست مشب

ز بهر مکنیظ جان ادموژن

مگر دیدارش از زنت مشب

۴

۴۱

ایکه شرمند ز رویت مهتاب

بهمت پای تو از آتش شوق

هر کس اندر طلب قربت تو

پے وصف تو کتبهای کجوف

بر فکن از رخ پر نور نقاب

جگر و سینه عشاق کیا

مضطرب و مضطرب چشم پرآ

بهر تعریف تو هر نکته کتاب

مان و صل بود ریخ فراق

واعطا تو به کنم زین تو عیظ

سوی میخانه روی گرزاهد

عاصیان لائق انعام بوند

موج بر آب گهر در ته آب

که دغل در دلم در دست کتا

روز رندان قدح خوار مبتا

که درینجا است خطا عین صواب

بچه دیدار تو هر دم مژگون

ریزد از دیده دل خون ناب

۴۲

۵

پیش رویت بود یار کتاب افتاب

رتیش مضطر کنده مار از بھر ویت

که چون سیر بلند می شود زانر ویت

تا نه از اقطار صولت هم سیکتانی زند

سوی مغرب می شود زیر و ذهاب افتاب

هست یاصبح شام اینک عند افتاب

حل شود این عقد گر خوانی کتاب افتاب

زان جو دما همتا آمد جواب افتاب

چونکه بر ذرات عالم یافتن شمس لختها

۴۳ گشت آموزون میان فتح باب افتاب ۱۱

تا شود باو در مقابل غمت تا افتاب

چشم باید تا که تاب دید رو او

هست انوار احد در صورت احد عیان

گر وصالش با حیات ای خواهی داد

من بفرط شوق او دارم ز جذب خطا

واعطا دل پا کس کن ایله قریبی تاجی

رحمت حق از بر اما گنه کاران بود

شوی مقسوم خود دانم که هر دم پیش یا

همان من با گشتند ازین دام بلا

از شهوستان طلب ما پیش خود چرا

پیش ویش بروی ابکی سینه آب

حال موسی میتوانی دید در اقم الکتاب

زانکه از خورشید باشد جلو ما مایه تاب

هستی خود را بنده ای فنا کن چون جاب

چشم گریبان سینه برین طبع زان دل کتاب

تا بود در دل غل سود نمی بخش کتاب

زاهد از خود از سو گنه کاران مبتلا

هست بجز دیگر انعام و بجز ماعتاب

من همی افتاده ام اینجا بصدرنج عذاب

تا که پیش تو رسم با صد هزاران خطا

تا کجای رندی جوانی رفت پیری دیر

روز روشن گشت مژگون و تو بنجاب

۴۴

ردیف تے

۷

تو جان جهانی جهان نیست

وجود همه پر وجودت گواه

با مکان کنی جلو ما از وجوب

چو سترانا ستره بر کشود

گل ببل و سرو قمری سجت

چو هستی علی کل شیخ

بِعالَم همه امن و آن بی تو نیست

توئی بر نشان این نشان نیست

تجلا هر کون مکان بی تو نیست

عیان شد که در هر زبان نیست

که هر گلین بوستان بی تو نیست

همانا که سرو عیان بی تو نیست

۴۵

نه تنها شای تو موزون کند

که بر هر زبان استان بی تو نیست

۷

پیش از آن خوش شمس و مهر خیر نیست

یافت هر کس که ندان از سخن شیر نیست

نیک نگر که درین کار که کون مکان

در ره عشق صفایست و صفای مقبول

عاشق است که از خویش ناز خود را

چونکه شدت بسیار امانت زینو

پیش از آن دلش لعان که خیر نیست

پیش از آن ذائقه شهید و کرم خیر نیست

جز در احمد فخر دگر خیر نیست

که درینجا طلب فضل و مهر خیر نیست

که با و هم که نفع و ضرر خیر نیست

و تحت رضای سما پیشین خیر نیست

بخدا غیر تنای لقایش موزون

بمن اکنون هوس و لذت ز خیر نیست

بکا و ناله و فریاد و آه و زاری است

ز بهر قریب برق خطر دل و دم

عیون مرده عشاق فرشته راه تو اند

بشوق دید تو بوی چه بقرار است

بسان بر زهر و دید سگبار است

ز حجره پاک برون که انتظار است

فروغ حسن جوئی کے نہان ماند

اگرچہ صورت مکان پر دہا آ رہا

چسان سیم بخش سپید مژگون

۹

کہ ہر ہمہ عمل من سیاہ کار نیست

۴۷

در چہا جز عکس انوار جمال یا نیست

خوش تدبیر نے از زہد و تقویٰ ^{بی طلبی}

اہل باطن جملہ مستغنی از اہل ظاہر اند

نسخہ اکسیر عشق دوست ای لوہور

در کمال اہل ظاہر نقص میاں شدیم

از پراخفای سوز شمع جان فانی تن

منکہ احرام حریم اقدس تو بسته ام

در شام جان سیم موی غبر بوی او

برزبان جلیغ غمیز وصف گفتار نیست

عاشقانرا احتیاج سیم و زنیار نیست

قلب یافی را بجز چشم ظاہر کار نیست

مسطلما کرد و نیز گشتہ اش و شوار نیست

سرور باقامت خوش قد رتبتار نیست

پردہ پاکو ساز و آما مانع اظہار نیست

در بر و بر سر از آنم خرقہ و دستار نیست

حاجتم ہرگز بطیرت یافتہ تا تار نیست

۴۸

بنده سید احمدموزون از دوزل

مالک مختار من جز احمد مختار نیست

۵

سرور عالم شه ابرار سالار نیست

انگه باشد تابع فرمان کون و مکنان

حدت از شدت بشوق و عشق دارم

من خود محو تماشا جمالش بوده ام

فخر آدم احمد مختار مختار نیست

مژده باد ایدل چنین سرکار سرکار نیست

در دو عالم خوشتر این آرازا نیست

فکر عالم هر همه مصروف در کار نیست

۴۹

چون منم موزون شنا گویش که دین مکیان

قابل صدمه حیا گفتار گفتار نیست

۷

دل در طلبت چه بقیقراست

خون گشت جگر باشتیاقت

گل گل شکفت داغ شوق

جانم بغمت پراضطرار است

هم سینه چو لاله داغدار است

این سینه ما چه پر بهار است

چون برق بشوق تو طید جان

فرمود بقب چون نیائی

با صاف لان دلا مزین دم

چشم چو سحاب شکیبای است

گفتم که بدستت اختیار است

تا آنکه درون تو غبار است

موزون تو مخور غم جدائی

دستت چو بکار و دل بیار است

۹

۵۰

انبیاء از خدا فضل و کمال دیگر است

گوئیم الله با حق گفتگو کرده مگر

نوح حفظ این احمد عفو است بجواب

حکم فاخلع برکیم الله نازل شد بطور

مرحبا گویم جمالش را جمال یوسفی

واصلان فایات احمد را بذات کبریا

احمد مختار را جاه و جلال دیگر است

مصطفی را با خدا قال و مقال دیگر است

آن سوال دیگر است این سوال دیگر است

مصطفی را پیش حق قُرب مجا دیگر است

کابحال دیگر است این حال دیگر است

هزاران بهر خطه هرست وصال دیگر است

اهل طاهر مصطفی خوانند و تشریف اگر
بپس میدانی تو فرما و صیت است

اهل باطن را دینجا قیل و قال دیگر است
نیک بنگر تا پس این چه حال دیگر است

۵۱

این خمش مژگون کلامی اندرین مبحث
ز آنکه پاکان را در معنی خیال دیگر است

۵۲

مردان را از خدا عز و وقار دیگر است
بهر صراح ناطقه و بجزر محمد شد برق
گو میسی قم بان اند می گفته مگر
شد خلیل الله بر ایم و هم موسی کلیم
خود پرستان را خمار از باد صحنه
موسى اولی و روى انوار و لظى است

لیک ختم المرسلین را افتخار دیگر است
آن سوار دیگر و این شهسوار دیگر است
رحمة للعالمین را اختیار دیگر است
کار حق با احمد مختار کار دیگر است
بیخودان جام احمد را خمار دیگر است
پیش عشاقان اولیل و نهار دیگر است

که که بسیار است موزون باغ و بوستان خنجر

یا محمد منم افتاده بتیہ طلمات
 خادمان تو دم خضر و مسیحا دارند
 یا محمد بمن بسیر و پا بجس خدا
 دستگیرم چو توئی ای حکیم باکی نیست
 اینک از ماست بم تو هزاران تسلیم
 عمر گذشت و کام نبرامد یعنی
 تادیر و ضه احمد بر سا نم یارب
 کشتو تاکه بران عقبه ذی رتبه او

نظم ساز که تا یاکم ازین رطه نجات
 چون بخشد نظر تو اثر آب حیات
 بهره بخش ز خوان کرم و لغات
 چه سبک داشت چه قبر و چه بر وز عرصات
 از خدا باد بروح تو هزاران صلوات
 بار دیگر بندینه ترسیدم مهیبت
 استجب دعوتی وانت بحیب دعوات
 سیر سجده بسیارم بخورم جام حیات

عاصمی آثم و محزون خزین موز و غم

از که ایان تو ام ای شه عالی در جات

بر رخ پر نور تو جانان لقا از بهر چیست

جان بدست شوق رویت رویت مست

هر همه سیراب انعامت عطا بوده اند

چشم گریان بریانم و آگه نیم

باطن پر دغل ظاهر کتاب و دغل

باده نوشی حاصل بهر حصول بخود نیست

دار دنیا جا بهیوشی نباشد بشوید

نیک بد در اختیار نیست مگر اگر

رو در زیر سیاح این آفتاب از بهر چیست

بیجا با رخت بهما حجاب از بهر چیست

خاصل بهر من این جرم و عیا از بهر چیست

کین و حراق و خطر از بهر چیست

چون رنگی سر داد و عطا کتاب از بهر چیست

گر خودی از خود شود زایل شتر از بهر چیست

اندینجا غفلت و خانه خراب از بهر چیست

جرم چون محسوب میگردد عذاب از بهر چیست

شد تلف عهد شبان و موسم پیری رسید

خیر و مژگون سحر گردید و از بهر چیست

۵۴

۶

چون از بهار بهر جا توان گریست

هر دم شوق آن رخ زیبا توان گریست

تسکین نباشد و صدای جرس مرا

در رفتن باید و کیسوی غمین

بهر وصال آنج تا بان تمام شب

پیشین باز و وصال آنکمال شوق

چون قفس در تمنی لیلیا توان گریست

از سوز دل چو شمع بشبها توان گریست

با صد نیاز در شب بیدار توان گریست

چون تشنه کام بر لب ریا توان گریست

موزون ضایع پارچه در گریه ام بود

هر آن هر زمان تمنا توان گریست

۵

۵۵

که تکیه بر کرم و فضل حق بجایست

همینکه داعیه شیخ و برهمن بجایست

از آنکه قالبیم اینجا و جانمن اینجا

کنون نگر نگوییم که صد هزار است

دلازایه لا تقطعوهمین پدید است

کشو چون حرم و دیر را نظر کردم

ز هجر یار مرا هیچگونه رنج نیست

بیک ملک که صدابر زدی و روزار

تو عرض حال در آن بارگاه کن موزون

۵۶

که جبریل ران بار که جبین است

۱۱

هر کس که بنزد لکه آن یار خبر یافت

پروا نکند بهمت پروانه ز محفل

که قابل تفویض امانات ملک بود

ازادش قید تعلق نپسندد

عالی همان را نبود خویش را

در ویش بحر فقر تکلف نپذیرد

عارض نظر مبرد ز زلفش رخ

محروم نشد ز اهل کرم اقرب بعد

حق بهر عطای نکر دو هر کس

محفوظ به عالم همه جا بهینرند

از نام و نشانش نحس باز یافت

بر سوخت تن خود سوخته عیال یافت

این مکرمت خاص اگر یافت بهر یافت

شمشاد نه گل یافت گلشن نه یافت

هر کس که نظر کرد فلک اسفرا یافت

زان بادیه دیوار که یافت نه یافت

گم گشته شب سوخته منزل اسحرا یافت

از ابر بدریا صد فتنه گهر یافت

زان یافت براق احمد و یوسف خرا یافت

هر کس که جهان فضل و هنر یافت خیر یافت

نار و گنہ کیستین معرکہ موزون

انسان مگر این بایہ زیر اثر پذیرفت

۵۷

پیش نظر تھا آپکار و ضحہ تمام رات

چار و نطفہ تھا نور کا جلوہ تمام رات

دیکھا کیا مین رخ زیبای تمام رات

شوقِ لقائیں جبکہ مین بیا تمام رات

یک معرکہ تھا حشر کا برپا تمام رات

بس ٹھہ گیا تھا میم کا پردہ تمام رات

تھی التماس شوق و تمنائیں تمام رات

ذری تمام نھر درخشان بن گئے

تصویری کھنچی تھی سیر و لہری

رویائیں بیت رخ انور ہوئی نصیب

عشاق کو وہ نعرہ پرداں ہر طرف

احمد جو لامکانیں معراج کو گئے

موزون کو وصف احمد مختار کمر سوا

ہرگز نہیں کچھ اور وظیفہ تمام رات

۵۸

ردیف (ث)

۷

من عشقت هسته عالم العیاش

عشق و هجر نیست شوق و اضطراب

نالش از هجر دارم پیش تو

هست آن خط و نقوش و ضمه

تا طلب فرمائی روزی پیش خویش

از دکن پیش در باب السلام

تا که اندر محب نالم العیاش

من این بهایا نیالم العیاش

که کنی این انقضالم العیاش

ثبت در لوح خیالم العیاش

مضطرب این چند سالم العیاش

زود فرما انتقام العیاش

بندۀ هموزون ز تو جوید ترا

العیاش ای جان عالم العیاش

ایکه شاهان بپیش محتاج

حکم تو بر همه حکام جهان شد نافذ

جبهه فرساید بدو تو صاحب تاج

همه سلطانان نه بتو دادند خراج

ذره غیر رضا تو نبندد گز

از زمین تا به سپر پرده و حد فنی

از تو روشن همه گشتند درون

بذل انعام تو بر جمله خلائق عام است

میکند از تو بهر آن قضا استمران

قرین گشت بکونین عیان از معراج

ز آنکه از حق لقب است سراج و مانع

هست فیضنا وجود تو چو بحر موج

جان موزون بفراق تو رسیده بر لب

خیز ای رشک مسیحا بکنش زود علاج

۴۰

ردیف

(ح)

۷

دلازم من بنحی گوشت کن بلا تقیح

وجود او بقیقین منظر خدا باشد

ز نور او همه عالم و او ز نور خداست

بحکم و صبر و رضا و توکل و تسلیم

که هست جلوه احمد بر صبیح و ملیح

مکوزیاده ازین شیره حوشریح

برای دیده بینا بس است این توضیح

که نیافت کسی پیش حق بر او هیچ

کلیم بود یک شعله جز مشعل او

بود اطاعت و طاعت خدایش

ز مقدمش چو یک مرده گوی بود مسج

رضای اوست و خدای بقول صحیح

محمد احمد محمود راجوان موزون

پنجات تو بس مکتفیست این تسبیح

۶۱

رویف (خ)

۷

ز عشقت درین یزدیرینه کاخ

ز شور و فغانم که در عشق تست

بسوز دل خود گر آه کشم

بریزم اگر قطره ز اشک خود

من از حب نیایدون فارغم

چه گنج خطیرست هر دم ز عمر

بمن تنگ شد و سع ارض فراخ

بترق اگر بشنود شک لاخ

رسد دود آسم بکاخ صماخ

دهد میوه گر بود خشک شاخ

که خبش بود واجب الانفساخ

کسی کان چو برباد کرد آخ

چو موزون دلم حب احمد گرفت

نخواهم دگر دیر دیرین کفر

۶۲

ردیف

(۹)

۹

احد جلوه کرد از جمال محمد

چو ذلتش شده نظیر ربانین

نهان تو حق بود الاکن بظاهر

بود و عابد باری چو ذلتش

چو لطف آید ز نامش که چسبید

دو همیشه حسابت بگویند اراد

سر دین پرور شده پاریش

بگویند در جمله عالم نباشد

بین عز و جاه و جلال محمد

مقال خدا هست قال محمد

جهان را شده احتمال محمد

شود و وصل حق از وصال محمد

بکرات لب صین قال محمد

عیان گشت از عاشقان محمد

اگر بگری نیک دال محمد

شبهه و نظیر و مثال محمد

خطای موزون بختیار

۱۱

بحق محمد و آل محمد

۹۳

منظر نور احد شد چو جمال احمد

حسن هست مگر جلوه ذات مطلق

از زمین تا به سراسر پده وحدت یک

ذات او مطلع انوار الهیت ان

هر کجا جلوه انوار جمالش پیدا

منفعل گشت گلستان ارم از رویه

میوم ممکن شده زاید ز احد در احمد

حکم بطور برپوشد فاخلع تعلیک

بهره یافته هر کس که بهر جا عام است

باز گویم چه از فضل و کمال احمد

بیگمان قال خدا هست مقال احمد

جلوه فرماست بهر جا جمال احمد

هست معدوم مکنون مثال احمد

چشم بکشا و بین جا به و جمال احمد

رشتک خلعت است مگر آن خط جمال احمد

بهر کتمان اعلیت حال احمد

عرش چون فرش بهوید نعال احمد

در همه کون و مکان بذل نوال احمد

وقت بودند و بیادنی را پیش

مال پای مال شد از فضل و کمال احمد

۶۴

نختم خوف جهنم که منم ای موزون

۷

از غلامان در احمد و آل احمد

بهر دید رخ او دیده بینا باید

غیر او از پر تعلیق مرخصان فراق

شکل و طرح خوش بلبل شکفت

کار بخار ز بوز نینا بیدار

عشق با بسیت که هر تنو اندر داشت

سر معنی نتوان جست اهل صورت

گوش شنوا پر سمع سخنش و اباید

نه مسیحا نه مد او مسیحا باید

حسن نسبت مگر سیرت زیبا باید

بگذر از عشق ترا طاعت و تقوا باید

بهر بر داشت آن مردم دانا باید

بچین کار دل صاحب معنا باید

در تکلم اثر از قافیه سخنان مطلب

۵

طبع موزون چو تو دارم دل شیدا باید

۶۵

اگر آنکه دل بیاد تو مسرور میشود

اغیار هر همه ز دلم دور میشود

دل خوش شود دماغ تند جان تن خلد

گر در نزول حمت یزد بهر زمان

هم دیده از جمال تو پر نور میشود

هر که خیال و تو مخطور میشود

در سینه از فراق تو ناصور میشود

در محفل که نام تو مذکور می شود

موزون جمال او همه جا جلوه میکنند

۷

۶۶

گو او بظاهر از همه مستور می شود

کسی دیوانه میگوید مستانه میگوید

من محو تماشا رخ ریا او هستم

بسوز بهر جان تن شود او را پایید

وجود خویش را بهشت گم ز کشت

که داند غیر عاشق معنی و لیل از دایه لغشه

غرض هر شخص را از خرد بیگانه میگوید

که هر جا بهر کس از مد شویم افسانه میگوید

زبان معین بکته بهر کاشانه میگوید

حدیث خویش را به شمع کمر پروانه میگوید

مگر آن رف مشکینش گشایش را میگوید

جوانم چسپا از پند ناصح غشوق نگذارم

که ناصح آنچه گوید از سر سرانه میگوید

۶۷

بود پانصد تسلیم در ضا و صبر گو موزن

۷

مگر که که چنین استغفار بیتا بانه میگوید

منم هر کج باد در حضور محمد

ظهور همه شد ز نور محمد

الم نشرح از شرح صدرین

بهر دم همیگردد از شایع دل

ز تکوین کونست مقصود ایزد

بکونین شد سکه نام پاکش

که در هر ظهور است نور محمد

ز نور خدا شد ظهور محمد

بتعلیم حق شد شعور محمد

عبور محمد مرد محمد

محض تهیاج و سرور محمد

زند چنگانه نقور محمد

۶۸

به موزون بنوشان فضیلت خدایا

۹

به محشر شراب ظهور محمد

اگر بهر سر مویم دو صد زبان گرد

زبان قدس تو صفت چون کنی توضیح

شود نظیر تو هرگز نه در جهان پیدا

نقاب میم که از روی خود کشد احمد

مقام صدر بود هر کجا نشیند صمد

بغیر وصف تو هرگز نه برکشایم

ضیاء عشق تجلای شمع فانیست

بهشون باش که هر عمر رفت نایر باز

زمانه وصف تو یک شمه بیان کرد

ز ماصراحت صاف تو چسان کرد

هزار بار زمین گو که آسمان کرد

عجب مکن که جمال احد عیان کرد

بود که رتبه شریف لامکان کرد

تخم تمام که از شوق آن مان کرد

ز پرده داری دانش که جانها کرد

که تیر چسته نه و پس سوکمان کرد

تمام عمر اگر وصف تو کند موزون

بیان وصف تو یک شمه از آن کرد

مقبول العلامه محمد مقصود بهر دو را محمد

ایینه کبریا محمد یارب صل علی محمد

مطلوب کنعان تو مقصود او آن بستی

مشهد و در مکان بودی که خجسته نسا بود

از طهر شستنی ده عالم بر طهر تو بود

موصوف صفا و صافی محمد از مدح اتم

اورد و هر ادواتی و هر صفا و اسفا

جانم فدای تو یا محمد یارب صل علی محمد

موجود در جمله محمد یارب صل علی محمد

در ابتدا انتهای محمد یارب صل علی محمد

دریای جود و سخا محمد یارب صل علی محمد

خاک درت که میا محمد یارب صل علی محمد

گریان تا لایقین و محزون چو بر آشفته بود

از بهر قربت یا محمد یارب صل علی محمد

۹

۷۰

چون گشت عیان شان حق نشان محمد

گویم چه از عطر دانه شان محمد

و شمس بود عارض تا بان محمد

شمرند شود لعل بدخشان چو

شد کون بکون تا بح فرمان محمد

حق جل و علم شد چو شاخوان محمد

و لیل بود کیسوی چای محمد

یکبار اگر آن لب خندان محمد

نخلت بر مهر و منہ انجم و گوهر
جن و بشر و دیو و پری حور و ملائکت
تسلیم کند عقل سلیمش چه که زیست
باطن نجید انور خداینده انظار

بیند اگر آن رزدندان محمد
هر شخص نصیبی برد از خوان محمد
بر تاجوران فخر گدایان محمد
باشد همه حق حجت بر مان محمد

یار برسان طلب عفو محشر

دست من موزون با مان محمد

۱۵

۱۷

ترا از نور داور نه سریند

بانوار جمال دلربایت

محمد از شعاع چهره تو

بلسمان حسین انور تو

ز آب تاب ندان لب تو

ز نور ت عرض و جوهر نه سریند

همه خوبان دلب آفریند

بگیتی مهر خا و ز نه سریند

بگردون ماه و خست آفریند

در و یا قوه احمر آفریند

ازین چاه زرخد انت همانا

ز فیضان تبسمهای نارت

پے کتمان راز کاکلانت

بشیرنی نطق خوشگوارت

بستر سینه گنجینه تو

بطل قامت در بوستانها

ز عرق الطیب آن جسم پاکت

پے تشطیب جانفزا

چو تخلیق وجود من نمودند

بحیث آب کو شرف آیدند

صبح حسن منظر آفریدند

روح روح پرور آیدند

نبات وقت و شکر آفریدند

بعد نهال جوهر آفریدند

همه سرو و صنوبر آفریدند

گلزار مشک و عنبر آفریدند

نسیم و باد صرصر آفریدند

چه سودا تو در سر آفریدند

مراموزون درین ایجا و تکوین

پے مدح پیمبر آفریدند

منم از جهان طلبگار محمد
که باشد واقف از کار محمد

بهر جائیکه می بینم چشم
و دو عالم جمله زیر حکم او شد
زینجا بود و گو خوانان بسف

سکندر حاتم و دارا و جم بود
سزدگر افتخار خویش سازد

دم سكرات هم مارا خدایا

همه تن خود دیدار محمد

خدا میداند اسرار محمد

نظمی آید انوار محمد

چه پیشانست سر کار محمد

حق است اینجا خریدار محمد

غلام و کنش بردار محمد

نگارها خار گلزار محمد

مشرف کن ز دیدار محمد

خدایا جرم موزون را بخشا

بحق آل اطهار محمد

هستم بصد جان طلبگار محمد

هر دم ز خدا طالب دیدار محمد

و شمس بود روی پر انوار محمد

وقف نبود هیچکس از کار محمد

گر مشتری یوسف مصر سیت لیا

مقبول خد گشت بزم چو پیاف

از روز ازل کن مکان تا بعاد

و لیل بود کیسوی خمدار محمد

جز حق که بود وقف سراسر محمد

حق جل و علم هست خریدار محمد

یکبار اگر بار بدر بار محمد

باشد چه قدر عظمت سرکار محمد

موزون خوش دازان و ز که چشم شدم

دیدیم بعالم همه انوار محمد

عشق احمد چون قصه عاشق مقصود بود

در ازل آدم چو از جمیع ملک سجود بود

شد نجات نوح از طوفان قهاریزد

بود تکریم همان نوح مکرّم تاز حق

در وجود مدینه مکان شد و نابود بود

نور احمد در وجود پاک و موجود بود

نور پاک احمد در ظاهر و معقود بود

بنخلیل شد گلزار آتش نمرود بود

پای احمد میداد و آهین میگذاشت

لمعه از نور او بر طور جویا شد کلیم

انچه در پادشاهت او آن رسید داد بود

فرده گویانش مسیح از مقدم بود

ذات احمد را بدان موزون کنی طاهر عبود

لیک نورش در نهان خود نور آن معبود بود

۷۵

۷۶

وجود ما را داد و احیاء قلوب را شفا محمد

طریق کون مکنون داز تو بر دیر ما خود داز

عیای محمد نهان محمد ضیاء کون مکنون محمد

تو در دما مراد دانی تو مرصها مر اسفا

جبین بر زمین نهاده زبان جگر کشام

بصبح شمس از صبح محمد شمس بدر لاج محمد

عیو ما را ضیاء محمد منعم فدای تو یا محمد

بابتدائت ما محمد منعم فدای تو یا محمد

تجلی دوسرا محمد منعم فدای تو یا محمد

بحق ما کسما محمد منعم فدای تو یا محمد

شفیع روز جزا محمد منعم فدای تو یا محمد

فروع صبح و مسامحه محمد منعم فدای تو یا محمد

کمینه نمودن را توان خدا پیش خود خدا

۷۶

نخواه می‌صطفی محمد منم قدر تو یا محمد

۷۷

همت پیرمغان با من آگر یار شود

باده بخشد اثر خاص بجایم که از آن

دور چون قید تعین شود آنگاه دلم

عشق مار ای قمار برساند کانی

جان ایش چو کتی زود سرفراز شود

مست می‌تاسد روز دیگر بر خیزد

مشکلم سبیل مهر ند قدح خوا شود

باطنم صاف دلم طلع انوار شود

قاریغ از کشتن سحر و زنا شود

خشم و بصیر ما همه بیکار شود

سر که بردار شود باش که سردار شود

مست و تا بدم حشر نه می‌شاید

۷۸

کاش روی پرده جرمه های منورن

رهن می‌کند ام جبهه سود ستار شود

۷۹

عهد است تا ز من خسته بسته اند

انانکه از تو بسته و از خود گسسته اند

تیر بلا چو اسب و مانه بسته اند

از فکر خویش بند خودی باز بسته اند

<p>بهر شیشه شکسته ده از دلم خبر در راه عشق نیست لایمربت مگر خوشتتر همان کسان که ز بھر رضا دوست ما می کشیم لذت آنان که سید نام</p>	<p>خوبان سببان شیشه دلم را شکسته اند صفها غم بین سبب و رت دو دسته اند بر روی خویش تن در انجام بسته اند از ناز و از کرشمه از غمزه بسته اند</p>
--	--

<p>موزون زبان که دلم در عشق خواند فرهاد و قیس سدره ماشسته اند</p>	<p>۷۸</p>
--	-----------

<p>دیگها جو کونی چهره ریا محمد تشبیه سه دپالت هر وصف کا کبریا عالمین هر سب او هی انوار کا جلوه گو عبد رجا هر و لیکن بحقیقت بی مشوره جبکا نهین مانند کسی جا</p>	<p>و ده دلسه هوا و اله و سید کا محمد تصویر مصور هر سر آبا محمد هر جا هر موجود تجلای محمد هر منظر رب بر رخ کبریا محمد کوینین مین معدوم هر همیت کا محمد</p>
--	---

موسیٰ نے اگر پایا ہر حق سیرِ یضیا
ہو جا دو تا قامت طوبیٰ بند آ
روزانِ شبانِ طبعِ کنانِ چم رہا
نعلینِ ٹھاؤں یہ تمنا ہر خدایا
سب سب نگر او سکر ہین مختار وہی

ہر خاصِ اللہ دید و اکا محمد
دیکھے جو اگر قامتِ رعنا محمد
مینا و فلک گنبدِ خضر اکا محمد
اک کاش یہ خدمتِ مجھ و اکا محمد
وہ کون ہر جسکو نہیں پروا محمد

کس شوقِ موزوں نے آنکھوں کو اپنے

۷۹

رویامین بھی گریا ہر کفِ پا محمد

۷۸

تم ہو بزرگِ جبریا محمد تم ہو مسالضاحی محمد
فخر آدم ہو تم یا محمد فخرِ عالم ہو تم یا محمد
شائستہ ہو تم یا محمد منظرِ بہر ہو تم یا محمد
شافع المذنبین یا محمد حرمۃ اہل الدین یا محمد

تم ہو شمعِ ہدایا محمد مر حبا مر حبا یا محمد
تم ہو خیر الوریایا محمد مر حبا مر حبا یا محمد
تم ہو نورِ خدایا محمد مر حبا مر حبا یا محمد
سرورِ انبیایا محمد مر حبا مر حبا یا محمد

ہند چھڑوئی یا محمد ہو بلوئی یا محمد
حق فرمایا محمد ہو جیسا یا محمد

ہر ہی التجا یا محمد مر حبا مر حبا یا محمد
آپ و زجرا یا محمد مر حبا مر حبا یا

۸۰

یہ جو موزوں یا محمد مثل مجنون ہر محمد
آپ پر مبتلا یا محمد مر حبا مر حبا یا محمد

۹

مین ہوں اس سے طلبگار محمد
کوئی کیا جانے اسرار محمد
جد ہر مین دیکھتا ہوں آنکھ اوٹھا کر
دو عالم سب ہر جسکے تحت فرمان
وہاں یوسف کی خواہاں تھی رینا
سکتہ در حاتم و دارا و جمہین
ہر زیبا افتخار اپنا کرے گر

ہمہ تن مجو دیدار محمد
خدا ہر واقف کار محمد
نظر آتا ہر انوار محمد
وہ ہر ذیشان سر کار محمد
یہاں حق ہر خریدار محمد
غلام کفش بردار محمد
گلون پر خار گلزار محمد

دم سكرات بھي چكو خدايا

ميسر ہو وس ویدار محمد

گنہ سب بخشہ موزون کیار

بجی آل الطہار محمد

۸۱

ردیف

(ذ)

۷

بود نام تو بر زبانم لذید

نخواہم بجز تو کسی را کہ ہست

بجز مدحت حسن و انوار تو

من و عشق احمد و آہ و فغان

بدینا و عقبی مذاقم کیست

مگر احمد احب و عشق تو ہست

بود وصف تو در دمانم لذید

جہاں تو در کام جانم لذید

کہ امی سخن راندام لذید

ہمانا ست اہ و فغانم لذید

نہ اینم لذید و نہ آنم لذید

بتخصیص از دو جہانم لذید

ق

چو موزون تر ہست عشق نبی

بسمع تو آید بیافم لذید

۸۲

ردیف

(۱)

۱۵

سلام علیک ای نبی مفتی

سلام علیک ای که از انبیائی

سلام علیک ای مشکلی با نسائی

سلام علیک ای توئی جان عالم

سلام علیک ای مرا در عجمت

سلام علیک ای سر اجامیرا

تو حبل المتین و کس جز تو نبود

زبهند و دکن بسکه بزارستم

بدرگاهت اکنون طلب بازمارا

که هستی تو از ماسوی اندر تر

بیاطن مقدم بظاهرموخر

نهانی تو مخصوص انوار داو

که پیداست نور تو فی کل منظر

تنت جسم الطهر رخت مهر انور

که از بهر مائی تو نادانی بود

بر احوال ما خستگان فضل گستر

مگر لا علاجم زد دست مقدر

که کار و نمیدارم از جادیر

کنی مدفنم درون مدینه

بسکرات و قبر و قیامت لفرما

کسے غیبت جز تو کہ روز قیامت

سرخویش خم کرده موزون بخواند

صلوة و سلام خدا باد بر تو

که مانند پیش خداوند چاکر

نگاهی ز فضلت بها انجیر

دهد تا به تاشدگان جام کوثر

بسوی تو صلوات تا یوم محشر

بر اصحاب آل تو از حد فروتر

الهی بحق محمد و آتش

۱۱

بخشای بر ما و از عفو بگر

۸۳

در سر من غم عشقت نیست سوداگر

غیر ذات پائ تو در هر دو عالم هست

اول و آخر تو هستی باطن و ظاہر توئی

هر زمان هر خطه هر ساعت بعالم کجا

زان نیم درد هر جز ذات تو شیداگر

بتدا تو ندارد هیچ پروا دگر

غیر حسد نیست عالم ماسا دگر

جلوه بسیار در جمالت از سجدا دگر

ای مسیحی آدم و سویم ز رحمت کن نظر

جز بیدار رخ پر نور تو حاشا که ^{نفسیت}

روز و شب بیدار تو از حق بمنجا هم

قیس بر لید از این گشت یوسف نشا

هست هر دم بر زبانم ورد نام پا ^ک تو

پاک شدل از مهیله و هم بهم جمع

زانکه من جن تو نمیدارم مسیحی اگر

در دمنده افق اوقات مداوا دگر

نیست یاقی در دلم اکنون بمنجا دگر

می نگنجد جز تو در چشمم سراپا دگر

نیست یار در دو عالم جز تو مجا ^د دگر

غیر شرب می نخواهم از خدا جا دگر

عبد موزول پیش خدای یار

کوندار در دو عالم جز تو آقا دگر

۸۲

۷

روے دل هر دم سودلدار دا

هر شمع از شوق آن گیسوی تو

چونکه من منصورم زان شده

این مبین از دیده غیاریار

چند پدید بر دل همیار مار

بهر ما آن کاکل خم دار دا

در تنگ عذارت در چین

جان خود را نذر سازم پیش تو

روسیا هم پیش تو آورده ام

اوقتاده در دل گلستانا

گر بیایم اندران دربار با

از گنایان بر سرم انبار با

از ازل موزون کن مین

من ندارم غیر ازین سرکار کا

۸۵

۵

ایدل ندادم ز وسو دل داردا

از دیدن دل تنگ جلوی او

در جذب شوق او بمن زینچه چوین

بر عقبه تو چون برسم سنگها

هرگز مبین ز دیده اغیار یار با

تکای روی بکوچه و بازار زار

شد پاره پاره جاودستار تار با

شویم ز اشک دیده خونبار با

جز مدحت نبی و تمت سای قریب او

موزون کن از نوشتن شعار عارعا

۸۶

۵

ایدل بد دین رسیدن جهان دگر

هر هر نشان تادید از بر نشان

از پرده و جوئی نه عرصه شهود

کارم نه خود ز یوسف مصر و کاروان

چون احوال و بین منکر این دگر

ای بیصبر تو باز چه جوئی نشان

حسن قیام جلوه دهد هر زمان دگر

آن یوسفم دگر بود آن کاروان دگر

۸۷

موزون کجای بجز در احمد رم که نیست

۱۱

ماراجز آستانه او آستان دگر

ردیف (ز)

ای صبا خیزند و می شود مسأ

بر پیایم سوئے آن غنیمت

بوسه ده بر قدم اقدس او

کاسه شربت بطحا بدکن

رخش خود جانب شرب در تان

کو بمعشوقی حق شد ممت

التماس کن از عجز و نیاز

بیکیست هست بخت ناساز

مضطرب مضطرب خسته دل

دست خود بسته و قد خم کرده

تور و فی تو رحیمی توئی

اتش عشق تو ام پاک گشت

رو و شب قرب ترا جو یانم

طبعم زود پیش خویش

هست از عشق تو در سوز گدا

میکنم عرض که ای بنده توار

مالک است حقیقت و مجاز

تا کنم ناله به شبها دراز

چشم از خواب همی دارم باز

سرم از دولت قربت افرا

چشم از فضل تو دارم اینک

نظر بر من موزون انداز

۸۸

ایکه از روز ازل بقا خوانم هنوز

بهر دید آن تجلیای برق حسن تو

بتلای مرض عصیانم ز سر تا پا همه

روز و شب جستجویت سخت حیرانم هنوز

با همه شور فغان چون برگریانم هنوز

از تو بھر دفع آن خوانان مانم هنوز

من بگره پستان آیم باین رویا

ذات پلک حمت لعل عالمین آمد از آن

همزمان من قربت بهره گشتند من

از همین شهر مندی سردر گریه باغم هنوز

آیت لالتظنطو هر دم می خواهم هنوز

راه شربت بهمه آفاق جو یا غم هنوز

گو که شد عمر عزیزم آخر ای مژگون مگر

من بوج صف اول نشنح گو یا غم هنوز

۸۹

۷

ای رخت قبله همراهی نیاز

سگت چون قفس تن بکند

خوب رویان همه نازت بکشند

حسن تو در همه عالم مشهور

چشم بکشا دلادره عشق

سوخته لذت سوزش داند

عاشقان سو تو خوانند نواز

سو که تو مرغ روانم پروا

که توئی از همه خوبان ممتاز

چه میان چه عراق چه حجاز

کانه درین راه نشیب و فراز

که مذقه نیست درین سوز و گداز

تا کنی ذکر زلفش موزون

هست کوتاه شب قصه دراز

۹۰

ردیف س

۵

گزیدیم عشقت بلا پیش و پس

بهر سو بهر جا سحر محبت

پای وصل تو جان خود می دم

تو شمس الضحای و بدرالبحر

که دارند عاشق کجا پیش و پس

بود راست یا چپ یا پیش و پس

درین کار بینم چرا پیش و پس

از این رو بینم ترا پیش و پس

۹۱

تو موزون بده جان به عشق نبی

مبین از بر لعل خدا پیش و پس

۷

ردیف (ش)

شدیم شیدا بر دامن عشق و دلش

بجایه دلش بایش سرفراز شد و دلش

گر و عمر در وقتان ملک به صفت پیش

عیا نبطا هر دو محمد بن بابا طرب جان زد

بن مکتوم بجان معظم بحشم سلطان جمله عالم

برخ منور چو هر دو بحسب طهر چو مشک اذفر

عقیل و در کفیل لسان جمیل و لیل رحمان

فلک صدابر حجاب خود خدای اینها

تجلی نور داسر مدنه ابتداءش اینها

وجود او افتخار آدم کلاه جمشیدش اینها

به خنجر بر موعظ دولت یاقوت جانفرا

خلیل جان حلیل زین دانه عرس گشت اینها

بقلم نوح بجان مفتون مثل مجنونیم مودون

بشوق دید صبیحین بود که بنیم دمی لقایش

۹۲

رویف (ص)

چون نوح احمدی ز قدم یافت حق باصر

نورش چو از وجود مظهر ظهور یافت

از یک نگاه سینه چو گنجینه او کند

گر دید عشق او پے ایجاد وجه چا

از جهل یافت بد مع عالم مناص

دارند مثل حشره حیوان لبش خواص

قهرش بیک نظر دل کفار میگذاخت

فضلش ظهور میکند از عفو و مغفرت

روز جزا چو دست شفاعت کند در آن

چون تیز آتش که کند کار بار صا

شان غصه عیان بود از قتل و از قصاص

کل عاصیا امت خود را کند خلاص

موزون شفیق قیامت محمد است

بهر همه عوام و بجهت همه خواص

۹۳

ردیف (ض)

دارم بهین بخت تو صبح شام عرض

من در حرم حضرت تو بهر قرب تو

بارگنه بدوش خود آورده میدم

انحتم انبیا بجناب تو میکنم

روزی بود که بهر لقا تو برسم

مقبول باد آنچه کند این غلام عرض

میدارم از تقرب بیت کرام عرض

از بهر عفو پیش شفیق انام عرض

با صد نیاز از پر خست نام عرض

سردر نهاده بر در دارام عرض

سازم کشتی زار همه حال ضطرار

پیش تو بار بار بشرح تمام عرض

۹۴

موزون همین کند بحباب تو احدا
سر بر زمین نهاده صلوة و سلام عرض

ط

رولیف (ط)

روی تو کرده و رتبان همه غلط

کرده رخ تو خود متا بان همه غلط

چشم تو کرده چشمه حیوان همه غلط

بشرع باست لکنه بدینا و آخرت

نفس مرا چو طبیب آید علاج

مشتاق دید رو تو انم که احدا

حسن کرد ز مره خوبان همه غلط

نور تو کرده مهر درخشان همه غلط

کرده لب تو لعل بدخشان همه غلط

در خطه مسکنی چو تو عصیان همه غلط

در نسخه درج ساخته در ماه همه غلط

کردم لشوق دید تو خود جا همه غلط

موزون بحب احمد مختار کرده ام

خود را و جمله تحبث برمان هر غلط

۹۵

رَدیف (نظ)

۹

گشت از جلوه احمد همه کجا مخطوط

صبح کرد بآن عارض تا بآن مخطوط

رو آن مطلع انوار الهی چو بیدید

گشت اینک مکنظر او که حیات ابد است

شد ز لعل جان بخش محمد به دمی

آن سببی قدم زد چو بگلستان حیان

سنبیل از خط دورش چو خود در پی

جاده کرد جالش چو کسبو کفن

ملک و پری جن انسان مخطوط

شام کرد دید زان لطف پریشان مخطوط

گشت دهم نه خورشید رخشان مخطوط

خضر مخطوط هم آن چشمه حیان مخطوط

جان جان خجول لعل بد خشان مخطوط

از قدس گشت به سر و خرامان مخطوط

همه تن گشت از گل بگلستان مخطوط

در دم گشت بجان یوسف کنعان مخطوط

که مشرف شود از حسن جالش مژگان

تا که مادام بماند بدلی جان محفوظ

۹۶

رویف

(ع)

۶

توئی کریم بودشان تو ز جمله رفیع

تو کوسین حدت حق از دیچین گشت

کنیم ما همه تصدیق از رسالت تو

ز فیض تو بجهانین حق شد طاهر

مر از بحر خدا زودتر طلب ما

که هست غیر خدا جا تو ز خلق منبع

که پاک در شد آواز آن بگوشن جمیع

که یافته شجر کفر از یدت تفتلیع

وجود شرک نه تو یافت یگمان تقصیر

که تا رسم بدر دولت عجم و سرایع

مدار پاک بقبر و قیامت مژگون

که خاص احمد مختار بهر شست شمع

۹۷

رویف

(ع)

۵

آتش هجر تو دلم کرده داغ

تا که ازین داغ بیایم سداغ

قرب تو حاصل بشود و کم بمن

تیره در دمان ز تو روشن شدند

نیست بها حاجت عطر و گلاب

تا که دلم گردد و از ان باغ باغ

زانکه توئی کاخ جهان را چراغ

هست ز بوی تو معطر دماغ

زود چو موزون بیدینه رسم

یارب از ان ره پیدانم سراغ

۹

رویت (ف)

۹۸

چو حق مصحف بر حق ز تو کند تعریف

کمال عظمت تو بود تا بر وز ازل

بشوق دید تو عالم می زند دم خود

مگر رسید هوای بشرب و بطحا

و عید کبر عدوت بود ز حق بدام

زبان نبی به بوضعت حسان کند تعریف

ابوالمشیر ز خدا یافت خلعت تخلیف

بحب عشق تو مفتون همه فصیح و شریف

بهار دشت از لعلت در ربیع و خریف

مثال معطل فانی شود سرش سحر و شریف

پیش روخته احمد مرارسان یار

برآمد اینهمه در جذب عشق و اینمن

گر اذیت آتش عشق تو جسم و جانم را

اجا بگر بکن اینک ز ما بد تو قیف

و گرنه در عجبم ای من و چنین تصنیف

شدم زیاده از آن تا تو ان ضعیف

بمعرض عشق تو شد سخت مبتلا موزن

خدا کند که بیاید ز خدمت تشریف

۹۹

۵

صلوات از حق آلف آلف

وصف تو زاید از حد اوصاف

نور تو طاهر از کل مظالم

رویت چنینم بگم بگردام

بر روح پاکت اضعاف اضعاف

شهرت گرفته از قاف تا قاف

خلق تو با هر از نو از قاف

خون ز دوزخ بجز اعرف

مجهور موزون تبا که بماند

از تو بخواد انصاف انصاف

۱۰۰

۹

مجھ سے کہ اپنی ہو اور میرا تعریف

اپنی شان میں ہر طور پر زیبا تعریف

سر پاک کے ہیں لاکھوں لڑوں اور

اپنا وصف میں مشغول ہر سارا عالم

عرش و فرشتک و فرس و فرشتک

وصف میں ہے عالم کی زبان ہر قاصد

سارے عالم میں ہر شام و ہر لیل و نہا

کہ ہر روز ہو بیان اس کی صفت چر

حق تعالیٰ کہ اپنی کیا کیا تعریف

اپنے واسطے موضوع ہر گویا تعریف

اپکا قامتِ سیما ہر سراپا تعریف

میں ہی کرتا ہوں چہ پہلی تہا تعریف

میرے مولائے اقبال کی ہر جالت تعریف

ایک ناخن کی تو ہر آپ کے صد جالت تعریف

حسن کا اپنی ہر جا ہر چہ جالت تعریف

لوح محفوظ پہ ہو جس کی سراپا تعریف

وہ سکرانے بھی موزوں کی بانگ اؤ

احمد پاک کی جاری ہو خدا یا تعریف

طاقت من شد بفراق تو طاق
 آتش عشق تو وجودم گداز
 بیا تو در سینه من جا گرفت
 آن خم ابرو تو آمد بیا
 آنچه ز عشق تو رسد بر سرم
 گر بیدینه برسانی مرا

آه من صبر و دردت
 چیست که باقیست بجز اشتیاق
 باد که هر ماهی چندانم مذاق
 سجده نمودم بجزم سو طاق
 رد نکند تا نشود بر تو شاق
 منت تست ای فلک کج بود

بجز تو موزون خود اگر جان ده

۱۰۲

عین وفا باشد و عین وفاق

۷

نیست کسی غیر تو بر من شفیق

خلق تو اثبات ز قرآن شده

خشک لبم شد بهن احدا

کیست بجز عشق تو بامنیق

دو جهان کیست بجز تو خلق

بجز عیشا نم ز شراب رقیق

عشق تو از گریه دمدم مع کرد

از دو جهان کارند ارقمی

روضه پاک تو مکرّم ترست

اشک فتدگر بر نم با سلیم

تا که شدم در چه عشقت عرق

در شرف از عرش بیت العتیق

کرم موزون بمدینه رسم

وَصَلَّى اللّٰهُ بِخَيْرِ الطَّيِّقِ

۱۰۳

۹

باعث ایجاد و تکوین است عشق

هر یکی را جانب آن نسبتی است

مغز هر کار و د جان هر سخن

بادی هر مسکن و هر طریق

هیچکدام عاشق ز دست آن نیست

جان و دل در تحت حکم آن بود

از همه عالم نخستینست عشق

اصل در هر ملت و دینست عشق

در تمامی رسم و آیینست عشق

شیخ کامل با بر اینست عشق

بعد مردن شمع با اینست عشق

زانکه سلطان سلاطینست عشق

بر بساط بازی دهر از ازل

کوه طور از زمین آن دم بست

بالیقین پندار فرزند عشق

سر نه هر چشم حق نیست عشق

موصول طالب الی المطلوب کسیت

فانش موزون گویمت نیست عشق

۱۰۴

ردیف

(ک م)

۷

ایکه قدرت عیان شد از لولاک

پیش قدر رسیده تو باشد

حرمت تست تا بعالم شد

شرف تست تا که در دو جهان

یا حبیب لای الاطیبنی

تا شوم من فدای معرفت تو

وصف زاید از حد ادراک

همه افلاک چون خس و خاشاک

رتبه خاک برتر از افلاک

پاک شد از تمام عالم کجاست

که رسم زد و پیش و ضمه پاک

بادل چاک دیده نمناک

از تو موزون شناخت ایندرا

احمد المحرر احمد ایاك

۱۰۵

رویف

دل

۷

ایکه ذات پاکت آمد منظر بیل

لیله لہجراج دردم بر بکارفته

از وجود تو تنہا یافته آدم شرف

انبیا و اولیا جز ملک ارض و سما

بر صفا تو نباشد جنبش یک ذرہ

یا رسول اللہ اور کنی با تو ارکمن

و جہ تکوین ہمہ عالم توئی بوقال و قیل

کز رسید عاجز و در ماند انج خیر

خلعت خلعت بر از خود تو کرده خلیل

ہر ہمہ شہون حسانت چه احسان خلیل

کہ بودیا کوه با ہم کشید و ہم قلیل

در بیان طلام افتادہ ام زار و علیل

۱۰۶

چند نال بندہ موزون شوق قریب تو

رب اوصیٰ بنی و اوصیٰ بنی السبیل

۲۱

ایدل از صفت این هر آفات نیال

جهت کن برسی در حرم قربت یار

کار با باطن صافیست نه حسرت

سعی کن در پی تحصیل علوم مان

تا که از اهل جهان قطع تعلق کنی

اهل باطن بنظر برنج کبر و دارند

بخشد برنج کبر السوء دوست ام

ظاهر احسن و خالص صورت برود

صاف دل با دیگران نفع رساند

نشود پاک دلت بی مد و پاک دلان

طالب دولت بی بهر آن می شنند

کاندین بر یک صدمه دو صد سال

که قدر تو همه پر تو انوار جمال

که ابو جهل قشیشی جلشی بود بلال

علم ظاهر بر بقین دان که جوهر است

هرگز نت از ره باطن نخواستید بد

اهل ظاهر همه مشغول بحسن و جمال

چه ز شرق چه ز غرب چه جنوب چه شمال

جانب ناز و کرشمه بسوی غنچ و دلال

خلق محتاج بآئینه بود در محال

ز آنکه ناصاف صاف نشد جز غراب

مال یا مال بود و پیش همه اهل کمال

هرگز از لیسرت و عسرت نیکمی نشا و غم
 دین دنیا نشود جمع بیکجا هرگز
 گفت لا حول و لا قوة الا بالله
 شو بودی و بودی بریال ضعیف
 هر کس از شوق پی دید و در هر جا
 ضرب بشیر بدانی که ز شمشیر نیست
 قابل با رمانت همه انسان بود
 منزلت را خود از پیر معان باید
 هیچ جا جان بود یار فراموشانرا

ماه را بین که بهر ماه کمال است و اول
 این خیال نیست که بالمره فضل است و محال
 شمه هر که بدنیادنی است خیال
 کین ریاضت بر ریاضت مانند رنگ
 از ریاضت چو شود کالبد بد و ملا
 هرگز از جانب شمشیر نگر و ملال
 طاقت کوه کجا ارض و سمارا چو
 زانکه او نیک بداند طرق و صلا
 که بود یار فراموش بهر جا بطا

بر زبان شبت کن محرم سکوت و مود

حال بلید بد را ویش نه این قیال و معال

بے سبب و سبب ہر اختیار دل
 میرے شوق نے مجھ دیوانہ کر دیا
 کوئین میں کسی سے تعلق نہیں مجھے
 کر دوں قدم احمد مختار پر فدا

میرا کچھ اندون ہی بہت سہارا دل
 بیہوش ہو گیا ہر میرا ہوشیار دل
 میرا تو ہر حبیب خدا پر نشا دل
 پہلو میں میرا ہو دین اگر سو ہزار دل

موزون دکن کو چھوڑ دینے کی راہ

۱۰۸

کہتا ہر مجھ سے اتنی ہی بار بار دل

جلوہ گر چرخ یہ ہر ماہ ربیع اول
 کوئی خندان کوئی دلشاد کوئی خرم
 اسمانوں سے آدے رہیں جنود ملکوت
 ہر کہیں بزم میں دن رات پڑ جاتا ہے
 کس طرف سے ہر ایسا بے رکھ کر ہو رہا ہے

ہر جہان جملہ ضیا گاہ ربیع اول
 ایک عالم ہوا خواہ ربیع اول
 ایک اجماع ہے ہمراہ ربیع اول
 ذکر میلاد شہنشاہ ربیع اول
 نہیں معلوم کسے اہ ربیع اول

گوهر یک ماه مکرم و لیکن سب

ہر زیادہ شرف جاہ ربیع اول

مین ہی تنہا نہیں ماہ ہر مودون

دین ہر ایک کے ہر چاہ ربیع اول

۱۰۹

ردیف

(م)

۷

شد وجود محمد بنوالمصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم

چون جدو کر شد خیم شہر عظیم

چونکہ در شان احمد پانچو جہاں فرود

نام او شد ذکر کیا آدنی ادو حورو

لایق مدح تو انچه شیا کرد درت بانم

تو کہ خود رحمہ عالمینی فارغ از ماچکوبہ نشینی

باعث فخر خواو آدم صلی اللہ علیہ وسلم

ماند برین نقد فرق با ہم صلی اللہ علیہ وسلم

ہست او و جہ تکوین عالم صلی اللہ علیہ وسلم

خواند او بیجا باہانم صلی اللہ علیہ وسلم

زانکہ مدح تو شد خدایم صلی اللہ علیہ وسلم

احمد از دود دریا چالم صلی اللہ علیہ وسلم

ہست موزن عاصی کدایت جان بادقربان

۱۱۰

می تراود ز ملکش دما دم صلی الله علیه وسلم

۷

چشم زار و دل مضطرب دارم

بر زبان نام پیمبر دارم

نام او و در زبان تا سازم

و بهین از و در موعظه دارم

بنیمش صاف در آئینه دل

زنگ غیب شرح از انبیا دارم

ذکر او شام و سحر بسیارم

صفت مرغ کبوتر دارم

دل از داغ فراقش پر شد

فلک آسا همه خست دارم

سرم از عتبه او برنکشم

گر ز نذ تیغ و کشد بر دارم

۱۱۱

چون کبوتر بسوی او موزون

۷

بپدم من هم اگر پر دارم

من محو خیال ز بیای تو هستم

از خویش تھی پر ز تمنای تو هستم

در باخته خود را بتو باز خویش گشته

هر آن زمان طالع جویا تو هستم

عشق تو بقدر خرد خویش خریدی

تو خود ببطون همه اشکال نهانی

قمری همه جاسر و صنوبر نگر نیست

داغی بجبین دارم و هم حلقه بشوم

دیوانه و آشفته و سید انو هستم

من طالب جو یا تجلا تو هستم

من و اله آن قامت عنا تو هستم

ای منظر رب بنده ادنا تو هستم

وارسته و دخیسته و از خویش گسسته

۱۱۲

موزون منم خاک کف پا تو هستم

پیشفاعتم از حق توئی رفیقیم

فرشتگان همه کردند سجده عظیم

که نار بر دوسلا ما شد برابریم

ز مشعل تو کی شعله جوی بود کلیم

ستوده است بقرآن ترا بخلق عظیم

توئی کریم و باکرام چو بکتیریم

کمال عظمت تو بود تا که آدم را

نجات نوح هم ایوب از تو هم است

ز مقدم تو کی مرزده گوی بودیم

چه خلق تست که تا خود را عزوجل

مدام قربت تو از خدا بهمین خواهم	نه از بهشت رسا مرا نه خوفی هم
---------------------------------	-------------------------------

وقار آل نبی نیز کم مدان موزون

۱۱۳

چرا که شامل تکریم کعبه هست عظیم

۷

بار عیسان بسرو پشت و تا میارم	هر زمان ناله و هر خطه بکا میارم
-------------------------------	---------------------------------

منکه امید شفاعت بجای در جزا	از تو ای منظر انوار خدا میارم
-----------------------------	-------------------------------

پیچ با کم نه زدینانه ز عقبی باشد	بر حسین داغ غلامی تو تا میارم
----------------------------------	-------------------------------

تا شود جلوه حسن تو در آئینه دل	دل در دخل همه غیار صفا میارم
--------------------------------	------------------------------

شاید آن دی پر انور تو بنیم زین و	همه تن چشم پر دید تو و امیدارم
----------------------------------	--------------------------------

از دکن با همه زودی بمبدینه طلسم	التماس از تو بهین مساجد میارم
---------------------------------	-------------------------------

چونکه مداح شه کون میکانم زون

۱۱۴

شهرت خود ز کجای تا کجای میارم

۷

در دل هوشنق تماشا تو دارم

هستم همه تن چشم در دیت ریت

باقیست ارشاد تو در گوش اشراف

بلبل کمال گل پروانه به شمع

قمری نگردد قامت شمشاد بهر جا

از غایت آداب سرخوشین ای کاش

من در سر خود هر همه سودا تو دارم

هر آن زمان شوق تماشا تو دارم

در دیده خیال رخ ریشا تو دارم

من آرزو دید تجدد تو دارم

من در نظر مآل قدر عنا تو دارم

بر پای سگان کوی دالا تو دارم

من بنده موزون چرخ تو حلقه بگویم

بر ناصیه ام داغ کف پایا تو دارم

۱۱۵

۷

مضطربم طبع مضطرب دارم

جستجو تو میکنم به شب روز

من بشوق تو یار سول الله

هر زمان شورش و تعجب دارم

پای و هویت تمام شب دارم

همه تن چشم در طلب دارم

بر زمین نیاز هر خطه

کے ببینم جمال انور تو

المس دیا محمّد عربی

سرم از قایت ابد دارم

چشم دل و ازین بوی دارم

که بعشق تو جان بلب دارم

۱۱۶

عزم یثرب یسکنم موزون

نجات خود لیکت منقلب دارم

ل

آتش از فرق تا قدم زده ام

چون خشم ابرو تو یاد آمد

بتمتتای عتبه حرمت

من بجهت تو فارغ شدم ز همه

بر حبس دین بندگی دارم

شد فغانم بعد عالم بالا

تاز عشق تو خالصم زده ام

سر بطاق خم سرم زده ام

جبهه بر سنگ دمیدم زده ام

پای خود بر سر چرخم زده ام

سر پیاسه شه امم زده ام

بانگت از سوز دل نشنم زده ام

۱۱۷

عازم بشرجم من ای موزون
در دکن گو که سکتم زده ام

۷

سر بشوق تو جبهه سادارم

بهر دید لقا کے انور تو

کشتی من چکونه غرق شود

نص لا لفظوا بهیخو انم

چه کنه مداح آن شه نشاهم

زود مارا طلب بیشتر کن

چشم از بهر دید وادارم

ورد و لشمس والضحی دارم

زانکه من چونتونا خدادارم

تجیه بر ذات مصطفی دارم

شهرت خویش جابجا دارم

هر دم این از تو التجا دارم

۱۱۸

تا کنی مکنی ظربین موزون

من بهین از تو مدعا دارم

۷

من مبتلا والی ملک مدینه ام

مخرج قلب دارم و محزون بنیم

چون با خدای من بجا احمد اتوی

ثبت است نقش تو بسوی دای قلب

از و خل غیر یا کدل آلوده شود

هم در دیار دارم و شوق دیار

از مدحت تو هست چو گنجینه در لم

گر دهنه غرق بحر مناهای سفینه ام

هر دم نشان تو بدید این نگینم

بار غبار می بخشد بکسینه ام

اغیار کم شد از دل حقدیوه ام

می رخشد این جواهر و دراز خیمم

منورن منم زرد زازل بند رسول

۱۱۹

آیا چه بنده بنده خوار و کمینه ام

۵

باشیکه ز عشقت بجان تن دارم

باشتیاق تو من گو که بار نامم

در از دست جنون بشو من بپرک

ز بهر دید تو این رشته تعلیق

تنم بسوخت دگر عزم سوختن دارم

هنوز شوق چنین مرگ خوشتر دارم

که پاره پاره از ان امین کفن دارم

نهفته از همه خلوت را انجم دارم

۱۲۰

چو چشم خویش بیکجا نشسته ام موزن

مدام من بسف خویش در وطن دارم

۵

آتش عشق تو در سینه که افروخته ام

ماسوا تو گنج بدلی من هستی گز

من باوصاف تو هر آن زمان مشغولم

جلوه حسن تو هر جا است پیش نظر

حدتی شد که ز سر تا بقدم سوخته ام

زانکه از غیر تو چشم دل خود دختم

این فسون پاک تسکین دل آن دختم

که ز انوار تو قندیل دل افروخته ام

۱۲۱

تو شمع نعت نیکو دار که موزن نیک

من بر سفر آخرت اندوخته ام

۶

پادشاه با سرور اشتاق دیداتوم

تاجدار لطفی اشتاق دیداتوم

نور ذاتیست عالم بهر جا جلوه گز

مالک بهر دوسر اشتاق دیداتوم

شهباز اهل اتا اشتاق دیداتوم

منظر نور خدا اشتاق دیداتوم

منزل نافتنا افتی رانما

روضه جنت حق هرگز نمیجویم

بهر عفو ماسیکه ران شفیع نیست

خاتم کل انبیاء مشتاق دیدار توام

ای حبیب کبریا مشتاق دیدار توام

شافع روز جزا مشتاق دیدار توام

۱۲۲

میکنند موزون جان نیت این است

۹

یا محمد مصطفی مشتاق دیدار توام

نه من لاجات در کوچه بازار می نیم

چه در هر سجد بهر صومعه هر جا هم

بزدنش خنده هر گل بشوقش گریه بلبل

باین هم شنگی سر رشته ظاهر کردا

بسوی او همه طایل تعین بهر کجا حایل

تجلیگاه او این عالم ناسوت شد ز

که از عکس رخ عالم پرازان توام می نیم

بهر جا جلوسا از جمال یار می نیم

بعشقش جعد در سنبل بهر گلزار می نیم

که جاسیج و جادو گر ز نار می نیم

که مستول که سائل با سحر می نیم

بهر آئینه عکس روی آن لدار می نیم

په حفظان نعمت آفته در قرب آن شاه

که نزد گنج مار و قربت گل خار می نیم

غمم بجز آرزو و محنت آن سرگشته بود

که بهیم سجده در قرب ریشه وار می نیم

الایا ایها المومنون عصیانن محزون

۱۲۳

که من پیشین این به زنی که کار می نیم

۷

بیا شرح باتو دهستان خوشن گویم

همه کیفیت ز نهان خوشن گویم

در این یادم هر کس به باخ و سخن گوید

مگر من قصه های از خزان خوشن گویم

نشان بچ میبری که من خودم شوم

چون در اندامم که نشان خوشن گویم

بپوشیده آتش کلام من می بری

سز و شمع را اگر بمن زبان خوشن گویم

بهنگام تقرب پیش از صد فرقت

بکا و ناله و آه و فغان خوشن گویم

بشوق قاتل طمع و محبت در کلامم

چو قمری و صف آن روان خوشن گویم

بیا شمع به شتاب حرمم ای مومن

۱۲۴

مگر این جال خود با جانِ جان خوشتر گویم

۵

چنان در شوقِ صلیت خسته جانِ منم

که بر تپا تو انجم و دشتِ دشتِ منم

و جو عاشق از کسیرِ غمِ نرفایان

که گرس و دلا از یک نگاهِ او منم

چه شبانه و حشمتِ بکر و دشتِ منم

که ریتا تا دپا و پا به گشتِ منم

نخواهم غرقه فردا ز حقِ لیکِ منم

که از گورم شود تا روضه او کوئی بر منم

۱۲۵

نتنها بر عالمی و ضلالتِ جانِ داهم مودون

۷

جهانِ جانِ دیرپایش که منم بوده ام منم

نگاهش عالمی هم چو ده ادرم منم

که دشو است تشریحش نصیرِ عالم منم

نتنها شد عجمِ دل بر گشتنِ منفوش

نصا و یو و کبر ترسانِ حرمِ منم

غلامِ آشنه منم که از ادنی غلامان

سکندر و نصیر و براسیم و منم

ادبِ عشقِ غیر از قاصدِ فی در خوا

که انجا کار می نماید زو دنیا و دین منم

پیش میکند شربت چهار بهیشت

جنوم کردیم که اکنون ز بنی نوح

بکا و ناله زارم فغان شور آیم هم

که ترک اختلا و ارتباط این با هم هم

چو جراح است تهذیب مزاج یارم امروزن

۱۲۶

زند زخم نخست می نهند زان بعد مریم هم

من ترا خواهم دهر روز ترا می طلیم

که ترا جویم و گویم که خدامی طلیم

که من از خضر می آیم بقیامی طلیم

که چو کنیز در جم غافل بهامی طلیم

پنج گاه از مسیحانه دوامی طلیم

از خدا کوثر و فردوس کجای طلیم

می سرور آنکه توئی منظر انوار هم

در بقا تو بهر خطه فت گردیم

مگر ایمن من این سایه دیدار تو بس

بهر این دیدم شربت صفت کاست

وقت میباید از وقت سیاقی مودون

۱۲۷

جان هم از پر جامیکه ز جامی طلیم

۷

۱۲۷ ردیف (ن) ۷

بظاہر صورتی دار چمن صورتی

ہماتا قوت دار چمن قوت قوت ایزد

دلہ اندر فراق تیا محمد حدتی دارد

سرکار ندارد دوزخ عالم شوق

پے پابوسی تو آرزو نامیکن مردم

خج چمن رہ و شمس خالت آتیر شد

بباطن قوتی دار چمن قوت قوت ایزد

چہ ایزد ایزد داور چہ داور داور حیا

چہ حدت حدت شمع آتش شمع زن

چہ احمد احمد مرسل چمن مرسل سجا

چہ مردم مردم دیدہ چہ دیدہ دیدہ گریا

چہ آیت آیت مطلق چہ مطلق مطلق قرا

فدا خاک پیت جان موزن آتش

چہ مذنب مذنب عاصمی عاصمی عصیان

۱۲۸

تجلیہا اود در خلوت لہ میتوان دید

تجمل ہا لیدار اکمل میتوان دید

نہ انوارش ازین دیدہ محفل میتوان دید

دل مجنون از بانگ حسرت شیریں

جز این نسیئه بسمل صد آبرنجید
 بست این کفر خوت که هر گشتا
 پرا حراق جسم خوشین با چشم پروانه
 بهنگام حجابا بام آن مهر طلعت

که بار زین بهانه روی قاتل میتوان دید
 به کبر سر بلند می پاد رکمل میتوان دید
 تجلیها هر هر شمع محفل میتوان دید
 توان دیدن دور اما بسکل میتوان دید

خطا گو در سرشت می باشد موزن

۱۲۹

بچشم عقل فرق از حق و باطل میتوان دید

۱۰

از درونت گشتائی چسبها خوشتر
 دل مصفا کن که تا بد دران مهر
 خود فنا شود در بقایش نده جاوید
 صبر و صبر و رضا را که در هم از دست خوشتر
 نه نقد و تجلیها او هستم که من

ز دینی جلو باد لرزای خوشستن
 ذره میر خشد بقلب یا صفا خوشتر
 گریه خواهی بقرب بقا خوشستن
 داده ام من رضا او رضا خوشستن
 بار ما خود را نمی یابم بجای خوشستن

التقاء اوطلا سازد وجودم را بهم

بتلا حسن مهر و شدم کز جلوه

بهر در من علاجی نیست جز دیدار او

عقد تا جمله عالم بر کشاید در دمی

یک نگاهش که میآید انهم بر آغوشش

کرد عالم را بیکدم بتلا خوشتر

از میخی من نخواستیم دو آغوشش

بر کشا بهر خدا بند و با خوشتر

۱۳۰

چون کشود کار کل عالم بدست احمد است

من هم ای موزون نخواهم مدعا خوشتر

۱۱

باز گواهی طایر قدسی نشا خوشتر

میل در صورت ز معنی کردنت از بهر چیست

در جویم طایر قدسی بفرو نمودن

بلسم از شاخه قفس گردید جدا

گاه سوزم گاه سام گاه به شوم گاه

دور گردیدی چرا از ایشان خوشتر

شمره با من بگو از دستان خوشتر

بعد فسا همه را از نهان خوشتر

دور افتاده ز باغ و بوستان خوشتر

گره بچندم که بگریم بر فغان خوشتر

که به امیرم که به فقرم گاه مطلق که به
 گاه طفل خود رسالم که به جان بختلو
 در دو عالم عاشق صفاق نبیند
 یار را هرگز نیایی تا نیایی خوش
 سعلها عشق از معشوق میخورد

که به عیان سازم هر کار نهان خوشتر
 گاه من پریم بحسبم تا توان خوشتر
 کو نیارد در نظر هر جان جان خوشتر
 دور کن خوشتر و هم و گمان خوشتر
 شمع سوزاند نخستین جسم جان خوشتر

گر تو میخواهی که مورد قرب او حاصل کنی

۱۳۱

مهر خاموشی از آن زبان خوشتر

۸

تا پای برون دیم ز دامن خوشتر
 اهل کمال را بوطن منزلت سجاست
 جابر کلاه شاه و شه نشسته
 از سوزش نانی خود در فراق یاد

بستیم دست خود بگریبان خوشتر
 یوسف گمشده بکنعان خوشتر
 نگذاشته چو لعل بدخشان خوشتر
 از خیم شمع شبستان خوشتر

بیار عمر خواب موخش بود دلا

ملا بیا بمشرب صافی با بساز

بر هستی دوروزه و نیرنگی جهان

همیشا رثو خواب پریشان شتر

بگذر ازین لایل و برهان شتر

گل خند میزند بگلستان شتر

۱۳۲

موت و دل بفرود عالم چه غم که ما

جان داده ایم در پی جانان شتر

۷

در دانا دادی و در مانی بجان

پر تو حسدت بعالم جلوه گر

در دلم هستی و دل در دست تو

در حریم دل چسبان گنجینه

جمله در شوق وصال شرح جان

اشکارا شد با مکانی و جوب

طرفه احسان کرده بر بیدان

تو نهان دل نهان دل نهان

چون بدستم آئینه من اندران

چون نه گنجی در زمین آسمان

او بهتر است از جمله جهان

شد زیاده میم در احمد از ان

۱۳۳

عروة الوثقى هست احمد کعبه

شد بنام بود موزون بجای

۷

نقشها گل در دیر این چون در چین

دلکم آینه روشن شود نیز خجل گشته

خود می بیند ز بار اسبجه نایکشان

مداد امرض عشق جز وصل نمی بود

مدام این سبیل شکم سرزند با موج و خفا

نقشها چو در سبیل قناد از جعد بیشتر

که چون دانه سود شمع هم در کجمن

دلک این من جتن از من عین این من این

ندارد شکوه اکنون شیخ از من این

ید تعلیم چون بخشد فدا طون من این

پیشانیست زان شام و سحر گنگ جمن این

چرا افسانه اش فرو دشت بیمن این

بشکوه لب که کشایم از انجیا امون

که طاری میشود هر گونه غم سر جانمن این

۱۳۴

۷

اگر دشت بخت رسایم اکنون

پاکش از همه یاد دست درایم اکنون

رو در جهت بسویش بکنم مثل خلیل
 گر مرا محکمت جمله عالم بدیند
 گره بسته کشاید همه عاقل سلیم
 گله از پنجه ام را چاک گریبان رود
 نفسم خاک کند آتش سوزان دم

سر بران عقبنه هم جبهه بسایم اکنون
 حاش لب که بنم ز جایم اکنون
 تو لی اودست جنون عقد کشایم اکنون
 خار صحرایم بکند سگوه پایم اکنون
 آب شمشیر بر دست دایم اکنون

حب دنیا ز دم دور چو شد آموزد

۱۳۵

آرزو ما بکند شاه و گدایم اکنون

۷

در دم شوند مناد وصال کیست این
 در سرم سودا زلف کیست هر شمع
 چشم نرگس آن که حیران شد در لاله بوخت
 گل به گلشن خجیل بلبل از نیز خسته دل

دیده ام محو تماشای جمال کیست این
 خاطر مهر دم پریشان خیال کیست این
 پیچ در سبیل مگر از خط و خال کیست این
 سروستان گل از انفصال کیست این

نعرۂ ارنی ز عشاق زنگر دید بلند

جور اولطف کرم شد جفا عین وفا

مترجانی از پر و سوال کیست این

سرکہ مٹیابد ز فرما تسجیل کیست این

۱۳۶

مانمید انیم موزول کانی ندرین ائینہ

عکس تصویر جمال ہمیشہ کیست این

۵

ازل سے آپکا شید اہو اہون

خوشی سے عقل کھویا ہون میں اپنی

بہت پروا سے اوسکے شمع روپر

نہ ننگ نام سے ہر کام مجھکو

جہان میں اسلئے پیدا ہوا ہوں

وہ دانا ہوں کہ دیوانہ ہوا ہوں

میں پروا کر کے پروانہ ہوا ہوں

میں اپنے ہاتھ سے رسوا ہوا ہوں

۱۳۷

خدا جس شخص پر عاشق ہو مودت

میں اوسکا والہ و شید اہو اہون

۷

قریب کے اشتیاق میں دم کہا کہنا

بھٹکے پھیریں ہم ترسہ عالم کہا کہنا

تو بہ ہوئی قبول قبول ہو آگے
 تر پاگئے ہیں شوقِ تمہیں حضرت کے نبی
 قطرِ عقیقِ دسِ گلگونہ پہ پھلکے
 جنبش سے جسکے سیکڑوں مقبول گئے
 بکھری ناؤں زلفِ پیشانِ دم

رہے پھر رہیں حضرت آدم کہاں
 آدم سے تباہ عیسیٰ مریم کہاں
 عارض سے گل کے اور گئی شبنم کہاں
 ہیں کشمکشِ گانِ دی پر خم کہاں
 عالم ہوا ہر دم و برجم کہاں

سینے پر خم کھاؤ ہیں فرقت میں سیر ہو

مردوں لگانیں ہم اور مریم کہاں

عاشقِ چہرین ہم کوں کہاں کیا کریں
 خاکِ پاؤں احمدی ہو تجلات سے
 دید و ادیدِ مدینہ ہلکو ہو پیشِ
 یا محمد آگے در کہ پہ بلو اٹو ہمیں

ذاتِ احمد کرامتِ دو جہاں کیا کریں
 ہم بھلا کھل مسیحا زمان کیا کریں
 روضہ رضوان گلزارِ حبان کیا کریں
 ورنہ فرماؤ ہم اس دن کہاں کیا کریں

جامه روشن کی تکیه نه قابل تو بپر

کجی ارشاهم اس نقد جان کیا کرین

روایت (۹)

یکوش جان دلم میرسد ز هر سو

مشام روح و تخم از چه رو بگذرد

سرم تصدق آن شیرین گریه جسته

محمد عربی ناشمی و مطب

رخ منور او وصف افصح او

بچشم سرشته مازاع در کشیده حق

عیان صورت احمد شده جمال احد

هم او ست سیاقی جام می است

صد از غمره لا اله الا هو

مکر و زید ز شرب نسیم عنبر بو

حد اعز و جل شد نخست عایشه

قریشی و مدنی مکی مبارک خو

بر و کشاده زوایل عنبرین گیسو

زده اشارت قوسین و قابله ابرو

که جلوه کرد بوزانوار حق بمنظر او

هم او ست همت هم محاسن مله قالو

هزار بار فدایش کنم دل جانم

هزار مرتبه روحم نثار آن بگردد

کمال مضطرب یا محمد ادرکنی

بشوق ویت آن چهره مبارک تو

بمعرض عشق تو شدی سینه میباید مریزون

صبار جانب ماعرض کن بخد مت او

مطالع انوار خدا رو تو

رشد شرفی بود موی تو

سورت و اسلیم و یاسل شد

شرح پے عارض و کیس تو

طاق حرم خود بکشد بار بار

سجده پیش خیم ابرو تو

روز و شب آن شوق ببوشد

عرش برین خاک کو تو

وصف تو هر صبح کند عیند لب

پیش گل از رنگ تو در بو تو

جمله جهان حکم تو بر سر نهند

دست قضا هست صاجو تو

روز جزا خلق بخت رود

بندہ موزون بدود سکو تو

ایک در کونین بکيا شد رخ زیبا تو

بارگاه لاسکان خلوت که والا تو

هر دهر منده پیش رو پر نور تو

تختگاه عیش عظم کفش پایت تاجم

فرشیان و عشیان ستون حیات دیوان

شد وجود آدم از جود تو مسجود ملک

ذره هرگز نجنبد در رضایت بهیگاه

و اهل صل است و اهل با فروغ کائنات

صدرا را چرخ زیر و میخ و چرخ کعبین

پیش قدمی هر دهر دید حق سوا

مثل تو معدوم و ناپید بود همتا تو

و ایت خالق عاشق عالم همه شیدا تو

قامت کج خجل از قامت عنتا تو

بود حیرت املین یک فادام ادنا تو

هر همه پست اندیش رتبه اعلا تو

عرش عظم نیر میبوسید کفش پای تو

هر زمان از تو قضا میجوید سر صا

و سطر عیدت ابارت رخ کبریا تو

تا کند خود را نثار کند خضر تو

گر چشم خویش دید این تجلیا تو

آن سرازهر گردش چرخ کهن بیان

در فراقت نهیدر شفته عالم یار

گشتو حال بمن ذات پاکرت تبت

گل ز بلبل سرانو قمری حکایت میکند

یار رسول شد بدرگاهت طلب فرما

کاندرا این پیدانشد از عشق تو سواد

می براید از دلم هر خطه بوی و با

تا کشایم چشم بر حسن جهان آرا

از جمال به مثال از تو بد بالا

تا کنیم خود را فدای معرفت والا

نیست مومن تر از خوف از عذاب آیت

بهست چمن حضرت محمد طایفه آیت

از وصف و انور از خلق و حوت

واللیل ذایحی صفتی شد ز تو

که تا آفتاب بود در و بر و تو

از مشعلت کلیم که شعله جو تو

جاریست هر زمان بلیغ گفتگو تو

والشمس والضحی بود از وصف و تو

گل را چه رو که دم زند از رنگ تو

از قدرت مسیح یک فرود گو تو

گو در نماز رو سوخته گفتم

در سر خیال گیسو در دیده رو تو

از فرط شوق ویت رو تو میکنم

رضوان بطوف کو تو صد زار کنند

سیکف عیند لیب لکل از بهر ارسو

در سجده میکند دل من رو سوخته تو

دارم مداوم رو دل خود سوخته تو

هر روز و شب نام جان جستجو تو

حاشا که رشک خلد نیست کو تو

از حسین شال تو وز رنگ بو تو

فکر دو کون گشت مویون مرتفع

باقی بدل بهانه فقط آرزو تو

دیف (ه)

غیریم سیم زارم غش نی یار رسول الله

دم بر بخشائی جمال خوشین بختی

تنای نه تشنه افروخت دیرینه

بعشقیت سخت بیارم غش نی یار رسول الله

ز بس شتاق دیدارم غش نی یار رسول الله

مگر از نخت نیارم غش نی یار رسول الله

بهند افتاده ام حیران نشانی
گردان

ترا گویم ترا دادم ترا جویم ترا خواهم

نشان تو پناه من تو سجد گاه من

از این یارم غم غمی یار رسول الله

توئی مولا و مختارم غم غمی یار رسول الله

غدا هم کفش بر دارم غم غمی یار رسول الله

منم عاجز منم مفتون منم غم غمی یار رسول الله

خطا دارم گناهکارم غم غمی یار رسول الله

منم ز جان فدایتو یار رسول الله

کنون منم به چشم مثل چرخ کهن

در دین سینه من سینه یار رسول الله

مگر بر وزان از قضا با بگم

شدت خلقت از صنایع و با

تو شاه کون و مکانی و دیگر این

سرم تصدیق پاکتو یار رسول الله

بشوق دیدن تو یار رسول الله

محبت لبو پاکتو یار رسول الله

سرشته اند هوایتو یار رسول الله

بعشق تو و برایتو یار رسول الله

بوند جمله کدایتو یار رسول الله

بهرم سکن در دارا شود کسیکه رسد

بزیربال همک تو یار رسول الله

زبان شده عاجر خیشان کند و صفت

خدا چو گفت بنما تو یار رسول الله

کمینه نده مودل عتبات اینک

نهاد سر بر صفا تو یار رسول الله

سحر رسید بگوش جان ز سر و ش غیب ترانه

که ز بجزر دلبر خویش کن دل خود چو آئینه خانه

به پای رویت روی او سر خود گرفته بکونه او

همه میبندند لبوی او به همین نط ز زمانه

نکسے شهر و دیار ما گره کشود ز کار ما

دل مار بود چو یار ما بفریب و مکر و بهانه

بفضای کون و مکان توئی بحریم قلب نهان توئی

به نهان توئی به عیان توئی همه جاز است فضا

بجهان جمله زبون منم ز همه برج فرون منم

۱۴۶ موزون بد هر کنون منم بکلال حزن یگانه

عیان نکته سبنا ما غطی شانه

کجا جز شمع کشتاید پر پروانه پروانه

بلی شیا می باشد بکار خوشین آ

زید هر چند کشتی شبستان شمع کاش

هر از شمع کار نیست پروانه پروانه

بسر دشت ز آبادی بود صبر و برآ

چه دایم که شد مخصوص هر اودم خانه

که فرزانه شود دیوانه و دیوانه فرزانه

شدم چون صبحم و خیال و چنان

جز انوارش که اهل نظر دیگر نمی بیند

من بود از لقا و تیر وصال

باین کم مایه عمر خوشی تن هر دم نمی نالد

چمن شیدا روی انورس الضیاعم

کس که جلوه معشوق هر جا در نظر آید

ز نادانی بهر جستجوی و بهین کرم

عکس است تعلیم ادیب عشق و بهر جا

ز فرط گریه شد بر نور آخر چشم مشتاق

بگرده جمع صید و آب باشد جمع در هر شب

تو از رویت گهی آنرا متورم میکنی یا نه

هزار اشمع باشد کرد و روشن مثل آتش

اگر جامی به جامی بما از بادیه امروز

عجیب دزدان اهل فضل الطاف کریه

۱۲۵

دلهم بر بود از مانا ز نین

مشف شد دلهم از عکس و اثر

غمشج از هزاران خور میست

دلا از نفس تازه بپیرینه

اگر زاهد بزد خویش نازد

به پیش انس و جن با وقع نیست

عطارد طلعت ز مهره جبین

بل شرف مکانست از مکن

بپرس این نکته از قلب جبین

معاذ الله عن نفس القرین

بما کافیست ختم المرید سلیم

چه نسبت آسمان را با زمین

ز رحمت جبتا شد نظم کن

۱۴۸

برین موزوں گدا کرتے

۹

ہر مرتبہ صدر سزاوار مدینہ

جسکی ہر سبھی تابع فرمان خدائی

رضوان کو کیوں شک و شک و شک

اوس مہر رسالت کی تجلی ہوا

گلزار ارم دھندلے دھندلے گلزار

کونین میں ہو ویہ سخن لا یتلیم

عقل بشر اس فکر کو علم میں

مطلوب خیر اطالب احمد ہمیشہ

جب سرور کونین ہر سرکار مدینہ

کس شان کا سردار ہر سردار مدینہ

گلزار ہر کو چہ و بازار مدینہ

پر نور ہر ہر درو دیوار مدینہ

زیبا ہر جوانان حسن و خمار مدینہ

طوبہ پر کرین فخر و اشجار مدینہ

اتذ کو معلوم ہر سردار مدینہ

مطلوب محمدی طلبگار مدینہ

موزوں تیری طلب ہو گی گز

تیرا بھی تو مختار ہر مختار مدینہ

بسر عمامه صلوات کبریا دار

بزلف شانه و لیل از اسجدار

منسج ابری لاکه اگر همسگوید

کلیم اگرید بضای پیش خود دار

ز اوج طور بود که فروغ موسی را

حمار حضرت عیسی حیان بر دقت

به بر عبا و مطهر ز بهل اتاداری

بچهره غازه و آتشمس والضحی دار

تو بصر مابلست مایه شفا داری

محمد ابیدت قدرت خدا دار

از آنکه طره معراج با ضیاء دار

محمد از برق یکباره برق دار

ز قبر و حشر و جهنم ترسای منور

که تو وسیله خود ذات مصطفی دار

شده از نور احمد ظهور خدائی

یقین از نعت خاص نور خدائی

حق آمد چو از برزخ مصطفی

عیانی تو احمد و لیکن سیاطن

اتا احمد چون بلا میسم گفتی

برقص اندر آیند جور و ملائک

ترزلزل در افتد بکونین کجیر

بظاہر بیاطن محمد حبیبی

محمد کجائی کجائی کجائی

نقاب از رخ خود اگر بر کشائی

اگر حجب با بانه جلوه نمائی

دلا تو اگر فاسخ از ما سوائے

برو ماشی العین سوک مدینه

تو موزون چش بر شان احمدائے

۱۵۱

۶

تو سید المرسلینی رحمة العالمینی

تو مصطفائی تو محبتائی

ای شاه شایان و کرمه تایان

قمر قسامی بدر خطای

جان جهانانی روح زدانی

تو زین عیش برینی رحمة العالمینی

سلطان دینا و دینی رحمة العالمینی

در الامکان تو مکنی رحمة العالمینی

از حق نذیر و مبینی رحمة العالمینی

نور جهان آفرینی رحمة العالمینی

۱۵۲

موزون گدایت جانفش فدا

سویش ز رحمت بی رحمة العالی

۱۵۱

ظاهر در شکل انسان آمدی

از تقدیر گاه عتد الامکان

احمد بی میسمستی تا ز خود

برزخ احمد پسندیدی نخست

غلغل تبیح در عالم رود

تانه افتد سایه تانده چنان

غنی بر خود پیرهن چاک کرد

حسرت بآن پرتو از نورست

دو جهان از نور تو پر نور شد

باطنا خود نور یزدان آمدی

باهزاران شوکت نشان آمدی

در نقاب میم نهان آمدی

باهمه اعجاز و برهان آمدی

خوشتن سبوح گویان آمدی

از وجود جوهر جان آمدی

چون تو در صحن گلستان آمدی

منبع اصل سینان آمدی

مهر رخشان ماه تابان آمدی

عاشقانت بر تو پروانه شدند

شد کلام حق ز تو روشن بیا

ما که نگاریم و تو از بهر ما

اختیار دو جهان در دست داشت

در دعویان ارم و دار و تو

شام پنج ماسحر گشته ز تو

فارغ در عشق تو از دو جهان

تا تو ای شمع شبستان آمدی

منزل تنزیل قرآن آمدی

ما حی جسم و گنایان آمد

جمله چون جسم اند تو جان آمد

بهر درد ما تو درمان آمدی

بهر ما چون صبح خندان آمد

مونس جان غریبان آمد

در دمو زول بی نفع فرما ز انکه تو

دار و دے مادر و مندان آمدی

۱۵۳

۹

رحمة للعالمین یا محمد مصطفیٰ

قبله دنیا و دینی یا محمد مصطفیٰ

تو شفیع المذنبین یا محمد مصطفیٰ

کعبه کون مکان و منتهی انوار

تاجدار و لفظی و شمسوار پهل اتا

رونق ارض و سما محبوب خاص کبریا

عظمت ایا فتحنا افحت ارا انا

وسط عیبت ابارت بزخ کبریا تو

منزل تنزیل قرآن بهما گمران

عقد نام مستکلام را تو آسان میکنی

خاتم کل مرسلینی یا محمد مصطفیٰ

زینت عرش برینی یا محمد مصطفیٰ

خاتم حق انگینی یا محمد مصطفیٰ

بهر صاحب امتیانی یا محمد مصطفیٰ

مونس جان حزینی یا محمد مصطفیٰ

در همه کارم معینی یا محمد مصطفیٰ

چون بنم مژگون کینه بند درگاه تو

سویکم از رحمت بیانی یا محمد مصطفیٰ

۱۵۴

تو مکین لامکانی یا محمد مصطفیٰ

قبله دنیا و دین مقتدا مرسلین

فخر عالم فخر آدم زینت ارض و سما

تو نشان از نشانی یا محمد مصطفیٰ

پیشوا دو جهانی یا محمد مصطفیٰ

قدوه هر انس و جانی یا محمد مصطفیٰ

شاه شربت طهر زبده کل کائنات

قامت بسا اذ انت آیه رحمت بود

مرحم دختگان مادی گمشدگان

خاتم پیغمبرانی یا محمد مصطفی

جوهر جان جانی یا محمد مصطفی

دستگیر بسیاری یا محمد مصطفی

جملگی عصیان مویون بخشائی زنی

تو شفیع عاصیان یا محمد مصطفی

۱۵۵

س

درد مادر داده درمان کردی

اراد اکغمزها چشم خویش

طایق ابر و خودت را چون حرم

کاکل خود در هم و بر هم زدی

کوس و حدت جهان بنواختی

از نواز سها خود در خطه

جان فدای تو چه احسان کردی

عالمی رازیرت ندان کردی

سجد گاه هر سلطان کردی

خاطر عالم پریشان کردی

کفر را دعوت به ایمان کردی

مشکل کل را تو آسان کردی

۱۵۶

مرحبا مومن که از خود بر طلب

جان خود را نذر جانان کردی

۱۵

بر چهره تو نقاب تاکه

مشتاق جمال خویشان را

از قرب تو فیض بخش مارا

پر نور کن بیک تحلی

در شوق تقرب تو مانم

چشم برفراق تو بریزد

گماهی بنگاه لطف بنگر

گیسوم که نهایتی ندارد

حاصل نه هنوز قرب تو شد

خورشید پس سحاب تاکه

رویت بنما حجاب تاکه

بیتاب شدیم تاب تاکه

ماند دل من خراب تاکه

چون برق در خراب تاکه

مانند سحاب آب تاکه

بر من نظر عتاب تاکه

عصیان مرا حساب تاکه

این مسئله بر جواب تاکه

از سوزش فرقت تو کردد

ریزد جگرم بشوق قربت

بر آتش فرقت بسالم

بامشرب ماب از ملا

در بح فساد جو دہستی

در قلب من الہتاب تاکہ

در حجر تو خون ناب تاکہ

دل سوخته چون کباب تاکہ

این مسئلہ و کتاب تاکہ

چون نقش بر آب تاکہ

موزون بر سید عہد پیری

۱۱

۱۵۷ وقت سحر است خواب تاکہ

چشم ہر کس کہ بینا کردی

در دل انلکہ خود جا کردی

بر ہمہ ذرات عالم ہر زمان

ای ہمہ عالم تماشا ثانی تو

بر جمال خویش شیدا کردی

قطرہ را عین دریا کردی

جلوہای خود تجسدا کردی

تو چسان عزم تماشا کردی

مزد عشق از خویشین با خود یافتی

از دجوب بجان پسندیدی از این

غم وجه اند چون فرمودی

چشم طاهر که توان بین ترا

همیشه در عشق تو مردند و تو

حرفها از مادرین ره خوب نیست

سر مخفی را تو افشا کردی

میل در صورت ز معنی کردی

جلوه گر خود را بهر جا کردی

گو که خود را اسکارا کردی

از همه خود را مبراست کردی

ما چه گوئیم آنچه با ما کردی

عقد های مشکل موزون همه

از تو از شہاسے خود و اگر دئی

۱۵۸

ایک در خطا هر وضع و کل سہا ابدی

لا اله الا الله نموی نشا

در تالکها عشقت باستیم و تو

فی حقیقت با تکیسایزدان آدمی

کوس خود بدست خویش کو با بد

بهم در دعا نشا خوش شدن نماید

فضل

فضل کبریا رب المصطفی واسطی
سید الکونین ابن ابی کبیر

بسم الله العالمین علی بن ابی طالب
ابن ابی طالب مصطفی کبریا

ویرت کج دی است محکوم
ویرت کج دی است محکوم

فصل کی عاتق محکومیه مقصد
اوس عمر فاروق عادل سیریا کبریا

ویرت کج دی است محکوم
ویرت کج دی است محکوم

ویرت کج دی است محکوم
ویرت کج دی است محکوم

ویرت کج دی است محکوم

ویرت کج دی است محکوم

۱۰۰

در این کتاب
 از حضرت علی
 علیه السلام
 نقل شده است
 که هر که
 در این کتاب
 بخواند
 از هر در
 که خواهد
 بیرون آید
 و هر که
 در این کتاب
 بنویسد
 از هر در
 که خواهد
 بیرون آید

بازو
راستی و چپ
و راستی و چپ

او ایام مسدود است
 و در این ایام
 در این ایام
 در این ایام

Handwritten text in Persian script, likely a signature or a name, possibly reading "محمد بن محمد" (Muhammad bin Muhammad).

کے ہاتھ سے لکھا ہے کہ
ابن ابی اسحاق نے کہا کہ
اور اقامت بی بی کے
جہان آباد

[illegible][illegible]

موسیٰ و اخلاص
روای

تصح بخوان کافی محتاجه خائنی محرم
رحمت عام همه درباری شمس الله

۱۴

با هزاران غلغل تشبیح تو از لامرگان

احمد بر میسمی را که از نیت عیش و شوق

عاشقانت مثل پروانه از جا قربان شدند

با همه سید و حسیان تشبیح گویند که

در نقاب میم خود از خلق پنهان آمد

چون بزم کنی تو ای شمع شبستان آمد

کیست جز تو آنکه مژگون را بنشیند ز حق

زانکه تو از حق شفتیج جرم مایان آمد

۱۵۹

غیرم دلنگارم یار سول شد ادب کنی

نه از دوزخ هراسم نه قصر خدایم

بدینا بعقبه در همه کون مکان هر جا

خیال کرد و کیسویت دیا می کشید

همینجو هم شب بار و شبانم سویش

بدرگاهت بسام ز رخسارین

بعشق پیقرارم یار سول شد ادب کنی

تنها تو دارم یار سول شد ادب کنی

بجز تو کس دارم یار سول شد ادب کنی

بهر لعل منهارم یار سول شد ادب کنی

مگر با احتیاطم یار سول شد ادب کنی

که پیشیت چاسم یار سول شد ادب کنی

۱۶۰

منم مژول گدا تو دم از دل شد تو

ز تو این عرض دارم یا رسول الله ادب کنی

کاش من رخم کوی تو گذر داشته

کردم بر قدم پاک تو یکسر قربان

در حصول شرف دیت دیت اگاه

گاه گاه بمن خسته نگه می کردی

پای هر هر سنگ کوی تو بسرداشته

نقد صبدن بدست اگر داشته

محنت رنج و مصیبت همه برداشته

گر درین آه و فغان خود اثر داشتمی

۱۶۱

می پریدم کسب و شرب پاک ای مژول

گر با مثال اولی الا جبهه پر داشتمی

گوشت ظاهری تو مصطفائی لیکن بیاطن شای خدائی

بنخود در افتد جمله خدائی از رخ نقابت کر کشائی

خیر الانامی و الامقامی ذی احتشامی یا احترامی

قمر تمامی نور طلامی شمس التضحائی بدر الدجائی

ماه جمالی مظهر جلای گردون کمالی انجم خضالی

کیوان نوالی عالی خیالی بحر عطائی ابر سخائی

جان جهانی روح روانی آرام جانی کشف امانی

فخر زمانی اعلیٰ مسکانی مشککات ثانی معجز منائی

روشن ضمیری مظهر نیری خود بنظیری خیر کشیری

از حق تذیری و ز حق بشیری کان حیائی بحر وفائی

هم فخر آدم هم فخر عالم خلق مجسم ملک معظّم

سلطان اکرم بر بان عظم نور الهدائی خیر الوری

ای عرش رفعت شاه رسالت خورشید طلعت ماه کلمات

موزون فدایت بحر لقاییت پیشین پرده بیرون بیا

کز شد یار که تا به نیم جمال احمدی
 نور حق لمعان زو ریزد آل احمد
 عرش عظمی مستکمالش لا مکان گمش
 خیل مرسل اسلک جمیع ملائک چاکر
 باغبان قدس مینازد بباغ کنعان
 از زمین تا آسمان و آن سما تا لاسکانه

آن تجلی کسب حسن بی مثال احمدی
 فصل حق لاریب باشد و آل احمد
 قال حق بیشک بود قال و مقال احمد
 چشم کجاست و بین چاه و جلال احمد
 آن صرب و خیا با نشنهای احمد
 شد تجلی از انوار کمال احمد

جرم موزون را بیا مرز ایخداوند کریم

۱۶۳

بهر چاه احمدی و چاه آل احمد

یا محمد بمن مضطر و حیران مدد

اندرین ادی ظلمت گسردیم

غیر ذات احد نیست که گیرد ستم

والی بکین و بی اغریبان مدد

ماد می بهمه حجت برمان مدد

دستگیرم بچندین حال بریشان مدد

خاطمی امروسیه ام ترکیب عصیانم	حاجی مامد حاجی عصیانم
تا توانم قدم از بارگنا مان خم شد	شافع مامری مامد اضعیفانم
مرفق بحر اتوج اریکم و بجان محزونم	مونس جان میرضیان و عزیزانم

۱۶۴	بردست آمده محتاج و کدایت موزون
	ای شهنشاه همه شاه و کدایان مدد

۱۱

دل بمقام محمد عربی	عرش بام محمد عربی
هر زمان بر زبان همیدم	ورد نام محمد عربی
گر گشت فخر بر ملک زیبید	هر غلام محمد عربی
شد ز معراج بر همه طاهر	احت ام محمد عربی
مالک الملک سکه در عالم	زدبیت ام محمد عربی
طاهر است از شریعت غرّا	انتظاف ام محمد عربی

جز محمد و گرنمی بیند

سیرسد با همه خواص و عوام

شد کلام خدا ببار و شن

بهر عفو خطاست و زحرا

مست جام محمد عربی

فیض عام محمد عربی

از کلام محمد عربی

اهست نام محمد عربی

شوبه یثرب مشرفای موزون

۹

از سلام محمد عربی

۱۶۵

ایکه در کون مکان یاعت مکان توئی

هست از حسن تو ج بهیخ خوبان

بر رخ پاک خود منظر انوار خداست

از ازل هست ز نور تو منور عالم

رفع شدیرگی تیر در دوزن تو

اهل عالم همه بزم اند مکر جان توئی

هر زمان جلوه ده تازه بچهرن توئی

گو که پیش همه از صورت انسان توئی

مه تابان توئی مظهر خشان توئی

که درین بزم جهان شمع شدین توئی

یسرید بحسین بیل و قمری صفت
بتلفنگ بر سر و مرصیان
قسمت بخش که آیم بدر دولت تو

گل توئی غنچه توئی سر و خرامان توئی
ز انکه از بصر مرصیان تو در ماتوئی
چاره فرما من یسر و سامان توئی

۱۶۶

هست محتاج کدای تو کمینه مودون
سعدن ضیق فی منبع احسان توئی

۱۱

کوتاه اندر چرخ باار شگل نسای توئی
در محضر خشان توئی دره تابان توئی
خاکدایان توئی هم شاه شایان توئی
در برقم هستی توئی در رفیع پستی توئی
در میحمد توئی هم سیر مد توئی
یا سیر و طایمانی مقصود باشد

در بطن ای جانانوار یزدان توئی
در حل المعانی توئی سر جان مر جان توئی
شام غریبان توئی هم صبح خندان توئی
هر جا که هستی توئی در کون امرکای توئی
مقبول یزدان توئی جانین توئی
مطلوب جان باشد محبوب جان توئی

سُزنیان بُدنی در لاسکان بود

از تست پیر و دین تست کوی مکیان

گل در گران تکی و آن تست است

مست بلا تو ام از دل کدای تو ام

در بحر و کان بُدنی و جوهر جان توئی

از تست کل از دین جان پیر جان توئی

شمع شمع تکی است سحر و علاء توئی

از جان فدا تو ام و شمشاد توئی

آشفته مژگون منم دختی محزون منم

باجان مفتون منم معشوق سبحان توئی

۱۴۷

چو خدای عزوجل کند صفت جمال تو آن توئی

من بنده وصف تو چون کنم که بردن حد بیان توئی

بتمام کون ضیا توئی بخدا که نور خدا توئی

همه جا به جلوه نما توئی که نهان توئی عیان توئی

بجمال قدس طرب تو همه خلق گشته ز نور تو

همه جبههها بخضو تو که ملین کون و مسکان توئی

تو که سر خالق سر مردی که بغیر سیم تو احمدی

بسیان خلق محبتی بیقین جان جان توئی

همه و اصفان کمال تو همه عاشقان جمال تو

همه طالبان وصال تو بخدا که جوهر جان توئی

قدر و قضا شده راحم تو همه تا جدار غلام تو

همه و است سگه بنام تو که خدیو هر و زمان توئی

دل من تبار و قد اے تو سر من تصدق پاک تو

۱۶۸ موزون شد هست که ای تو بخدا که شاه جهان توئی

طیبا نم یار رسول الله غثنی ۹ بخوانم یار رسول الله غثنی

بجز تو در دو عالم هیچکس را ندانم یار رسول الله غثنی

فراقت آتش سوزان رخ انداخت

به هجرت می نماید تیره دنا

مدام از اضطراب قلب گوید

پریشان کرده هر اهل فلک را

به شرب از دکن اسرع حال

بر اقدام تو جان خود سپارم

بیا نحم یا رسول الله غثنی

جها نحم یا رسول الله غثنی

زبا نحم یا رسول الله غثنی

قعا نحم یا رسول الله غثنی

رسا نحم یا رسول الله غثنی

سن نحم یا رسول الله غثنی

چو مضطرب بشوم مومن بعشقش

۹

بخوانم یا رسول الله غثنی

۱۴۹

بظاهر گوشت گل ماهی ز شکل نسائی

بحسب عارضه شمر منده ز ماه تابائی

انتها از لبست خجلت یا قوت یابی

بسیکن حقیقت مطلع انوار پردائی

بانوار تجلی غیرت محض در خستائی

بجان خوشی از ان مر جا به عمل خستائی

ز آفتاب دنیایا ده پشیمانی

ز فیض او برود عالم برود

ز بینی تو خودی ز پاکان گردید

ز شک و مسکینت ز بن خودی ^{نسبت} کشاید

ز بند چسب در خلقت کشاید

ز جو گوهر در هر ماس لاشانی

ز چشم چشم عالم هر که دید

ز گوشت شرجی بهر بنیاد فیض

که افتاده آینه در دو بیکرانی

که خود خلق عظیم ثابت است

وجود پاک احمد رحمة للعالمین

ترا باید که موزون آیتی لا تقطعوا حوا

۱۶۰

بکا و ناله و آه و فغان نیم شبی

تمام شده چشم بھر ویت تو

مرا ز شربت دیدار جرعه بچشای

لسان قدس شنای تو گفت لولا که

همی کنیم در ابرام از بر اقرب نبی

ز رخ نقاب کشای محمد خاوری

ز بسکه جان بجم از کمال تشنه ی

تو بیکان بگویند جهان

بوصف همیشه خوار جهان بر جا	شمالی و جنوبی و شرقی و غربی
توئی عربت بعین هم احمدی بی هم	میان خلق رسولی و صد طوطی

بفرقت تو کند گریه تا کجا مینوون

گهشید ر که اعلا حضرت طلبی

منور طلعتی داری کجین و خلق بیکتائی

۱۷۱ ز خوبان جهان یکسر سبق بردی به زیبائی

برخ مهر درخشانی به چهره ماه تابانی

نخل از قامتت شد قامت طوبی بر عنائی

بشهم و شوکتت نخلت ده فرسلیسانی

بصورت غیرت یوسف بجان رشک مسیحائی

ز آدم تا مسیحی جمله از ذات تو محتاج اند

مکرّم تر از آدم باعث تکوین هر عالم

تر از زلزله رفت در چنگلی کون کاکلی

همه پستند تو از هر سوره او و اهلش

زمانی بجایا اگر خود جلوه فرمائی

بحال بنده مژگون و نغمه یار

۱۱

که خود نور جناب حضرت یحییٰ بکشی

۱۲۲

مهر بآسید مکی مدنی

گل خجل لشت رنگ بوی

منفع کشت چشم ز نیر

خسته و خوار و پشیمان ز لب

شمع کاشانه بود پیش خد

نسزد گل که شود پیر منت

چون سیاه شب یونیم چشم

جو هر جانی و بے سایه تنی

غنی و لکنک که غنی دهنی

سحر است غزال ختنی

لعل و یاقوت و عقیق مسنی

لایق کشته گردن دنی

اشد چه نازک بدنی

برق آساتو اگر خنده نی

سر نهادند به پیشیت شاهان

حاجب گهرت آید بپیل

از پی عفو کنایان کج فیت

شاه شاهان خدیو ز منی

خادم تست او پس قرنی

بهر ماجد حسین و حسنی

دور افتادنی اما موزون

ط

بلبل آن گل ریشرب چینی

۱۴۳

دلهر بود از مانا زینے

مشرق شد دل از عکس آتش

غشج از هزاران خور میستا

ولا از نفس اماره میریست

اگر زاهد بزد خویش نازد

پیشش انس و جن را تو نیست

عطار و طلعتی زهر جبینے

بلے شرف مکانست اینک مکنے

بپرس این بکته از قلب حنینے

معنا الله عن بلبل القری

بما کافیت ختم المرسلینے

چند بیت آسمان را باز مینے

۱۴۴

ز رحمت حسبتا الله نظر کن

برین موزون کد اگر گسترینه

۵

خو دم نفسا رخ تپتایچه دانی

شبهاتو بصدر عشق و طرب مستی

هر قطره بود که هر شهوار شکم

استادنی از بحر تفریح لب ریا

بیتابی هر هر دل بیتایچه دانی

بیدری این ییده بخوابچه دانی

ملا صفت اینج رنایاچه دانی

احوال غریق تگر و آبچه دانی

۱۴۵

موتول تی درین رسه عشق صدی

ترسیم که رسم دره دابچه دانی

۹

ایکه در هر محبت غم نوس جانم تویی

کعبه هر مذنبین قبله هر ملتی

جان بلیب انشدت دفر اذیت دهم

هر زمان هر خطه دین پناه توئی

کافرم کرا از تو بر گردم که ایمان توئی

دار و دار جز تو نیخواهم که دهم نام توئی

باعث حیرانم خواب پریشان کنی

روز و شب هر جا چاق و چنبره کند

سوزش و آتش و یخ و درین سوزش

آنکه جان فدای تو کند کجاست منم

در طریق عشق بدین چنان می باشد

زانکه خود تعبیر و تفسیر شایسته

ماه تابانم توئی محرم در شام توئی

بریشان تو رسم کمانه در شام توئی

و آنکه او تاراج میسازد جانم توئی

زانکه این باغ صیقل کوه حرمانم توئی

چشم مو و غیره و توبیبت

بر این سیر و جمله عالم را همید انم توئی

۱۵۱

ایکده هر دم و نسیم بریشان بودی

کی توانم زین خست کواز تو می بینم

صد هزاران جان عاشقش را چه از دست

آخر چون صبح آنروز درم خوش

بهر در در خوش و ریا بودی

چون که چشمم از چشم نهان بودی

اندر این میگردم شمع شبستان بودی

تا کی مشتعلان بدست گریبان بودی

مرد باشی که تا پیش از مرگت

بست و اعتلا چو یکسان نیست این عمل

مشکلت که در هر آن هر سان بود

کافرتی نعم بظاهر که مسلمان بودی

افزون آفرین موقوف از خود و طلب

دل بدست خود دادی حیران بودی

۱۵۵

۱۱

عکس و آفتاب قتل نه ندگی

زاهد از مرغ میسری حساب رسد

چون میان یار و تو این جسم خاکی پرده

کشاید استیست باشد درین بخت فنا

ترک عشق و جام را ملا تو میگوئی بوا

طلعت قمر آیدت پیش ازین ناگزیر

بیگمان از دولت و لشکر باید بهره

هست زانو در چپایین آفتاب رسد

از سیکاری سیه کردم کتاب ندگی

دور کن این برون آن از حجاب ندگی

زانکه در دم منعدم گرد حیات رسد

این ثواب نه بجز ما باشد عذاب رسد

رو مغرب چون کشید این آفتاب ندگی

هر که بردارد در رو خود نقاب رسد

دار دنیا جا بیوی نہا ہوشدا

خیمہ میں جسم خاکی تو گر گیر و قیام

از سنگان و احمد گیر طرز بستن

تا کجا ایدل تو باشی مست از زندگی

قطع کر دو چون ہر جانب طنائند

زانکہ آنانند ہر دم کامیاب

گر وصال یل بر اغیا مقصودت بود

خیر از مژگون و شمع دست آت زندگی

۱۵۸

۵

سیر تو رہ نام محمد عربی

عیان ہر شان او کی حد اسکا

دنی سے قربت کو سینہ تدکی

حد کے ملک میں دیکھو نزل تیار

ازل سے میں غلام محمد عربی

کلام حق ہر کلام محمد عربی

عیان ہر صاف مقام محمد عربی

روں ہر سکہ بنام محمد عربی

گناہ بخش خدایا تمام مژگون کر

سچ آل کرام محمد عربی

۱۵۹

۹

ہو آئینک اب میں دیکھی سرچھٹری سے

رنگا سے نالہ سے شور و فغان ہو آہ و زاری سے

نہایت سہل ترین جانتا ہوں جان دینے کو

غم سہرقت کی شدت ہو تڑپ ہو بقیارہ سے

کھلی رہتی ہیں مثل آسمان ہر شب میری نکھین

گزر جاتی ہر شب صبح تک ساعت شمار سے

سو کر شرب پھر اجاتا ہوں دے دل خدا حافظ

لگا ہوا جا کے اب بندے کا دل محبوب باری سے

تصور میں اویس کے ہر گھڑی ہر خطہ ہر عت

ہمیشہ شغل ہوا نکھوں کو میری اسٹاک باری سے

تفوق داغ دل کو ہر میرے باغ و گلستان پر

ہر آنکھوں کو میری سبقت مدام برہماری سے

مین وہ نوح خیال روئے زیبا سے محمد ہون

کہ بیہوشی میری سو بار خوشی ہو شیار سے

مجھے اب یا محمد جلد بلو الو مدینے مین

دکن مین ہون مین مجبوری سے اوکے اختیار سے

ہو اسوز نہانی آخری موزون عیان اپنا

نہان کب شمع ہو فانوس کی بس پردہ داری سے

۱۸۰

خستگی افغنی کو پائیکو دن آئے

کامو نہیں چلی آتی ہر سبقت

ہاں دست جنوں کچھ چاک گریبا

اوس مرقہ پر نور رسول عربی

امید دل خستہ بر آنکے دن آئے

دشت تیرے اب ہوم چا پائیکو دن آئے

اب چشمی دیوانہ کہاں کے دن آئے

بادیدہ دل دید جہان کے دن آئے

پیش شہ کونین بصد نالہ و زاری
مفتون میں جی جھڑو نو ایل

افس غم اپنا سنا سکے دن
اب سکی تجلی نظر آنکے دن

موتوں تو کر اسباب غم جلد مہتیا

۱۸۱

اجانب شیر تیرے جانکے دن

۱۱

قربت کا اشتیاق ہر انتہا مجھ
کبت تکوں میں شریک قدس کی راہ
جنت میں مانگتا نہیں بارگاہ
لاغر ہوں آتش شرب کی اس قدر
منظر ہوں بقدر آہوں بتا یاں
وہ بڑھ گیا ہر شغل قصہ کہ اندون
کس کس بلک کر رنج و مصائب میں

بلو اتھینے میں یا مصطفیٰ مجھ
پھنچا یہ گامدیر میں کس دن مجھ
ہو دے نصیب قریب خیر الہی مجھ
مکمل ہو چلے جاؤ اگر صبا
دردن کی آپ ہی دیکھ دو مجھ
کچھ سوچتا نہیں بڑھ صفا
یاد آ رہی ہے صحبت قالو ملی مجھ

عاصمی رگ کنا ہوں شمسان

وہ ناتوان نام کوتاہی تو نہیں

قرب ہی بغیر نہ ہو گی کبھی شفا

بجائے خدا سے سؤل خدا مجھے

فرقت مکر دکھائی کیسا کس نے مجھ

لاحق ہوا وہ مرض لاؤ مجھے

موزن شوق قربت احمد میر

۵

شیر دکھائی دیتا ہوا شفا مجھ

۱۸۲

جلو ہوا حد پاک دکھانے والے

اولاد عین عرب جز تباہی والے

تیرے موجود ہیں ہر جا بس آواز

اوسیکارون کو جنت میں بلانے والے

مرحبا احمد بریم کہانے والے

شان حشاش سیرجی عیان

فرسج عرشین پر ملائے اعلیٰ

بھولنا مت مجھ فردوس میں ہرگز

تجھ کو کون ہر منوں کا مت شفیق

۱۰

اگر ہنگامہ نکودہ رخ بچا نیوالے

۱۸۳

بارگراپ کے دریا میں پایا کرتے

خطر آدل بتیا بتایا کرتے

حال مار دل غمید ستایا کرتے

دید دل چھڑا قدیق جایا کرتے

زلف کو عارض تاربان کو ہر شام

ذوق دیدرخ والا میں انکھو نہ مدام

سرگراں قدم پاک پہ رکھتے تو کبھی

سر پہ کبھی نعلین مبارک رکھتے

خاک پاگلی ماتھ آتی تو مثل کسمیر

سر کر چل کر خضویرین ہم پایا کرتے

اشک سے سوز درونی کو بھجایا کرتے

اپ کے سامنے عالم کو رو لایا کرتے

اپ کو دیکھتے اللہ کو پایا کرتے

دیکھتے نکھو نسو ہر آن سے پایا کرتے

مثل جیون کے ہم نشو ہی پایا کرتے

جز بہ تحصیل مقاصد اوٹھایا کرتے

کبھی انکھو نمین غبار او سکا لگایا کرتے

ہم پر تقویٰ دل او کھایا کرتے

کاش کر کو مدینہ ہی میں رہو تو دن

ہم سگ احمد مختا لہایا کرتے

۱۸۴

۱۰

محبت مالک ہر دوسرا ہے

محبت ہر کہین جلوہ نما ہے

محبت غنیمتِ انافتنا ہے

محبت افریقہ کا سبب ہے

محبت قبلہ دنیا و دین ہے

محبت اول و آخر محمد ہے

محبت پری پیاری خدائی ہے

نظر میں دل میں سینے میں ہمارے

میں نے میں میں جلدی بلدا ہے

محبت تاجدارِ اقصیٰ ہے

محبت ہر کہ شانِ کبریا ہے

محبت رافقِ اہلِ انا ہے

محبت باعثِ ارض و سما ہے

محبت مقصدِ اہلِ انبیاء ہے

محبت رابتِ اوانتہا ہے

تصدق ہر فدا ہر مبتلا ہے

نہیں کوئی محمد کے سوا ہے

ہماری آپ سے کچھ التجا ہے

نہ عجبے کا تو کچھ خوفِ مومن

تیرا آقا محمد مصطفیٰ ہے

زمانہ آج سلطان بن کی آمد

جہان میں شاہ جہان کی آمد

ندامت شرح وسط ویشاد و عاکو

محمد سرور کل مرسل کی آمد

محمد مادی گم کشدگان کی آمد

محمد مریم حسد لان کی آمد

جلوین و غلام ملک ایک حکیم

سکان میں ملک کن سکائی

زمین میں آج نور آسمان کی آمد

کہ انوار قدم عرش شان کی آمد

محمد خاتم پیغمبران کی آمد

محمد ہمایا گمران کی آمد

محمد چارہ بیچارگان کی آمد

وہ احمد مقتدائے انجمن کی آمد

غزل سخن میں دوسری ہفت روزہ

۷

کہ اب آج مضامین بن کی آمد

۱۸۶

رسول حق صبیحہ کی آمد

جناب حضرت خیرالور کی آمد

جہان میں آج شام دوسری کی آمد

شہدین شافع روز جزا کی آمد

ندائی باد بہ ہر دم چلی آتی ہر مانتا ہے

ہر ایک سو خوشیوں کا سبب ہے

ملائیکہ فرشتے ہیں یہی طلبِ اعلیٰ کے

زمین پر ہیں سب سے زیادہ نازاں

کہ اب حضرت محمد مصطفیٰ کی آمد ہے

کہ بالاعلان انور خدی کی آمد ہے

کہ اب شہسوارِ اقبال کی آمد ہے

کہ یہاں میں آج بادِ رحمت کی آمد ہے

دو عالمِ غم و غمِ جوانی ہر دور سے

۹

کہ دنیا اورین کے پیشو کی آمد ہے

۱۸۷

دل میں اچھڑے ہوئے پروردگار ہے

بزمِ مستی مختصر سا ایک کاشانہ ہے

سوت آہیں کو رہے قرآن میں

وہی کھانہ خیر اور دلہل بھی

کحلِ مازع لہجہ جو جسکی نکلے نہیں

جسکی شمعیں کون کون کیوں بجاتی ہے

لاہور میں سکنا خاص خلوت خانہ ہے

مختصر سا صورت احمد کا وہ خانہ ہے

اوس کیسے معنی کا مظهر شانہ ہے

طرہ لولاک جسکی فرق پر شانہ ہے

کا کل چھیدہ اسکی اور وہاں سیا
بھر عشق احمدی ہر جہں دل میں جو
آب نہ شربت بطحا کا چھو نہ صیب

مرغ جان عاشقوں کا دم و اور آتہ
دل کا راہر عزیز و خوش سیر گاہ
جنت کا کارب میری قسمت کا آتہ

۱۷۸

بھر دیدار جمال ہمیشہ احمادی
بند مومنوں کی اب کچھ حال مجھ کو مانہ

ط

یا الہی مجھ کو کھلا دو تھکا احمدی
عرش عظمیٰ مقرب رکھا احمدی
ہم ہمارا زدی تو رہنیش کیلئے
بتلا کر عرض صیانت کی شفا کیو
جسکے جو عیسے بن کر ہمیں علاج
دم میں ہو جاؤ القدرین و غفورین

وہ تجلی اور حق جلو نام احمدی
لا مکان بالیقین جلو تہ احمدی
بہتر از کمال جو ہر خاک یا احمدی
کیا موشر جلو ہوتی ہو دو احمدی
ہم مکر مفسد دار الشفاء احمدی
جسپہ سایہ کن یاں ہما احمدی

ای خداوند بحق احمد خیر السی

۹

حشرین موزون کے تحت کو احمد

۱۸۹

گر چہ ظاہر میں تو مصطفیٰ

تو ہر اک جا جلوہ نما

ذیب عشق میں تیرے عشق

شان احمد میں نہان احمد

تیری زلفوں کا شانہ ہوا

دو جہان میں ہمیں یا محمد

آپ پر یا محمد ہمارا

اپنی درگاہ میں ہم کو بدلو

باطنا جلوہ کسب کیا

مصطفیٰ ہر کہ شان خدا

تجربہ سجدہ کرین تو بجا

برقع نیم منہ پر لیا ہے

غازہ رخ تیرا اٹھی ہے

ایک ہی فقط آسرا ہے

سر تصدق ہر اور دل خدا

آپ سے بس یہی البتہ ہے

آپ پر مثل مجنون موزون

۱۹۱

روزِ میثاق سے مبتلا ہے

۷

اضطرابِ بیقراری دیکھئے

دل میں ہر دمِ حلق لب پر فغان

ایکلی فرقت میں ہر دمِ تنہا

اشتیاقِ قربِ الایں میری

شوق میں شریکِ ہر آنِ زمان

ناتوانِ حجبِ عصیانِ کامیر

اضطرابِ و آہِ وزاری دیکھئے

انکھ سے نشوونما جاری دیکھئے

لسقدرِ حالتِ ہماری دیکھئے

کٹ رہی ہر عمر ساری دیکھئے

یہ میری ساعتِ شمارِ دیکھئے

دشمنِ ہر وجہِ بھاری دیکھئے

یک نگاہِ لطف کے مومن کو خاں

۹

ایمنیٰ و فضلِ باری دیکھئے

۱۹۲

کیا کروں سے چینِ حکاوتِ لکی

دیدِ نکو کو منظورِ تقریبِ دل کو

سخنِ بکری ہوئی روبرو حالتِ لکی

سدا انکھوں کا وہ ہوا و سرِ شکاری کی

دیکھو سوطی ہوتا ہر جو بھل مضطر

ہر جنبہ حسن و محبوب بھل

گر چشمِ سہم پریم مجھ غمش آسما

جلد میری خیر و شرک مسیحا

غیر ذاتِ شہ کو نہیں سول اکرم

بھول چھوہیں سیکو دکن کو با

چشمِ کرم سہم کس طور پر قاتل کی

تن بین اسو سوطی برتر ہر سہم اولی

اندون و تیراید ہر سہم اولی

ہر ترقی میں کئی نسو عدالت کی

کون ٹالیکا دم نزع مصیبت کی

سو سہم نفس کی شامت صلاو

اپ بکوا مڑوں کو سیر میں شبتا

آرزو ہی ہر شاہ رسالت کی

۲۲

۱۹۳

از خدا حاجات ماکن وا

ز انکہ ہستی رحمتہ للعالمین

ذات پاکت باعث بنیاد شد

یا رسول اللہ یا حبیب الہ

کرن و اہر کارم از دنیا و دین

عالمین از بھر تو ایجاد شد

باعث بنیاشد ذاتت از آن

مردان سیاره تو چون آفتاب

تاب در من نیست بیتیایم ز حد

قد تعبتنا من فراقك ^{حبيب} تیا

و نصیب از فضل خود ما را آمد

دارمان را از قید اب و گل

مشتعل گردانیم از نو زخویشتر

ریش عصیان ارم از حد بشمار

کار خود با تو سپردم یار رسول

یار رسول اندیشه هم در دهن

چاک گشته از صغایر جامم

فخر تو زان بهت بر گل مرسل

شمس فضل خویش بر قلم تیا

شد دو تا از ثقل حمل المیحه قد

از جمال خود مدار غم نصیب

زانکه از فضل تو ام امید

تا که گردد نار شوق مشتعل

مهرم رحمت نبه بر قلب ریش

یا محمد چون شود انجام کار

تا کنی دارو در دم یار رسول

از کبائر سینه ام شد چاکچاک

وز بد افغالی سیه شد نامم

نامه سودا مارا کن سفید

من خرید فصل میخوام تو

آبرویم دار وقت نزع با

باز از شوق تشنه تمسینه

نیز با تصدیق از دنیا برم

همه مردم ایمان چه شد پاکذا

ده نجات و نامه ام کن شمسیت

یوم تدع النبی اهل من

تا نریز و کس بقب آدم بر

تا زبان نگویم بخرج و فرع باز

نام حق خوانا نام و نام تو نیز

سازانکه نور ایمان برم

از عذاب قبر ما را ده نجات

تا فراید زان بخشرم آبرو

روم نوون کن سفید و مشکو

یوم تبیض و تسود الوجه

خمس

یا محمد پر تکوین و عالم سببی

آدم اندر کل بودی در آنوقت

انم شاقدم پاک تو اتمی وایی

مرحباسید مکی مدنی العربی

دل جان باد فدایت که عجب خوش خلقی

نام تو در زبانست حرز غم

برزخ پاک ترا منظر حق میجو غم

روی تو مطیع انوار الهی غم

من بدیل بحال تو عجب حیرانم

الله الله چه جمالست بدین بوی

سخت بد عالم و شفقت بقلب مضطرب

اوصبا بجز خداجانب شیر نگذر

عرض کن این من بختی که از رخسار

چشم حرمت بکشتا سود من انداز ^{نظر}

که قرشی لقبی ماشه مطبوعی

خلق از نور قدم کرد ترار عیلا

نیز در شان تو فرو چو لولاک لما

شرف تست کجا وقعت کونین کجا

نسبت نیست بذات تو نبی آدم

برتر از عالم و آدم تو چه عالی نسبی

اوقات دیم حرمانی خود در طلب

اشفیج احم ای شاه رفیع الدجاست

از خدای قرب تو خواجهیم خیر اللعقا

ماه تشریفه لبایم و تونی آب حیات

رحم فرما که ز حد میگذرد تشنه لبی

از تو بر اوج فلک مکرست غایت گشت

ایکه اوصاف تو از حیطه ادراک گشت

عالم قدر تو از رفعت لولاک گشت

شب معراج عروج تو ز افلاک گشت

بمقامیکه رسیدی نرسد هیچ نبی

گشت آن نورخ پاک تو عالم پر نور

نیست این بخت بکونین بهر مستور

از تو شد در دو جهان عظمی امشهور

ذات پاك تو که در ملک عربی ظهور

زان سبب آمده قرآن بزبان عربی

از تو شد عظمی طبعی با هر خاص عالم

زان بهین میگذرد بر لب هر شیرین کلام

فخر بر خلد کند شرب پاك از تو دادم

نخل بهستان نیده تو سر سبز دادم

زان شده هر فاق بشیرین بطبی

از ازل هست خنجر خط آب کلم

زان خط و رات بانواع در آید بدلم

اینک از و سوسه تازه نه با خنجر

نسبت و سبکیت کردم منفعلم

زانکه نسبت بسبک کوی تو شد بر ادبی

غافلیم ز مار و زومه دل پر

کج زبانییم ز مار استی قال پر

گم زبانییم ز ما کیفیت حال پر

عاصیانیم ز مانیکی اعمال پر

سوی مار و در شفاعت بکن از بیسبی

نغمه پر داز باد و صبا تو هم ز غم رسا

چشم تر خاک سپردیده کل سو تو با

از پر دید جمال تو به شبها دراز

برد فرض تو استاد به صد عجز بنا

روحی و طوسی و هندی بینی و حلی

واقع در دو غمی رافع رنج و تعبی

از برای همه امراض مسی مطبی

عبد مودون ترا که بد خود طلبی	سیدی انت جیبی و طبیعتی
------------------------------	------------------------

آمده پیش تو قدسی پیرمان طلبی

نگین کن عشق و حضور محمد است	شاداب هر یکی ز سرور محمد است
-----------------------------	------------------------------

عقل خرد همه ز شعور محمد است	در هر دلی عبور و مرد محمد است
-----------------------------	-------------------------------

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوه نور محمد است

هستی نیستی وجود از عدم بدو	وجه ظهور حسن انزال از قدم بدو
----------------------------	-------------------------------

عشرین کربن کربنی لوح قلم از او	هزاره هزار خلق بلا پیش و کلام از او
--------------------------------	-------------------------------------

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوه نور محمد است

مکل عندیست قمری شمشاد کستند	پروانه شمع خسرو و فرما کستند
-----------------------------	------------------------------

پایندگیستند و هم آزادگیستند

معشوق کیست عاشق بیدارگیستند

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوه نور محمد است

یک پر تویش بجهت شمع و قمر رسد

یک لمع اشق بسینه لعل و گهر رسد

از جود دوست آنچه بهر کج و بید رسد

فیضان است او آنچه بهر خشک و تر رسد

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوه نور محمد است

مردون نگر جنوب و شمال و شرق و غرب

کز جذب هر یکی بخود از هر جن و نسل

در بحر عشق احمد مختار هست غرق

بشنو ز ما که نیستین هیچگونه درق

اصل همه وجود ظهور محمد است

هر جا که هست جلوه نور محمد است

طیّان و مضطر آشفته عالم

نه تنه نامن به هجرت خسته باله

جهانی میکنند این نغمه مردم

نه هجوری بر آمد جان عالم

ترحم یان نبی الله ترحم

حبیب حق شفیق مذنبینی

امام اوّلین و ختم سربینی

بسویم نیز از رحمت بیستی

نه آخر رحمت لعل المیتی

نه هجوران چراغ غنشین

بنطق و گفت گو با دل آفر

ز بهیاس شکر زایت شکر ریز

ز تافر مانیم مشو تیر

ز خاک مایه لاله سیراب خیز

چونر کس خواب چند از خواب خیز

از آن وزیکه از عالم نهانی

جهان شد تیره در چشم جهانی

نهان که بپس پرده بهانی

برون آدر سر از بر دیانی

که رویت صبح زندگانی

اغثنی یا خلاصه منتهای

لباس الجود البس بالکرامه

تم اشفع لى لقد قامى

بتنجى رپوش عنبر بوجاهه

بسر بر بند کافوری عمامه

زدیدارت عیونم پر خیاں

قدم رنجہ دم بج خدائے

قلوب مضطرب مارا دو اکن

ادیم طایفی نعلین پاکن

شرکت از رشته جاسک ماکن

عیان بر ما بکنج رنهان را

بکن بفتون خود یکسر جبارا

دم تسکین بجه ما خسته جبارا

فردا آویز از سر گیسوان را

فکن سایه بیاسر و روان را

دو عالم خویش را عشاق میند

وجودت را همه معشوق میند

طییدن سوختن عشق تا چند	جهانی دیده کرده فرشتا هبند
------------------------	----------------------------

چو فرشتا اقبال پا بوس تو خواهند

سنگش دست تسکین بردلم نه	بعضیا نام خطمی برکش قلم نه
دو نعل خویش اینک به سرم نه	ز حجره پا در صحن سرم نه

بفرق خاک به بوسان قدم نه

حرکت ده لب گوهر فشان را	بنطق آور لسان حق بیان را
شفاعت خواه چون مرغان صیاد را	بده دستی زیبا افتادگان را

ایکن دلداری دلدادگان را

ز خود هر چند در حال شیم	با فعال بد خود در و شیم
مگر از حق ترا جویم و شویم	اگر چه غرق دریا گشتیم

فتاده خشک لب به خاک میسیم

در اینجالت که ما هستیم و آهی
هدایت کن بسوی خوشی را

نمی یابیم غیب از تو قربت آهی
تو ابر رحمتی آن به که گاهی

کنی بر حال لب خندان نگاه

بقرآن خوبی خویت چه دیدیم
ز قبر اقدست بویت شمیدیم

به شرب از پر رویت دیدیم
خوشا کز گرد ره سویت دیدیم

پدیده گرد از گویت کشیدیم

بسا اشغال به پوشانده کردیم
چو دید مرگ جهانانه کردیم

بسا افعال مجنونانه کردیم
بسجده شکرانه کردیم

چرا غمت را ز جان پروانه کردیم

بفرط جذب شوق و صطرا
گهی شتیم بر قرین سارا

زدست خویش داده اختیار
گهی رستم زان ساخت عیار

که چیدیم زان خجاشاک و حاک

ز بحر انت بخون ل شستیم

بشوقت رشته جانها گسستیم

بگفتارت چو مامست ایم

ز محرابت بسجده گاه بستیم

قدمگاهت بخون ید شستیم

تمنا هست تا ایشاه مارا

بخوانی حسبت الله مارا

مجاور کن ران رگاه مارا

قصامی املت از راه مارا

خدا را از حداد خواه مارا

گدائی تو باشت شاهی ما

بود ذل تو عترت و جاهی ما

مبین این کثرت و کوتاهی ما

بود با اینهمه کمراهی ما

ترا اذن شفاعت خواهی ما

دمی کز ما چو اعتنا یکم ستیز

ز ترس و بیم مردم صغیر

تو بخشائی مرا از حکم ایند	چو هول روز رستاخیز خیزد
---------------------------	-------------------------

بآتش آبر دے مانر یزد

بحسن دل و با خلق نیکو	بکیسوی معنی چشم جادو
پے بخشایش امت بهر سو	چو چوگان سرفکنده آوری

بمیدان شفاعت امتی گوے

کینه نذات کو و دست نامی	نهاده بر حبیب دین غلامی
بخشایش که تو خیر الای نامی	بحسن ایتمه است کار جامی

طفیل دیگران یابد تمامی

نظم بطور شنبوی محتوی بر صلوٰۃ و سلام مجذب شوق تمام
--

صلوٰۃ و سلام

صلوٰۃ اللہ علی خیر الانامی	سلام اللہ علی نور الطمانی
----------------------------	---------------------------

صلوة الله على شمس التمام

صلوة الله على قمر النبوت

صلوة الله على خير البرايا

صلوة الله على عين المعاني

صلوة الله عليك يا احمديا

صلوة الله عليك يا فخر آدم

صلوة الله عليك يا فضل رحمان

صلوة الله عليك يا شاه شير

صلوة الله عليك يا مفرز ايند

وصلی الله على نجم پست

وصلی الله عليك يا معلج حق

سلام الله على بدر التمام

سلام الله على كنز المروت

سلام الله على بحر العطايا

سلام الله على كيف الالاف

سلام الله عليك يا شاکر

سلام الله عليك يا بيان عالم

سلام الله عليك يا نور يزدان

سلام الله عليك يا منظر

سلام الله عليك يا سر

که هستی فخر ایوان رست

که هستی مطلع انوار مطلق

وصلی الله الی یوم تنشق

علیک ایما طول الدیور

معجزات

چو گشته جلوه کرد نورش آدم

چو نورت نوح را طغاشد از خود

چو وقف گشت از نورش کیامی

یک ادنی حدت انوار تو بود

چو شمره لمعه انوار تو یافت

رسید طلعه زان نور محبوب

خلیل را حافظ همسان بود

چو نورت در عیونش جلوه کرد

ز نورش مفتخر گشت میامی

ملائک سجده کردند پیش پادشاه

ز ترقی پادشاه ارض ایلعی شد

برون یونس شده از بطن ماهی

که آهین موم شد در دست داود

سلیمان شاهی دیو و پری یافت

شفای یافت فوراً جسم ابوب

که شد گلزار بر دوتار نمود

به یعقوب از همان غود بر شد

بصر جابه یوسف یافت شاهی

ز نور شد بر اسماعیل مفتوح

نمایان شد بما از توره حق

بدست تخم محرقه شجر شد

توئی آن از دامن سیریه

توئی آن اقف اسرار باری

چونامت حکمت نمود از جبروت

همو نسان جلوه گر میگشت نامت

مگر از قهر حق آن مرد مردود

چو بعد از مهتاد دهر دوار

یهود دیگرے آورد آن را

بپشت چون سید آن بار مردود

ره قربت شد کیش مذبح

که کردی از اشارت ماه شوق

هماندم از دعایت بار شد

که پیشیت آمده و یاد آه

ستون چوب پیشیت کرده زار

یهود بر ادب کرات و مرآت

که پیش حق بود عالی مقامات

شد نفی و جاننش کرد پیر و

بدنیادین تو کردید طهار

که جوید از تو آن ستر نیان را

بدست تو خدایش نهند کرد

مستحل شد بانسان در عیادت

بدستت کرد تصدیق رست

جذب شوق

ز مجوری طپانم یا محمد
بجز ذات نمیدارم پنا
بسینه بگرشوق هست تاج
چو از حق رحمته للعالمین
بر احوال تباه من نظر کن
بجان خویشتن بر تو ندارم
همینخواهم بشوق بنیت
بود کودر دکن جسم نمیدینه
بالطهر روحیاتی بجا

به هجرت خسته جانم یا محمد
ندارم غیر تو امشب گما
کنونم از پی قرب تو محتاج
بعین حممت سویم بیتی
دم تشکین این خسته حکم کن
مدام از ذات تو امید دارم
تقرب از دور دولت سر است
مگر از جان من اندر مدینه
طلب نامر از پیش خود امشب

رسم با جسم و جان پیش حضرت

همینسان عمر خود اینجا گرام

تو از فضل خود ای بدر گرام

در آندم بر من غنای بخش

بقبر سپرده و تارم و آئی

بروز حشر ای سیمین طایا

بیایم دم بدم فیضان نور

بیشتر در گه تو جان سپارم

کنت بر نام تو حسن خست

جمال خویش و قوت نزع نجا

هر آنجستی از ان ظلمت یابی

بخشائی ز ما جرم و خطایا

سر خود بر زمین نهاد و موی و تون

ز تو خواهد ترا اے نور چون

مستدس

یا محمد بفراق تو جان فدا کردم

چشم دارم طلبی و دیشتر چشم

روز و شب پیش فرقت تو میسوم

ای خوش بخت که گرد در دستم

سرم از عتبه اعدا کوتا بردارم

که پذیرا بکنی آنچه که در سردارم

شرف عالم دادم بخدا تو هستی

بهر حجاب دل بیاد و او هستی

منظم حضرت حق جل و علا هستی

از برای همه امراض شفا تو هستی

بر من خسته نظر کن که ز حد بیدارم

بکنی چاره کارم که بسی ناچارم

توبه آدم و حوا از تو گردید قبول

گشت از ذات هر دم در حلقه قبول

حافظ نوح تو بودی ابو جوده قبول

خوای هر چه حق گشت همانم قبول

سنگ در شوق تو دیو نه و سرگردانم

رحم فرما که بس مضطرب و خیرانم

تن کا لب لبابم که گشته لب لبابم

تن کا لب لبابم که گشته لب لبابم

اشغف ام این رو سیاهم که گشته سیاهم

اشغف ام این رو سیاهم که گشته سیاهم

خواری خوشگی و حال مینمایم	خاطر مرا منکر ناله و همت بستم
---------------------------	-------------------------------

گو که من عایم و حایم و بدکارم
مگر از ذات تو امید شفاعت دارم

بخت خوابید مرا از در تو دور فلکند	مضطر و مضطرب خسته و مهجور فلکند
باز لطف کریمت تو آن نور فلکند	حب پاکت بدل من شر و سوز فلکند

هر زمان من خدای قرب ترا خواهام
بهم ترا جویم و هر خطه ترا میجوایم

من چو شمع رخ تو دیدم دیوانه شدم	پر پر از همه سوخته پر دانه شدم
از عزیزان بگانه همه بگانه شدم	باده شوق نوشیدم و مستانه شدم

همه تن چشم پر دید تو بس مشتاقم
عشق تو دارم و جویا تو در اقام

والی شیرینی و بادشہ لطیفائی

مطلع نور خدائی بہرہ زیبائی

خلعت قدس سر کر و بصد رعنائی

بھرق برہمن موزوں نظر عرونائی

بچنین حال پریشان بگیری دستم

کہ خود اقامتی و من بند مذنب دستم

مخاطبہ

بد رخو است ابلاغ پیام بجناب حضرت خیر الانام علیہ الصلوٰۃ

و السلام باید ہد نیک فرجام

از شہ شیرب بدہ بامان خبر

مرحبایا مونس خستہ دلان

مرحبایا ہم دم و ہمازما

مرژدہ تازہ مگر آوردی

مرحبایا ہد ہنس سخ سیر

مرحبایا مرژدہ گوہر عاسقان

مرحبایا قاصد طنائزما

ہیچیک از شیرب خبر آوردی

بازگوان حال آن سلطان

جمله عالم زیر فرمان دست

پس چکا ہے دیدہ دیوان او

پیچ میزدی که در آن پاشا

کے برابر عیش و آن شاه دین

بار میانند تا که خاص و عام

پیشگاه او تو گاه فرستی

مین بروا کرد بدین کو خصل

عرض کن اند جانس این رویه

کاه پناه جمله عالم ذات تو

ای وجودت منظر انوار رب

آنکه هست او قبله ایمان ما

جان من هر خطه قربان دست

رفتنی در قصر و در ایوان او

میکنند بر حال محتاجان نگاه

تا که میماند او مسند نشین

پیش آن شاه منشه عالم تمام

از کس با او پیام گفتندی

پیشگاه آن حبیب ذوالجلال

پیش آن شاه منشه عالم پناه

احترام و فخر آدم ذات تو

عشق تو تکوین عالم سبب

آتش شوق و جود من بخت

غیر تو دیگر نیستم در جهان

در دکن افتاده ام زار و زنا

یا رسول الله بگر حال ما

یا محمد مصطفیٰ سویم بسین

افکن از چرخ خدایم بکنین

از گدایان تو ام ای بادشا

کشتیم شد غرق گرداب بدی

دستگیر ما کنه کاران توئی

ای شفیع المذنبین دستگیر

غیر ذاتت دستگیر غم نیست

حب یا ایت از جهان چشم خست

لیک هستم بس نحیف و ناتوان

از مقدر عاجز و بختیما

یا حبیب الله بشنو قال ما

منظّم نور خدایم سویم بسین

از کرم سویم من تفت جگر

حسب الله بر من کن گنا

بهر حق ای دستگیرم خدای

هم پناه ما خطا کاران توئی

رحمة للعالمین دستگیر

رحم فرما و بفر یا دم برین

اخم رخسار محنت سارم توئی

بند است هستم توئی اقامن

زود پیش خویش مارا طلب

سازد در کوچه دینه سکون

در بقیع پاک سازم زیر خاک

جلوه فرمادم سکران من

گور من از نور خود پرنور کن

روز محشر مغفرت از حق بخوان

بعد دیدار جناب کبیرا

یا محمد رحمة اللعالمین

هر کجایا رود دگر توئی

عبد تو هستم توئی مولای من

زانکه از بهر تو هستم جان طلب

زان بنام تو تا سنگ گویت نم

تا شود زان جسم این پاک پا

تا ببینم روی آن شاه بن

و شش تنهایی من دور کن

از پر ما عاصیان پر گناه

قرتبت خواهم مدام امیر مصطفی

یا محمد یا شفیع المذنبین

هر زمان هر خطه هر صبح و صبا

بنده موزون ز حق خواهد ترا

مسدس

چو ز پیش حضرت کبر باشد حکم روح امین را

پر میزبانی مصطفیٰ به کمال عظمت و اعتدا

چه ز عرش و کرسی پر ضیاء کجا و ارض و چه سما

چه ملک چه جمله انبیا ز همه رسید همین صدا

كشف الدرر بحبل

بلغ العلی بحواله

صلوا علی و آله

سنت جمیع خصال

چو بحکم حق روح امین کمال فرح طرب گزین

ز فلک رسید سوی زمین بجناب سرور عین

بنهاده بر قدمش حبیبین نموده عرض شاه دین

ممدوح قدس لسان توئی مقصود کون و مکان توئی

چه نہان کہ جملہ نہان توئی چه عیان کہ جملہ عیان توئی

چه بگویمت کہ چنان توئی کہ بروی ز حد بیان توئی

کشف الدجرجماله

بلغ العلیٰ کماله

صلوا علی وآله

صنعت جمیع خصاله

سر من فدای نعل تو دل من بجز خیال تو

چه خیال تو بوحال تو بوفور بذل و نوال تو

بخدا بحسن و جمال تو نه نظیر تو نه مثال تو

موزون بندہ آل تو بزداین نوابہ کمال تو

کشف الدجرجماله

بلغ العلیٰ کماله

صلوا علی وآله

صنعت جمیع خصاله

نظم

محتوی به پیام ذریعہ نسیم سحری بحجاب حضرت خیر الانام علیہ

الصلوات والسلام

ای نفس صبح نسیم

سوی مدینه گذر جویشین

ہست دران روضہ خیر الانام

رفت آن رفعت عرش علای

بر در آن روضہ اقدس برو

عرض کن از جانب این وسیلہ

احمد مختار شفیع احم

کای در تو کعبہ کون و مکان

مونس ہر مضطرب تفتہ جگر

چارہ کار من دلریش کن

گنبد خضر است معنی مقام

بر تر از ان نیز تو گوی دست

طوف کن نیز تصدق بشو

پیش شہنشاہ دو عالم پنا

فیض اتم مظہر نور قدم

ذات تو گشتہ سبب کنفکان

عاشق و شیدا تو رب حلیل

تاج ز لولاک سر در بر سرت

شانه و اللیل بر لعل و تاج

سر مه مازاغ بتو ز سبب چشم

ذات تو شد منظر انوار حق

عقبه تو قبله اربابین

همه محتاج درت بوده اند

ای تو محتاج همه انبیا

همچو تو در سینه ام آتش فکند

سوز درون سوخت و محم تمام

کے بدر و فتنه اقدس رحم

خادم ادنا تو چون حبیب میل

جنبه طاسین شده در برت

غازه روی تو بود و لطفی

قاف ز قافیت همه شد جاه چشم

کیست که برده بتو گویم سبق

جمله جهان پیش تو سر برین

بر درت از بحر جبین رسیده اند

شاه و شهنشاه پیشیت گدا

سوز و آزاران سینه من پیا

کے بدمینه برسد این غلام

جبهه بران عقبه اعلیٰ هم

حال درون عرضه هم پیش تو
 جو ز فلک جمله کس نه شکا
 رنج و مصائب همه ظاهر نم
 ناله و زاری بکنم چنان
 جمله بگریند بگفتار من
 پیش تو از جانب این درو
 رسم کن ای قبضه مار حرم کن
 رسم کن ای منظر انوار حق
 رسم کن ای کعبه کون و بکا
 رسم کن ای مرمخ خسته قلوب
 رسم کن ای مادی آوارگان

هر همه تشریح کنسم موبو
 آنچه گذشته است برین لفظا
 بادل پر درد و باین چشمم
 تا که همه عالم کون و مکان
 هر همه ناله بر اهلها من
 جمله باین طور سفارش کنند
 رسم کن ای بصر خدا رحیم کن
 رسم کن ای محزون اسرار حق
 رسم کن ای پادشاه انبیا جان
 رسم کن ای ماحی جمله ذنوب
 رسم کن ای چاره بیچارگان

احمد فخری دم در رسم کن
 کوشش کنی چونکه ز آینه خورشید
 در گذری از همه عیال من
 از شرف قرب نوازی مرا
 جلوه نمائی دم سکران من
 طاعت قبرم تو مستور کنی
 از من دستخسته پیش خدا
 ای شرف هر همه کون مرا
 بنده موزون کمیده غلام

سید ابرار دم در رسم کن
 در دم از ان رحمت آید بجز
 دور کنی هر همه رنج و محن
 مورد اطفاف بسازی مرا
 تا که شود سهیل صغوبات من
 وحشت آنجا زدالم بر کنی
 عذر بنحو اهل تو بروز جزا
 کشف امان فخر زمین و زمان
 عرض کند بر تو صلوة و سلام

بر پستی آل و هم اصحاب تو
 هر همه انصار و هم احباب تو

مستدرس

ترجیع بند بر شوق قدیم

مردیم در فراق و حرم کین خدا را

سوز درونی ما آخر شد سیه کای

بگذشتیم زین دهم خوش اوقای

شام از لطف بکر حال مرگ را

بگریید ما عشقت جگر کباب ما را

نه فسونگری تواند نه طیب این دوا را

بخدا که در زمانه توئی خسرو یگانه

چه بطرز خسروانه چه نیاز هوشیار

دل من بوده خود بادا دلبر آرم

به نیاز عاشقانه تو گویم این فسانه

بگریید ما عشقت جگر کباب ما را

نه فسونگری تواند نه طیب این دوا را

منم از ازل بحسن و بجمال و ایت

بهزار تن نشارت بهزار جان فیت

همه تن عیون من پر دیت یقینا

چند چه چاره سازم که گویم این

بگریه مار عشقت جگر کباب مارا

نه فسونگر تو اند نه طیب این دوا

بفراق تو پیاغم چه بیان که میجام

پر وقت و انجم پر وقت و انجم

بگذاخت استخوانم و سوزن نهانم

بکس نمی توانم نه بگویم این پیام

بگریه مار عشقت جگر کباب مارا

نه فسونگر تو اند نه طیب این دوا

منم و خیال روین طواف بیت کویت

بکمال آرزویت بکشا چه چشم سوت

همه در جستجوی همه شب بیدارم

به بیان رنگ بویت وقت گفتگو

بگریه مار عشقت جگر کباب مارا

نه فسونگر تو اند نه طیب این دوا

تو که ظهر خدائی بوجو و مصطفائی

بخدا به کبریائی که حبیب کبریا

برخت تو اضمحالی بعیون کبیرا

همه در ادواتی همه مرض اضمحالی

بگریه ما عشقت جگر کباب مارا

نه فسو نگر می تواند نه طیب این دوا

راز غلام مویون بفتاح تیر خون

چه که شد بمثل مجنون خست رود خون

که مدام می چویم و دوازده چشم او

ز تو اوجیب بچوین کند التماس کن

بگریه ما عشقت جگر کباب مارا

نه فسو نگر می تواند نه طیب این دوا

مرثع

منم هر خطه مستایق یا رسول الله

بصحن بصلل متبلیت یا رسول الله

مدام از غایت فرط هویت یا رسول الله

برایزد دل من هر دو نایت یاسول ^{شده}

از آن وزیکه من بر رو تو دیوانه گزیدم
بر آن شمع رخ پر نور تو پر دانه گزیدم

ز خوششان عزیزان هر یکه گانه گزیدم

گنج در دل من یاسول ^{شده}

شده کون مکانی نظر انوار رحمانی
پناه مانده مانی نشان این آمانی

مسیح زمانی از پر هر مرض زمانی

که هست اکسیر عظم خاک پایت یاسول ^{شده}

شهنشاه عالم امام انبیا هستی
عیان این صورت بنده نهان فوج خدا هستی

تو خود مقصود و مطلوب حبیب کبریا هستی

همه کون بکاوشد از برایت یاسول ^{شده}

جهان این تو نمایش و هم این جهان تو
فلک این تو ملک این تو زمین این تو زمان تو

عدم از تو وجود از تو عیا از تو نهان تو
 نباشد ابتدا و انتهایت یا رسول الله

بین بصر خدا افضل خود است یا هم
 بلطف خویشتن نگردم و در سیم

بیش حق بخشا هر چه جرم و گنایم
 که حق مقبول میسازد دعایا رسول الله

دم سگرات چنان جسم من بر شمع جانم
 در اندم هم ترا جویم ترا نیم ترا خوام

بگو هم درانی و دوی فرمان که تا نامم
 بر در حشر در زیر لوایت یا رسول الله

بدون تو دیگر نیویم از خدا بطلب
 بغیر از عشق تو دیگر نیویم سگرات

مبند چسبان محبت تو بر کشایم لب
 لسان چنان گوید شایسته یا رسول الله

زلفین خود دہر و عالم سرفراز کن

بازو تجھ کیسے خود ز اہل ازمن

بدنیا و عقبہ از ہمہ کس بنیہ ازمن

منہ موندن بجان دل بیت سولہ

مستیع

حسب بند بر شرف تیرم

بہشت برین میں عجیب ہو

تجسس میں خوں ہر چار سو

ہر اک جورو غلمان کی گتھو

محمد کر عشاق کی جستجو ہے

قہیا ہر مینا چھلکتا سب ہو

یہ کس مرست کے انیکلی آ رہو ہے

کر ساقی لئے ساغر مشکبوی ہے

ملیب ہر حوض اور روان آج ہو

ہر اک مہتمم شخص با آبرو ہے

درختوں پتھری کی حق سہو ہے

مقدس مہر ہو اور باد صوبہ

پھر حسب خواہش ملک انیرد غفور

عفت کی جسکی دہریں شہرت تھی دور

عقد دلخا آرنہ سہی ہوا باہر سہر

منہ پر و نو چس سر کہ شہر منہ ہو جو

عصمت کا دیر تھا طبیعت میں بقدر

چشم فلک نے دیکھا نہ ایسا کوئی بشر

پھر عہد شد کہ صلب وہ نور نصیا

کون مکان میں غیب سے ہاتھ کی ندا

جب جم پاک آمنہ میں منتقل ہوا

لو مان کی پیٹ میں گھر سالار ایسا

تھی بار ہوں جمادی دوم کے ماہ کی

جمعے کی رات تھی بہت عز و جا کی

غللہ و خور کر کر لگی ہر طرف طرب

دلیں سرور و صل علی احمد بلب

ارتہ بہشت ہو حاکم حق سہ سب

جمع ملک چلے تھی صف بستہ باب

قد رسید کا عرش پہ تھا ہر طرف ہجوم

صدوا و سلمو کی دہان چچی تھی دہوم

جبریل نے حکم خداوند کیا
بطحائین کے کعبے پر اسکو نصب کیا

خدا برین یک علم ستر لکیا
پھر اس طرح کی کون مکان میں پانڈا

اہل جہان تمہارا مبارک نصیب ہے
اب ظہور سرور عالم قریب ہے

یعنی وہ نور احمد مختار کائنات
دخل ہوا ہر بابہ آیات بیت

ذی معجزات باعث ملکوتی ممکنات
وہ رحم پاک آئینہ میں آجلی ہوا

اب درمیان حقیت تسعہ شہور ہے
من بعد اوشیح امم کا ظہور ہے

ہر جا ہر طرف یہ خبر مستہر ہوئی
تھیں یہاں وہ وقت میں جتنی تشریف

اہل جہان کو حد سے زیادہ ہوئی خوشی
ہر ہر کردل میں لگ لگا کر ہر گئی

دوسو تک اونہیں یا ان غمیں میں گھٹیں

اس نوح میں ہی جان و اپنی گزشتین

ہوتا ہمارے رحم میں داخل ہو راج

اس در ددل کا مرگ سوا انہیں علاج

کہتی تھیں اس کے تاج و ازواج

ہوتی تھیں تہذیب و روح و تہاج

نعرے اس کے تھے اسی حق نصیب کی

لو مان بنی وہ آج حد کے جیب کی

جتے تھے بنیریاں سبھونکو زبان دیا

لو اب ظہور پائیگا وہ شاہ نہیا

رحمت رات حق نے بہت خلق پر کیا

تب یا ہم سرور ہر اک نے یہی کہا

فردوس جسکو وہ طرح کی سیرگاہ ہو

مختار وہ یہاں ہے وہ عالم چاہے

کافر نے دیکھنا تعصب میں جل کر

بت جتنے تھے زما میں سب وہ گویا

اوس رات جنب نمین مکان فریاد بھر

سو کھنچ جتنے جھاڑوہ ہوئے ہر

نقصان فتح دہر سے تباہ ہو گیا

یعنی نکال کال کسب سے تباہ ہو گیا

جب آمنہ یہ ایک مہینہ گیا گذر

فرما دیوں کہ جان رکھنے خوف

تبتے آؤسکے خواب میں حضرت ابولہثم

حاشا تجھ نہیں ہر کسی خوف کا خطر

گو ظاہر امین جہنم میری ہی لہر

پر باطن فروغ ہیں اور یہ اصل ہر

ایسا ہی ہر مہینہ میں آ رہی نبی

تا آمنہ یہ خوف ہو دیکھیں قوی

رویا میں آمنہ کو جتا تھست ہی

ماہ ہم کی اسیر میں نوبت پہنچ گئی

لو پھر تو معجزات کا ہر دم ظہور تھا

آیات بنیات کا ہر دم ظہور تھا

جب آئندہ یہ ماہ نہم بھی گیا گذر

تھی یا رہوین سب تختین کی جلوہ گر

طاہر ہو پھر اوس پہ ولادت کے سب اثر

اور راسخیر کی تھی بصیرت و کرد فر

انوار کی تجلی میم زمین پہ تھی

حسرت سب نون کو اوس دم ز قین تھی

جبریل بزکلم خداوند ذوالہن

ہوئی ہیں اب رہا میں پیدائش دین

کون مکان میں کر دیا مشہور یہ خبر

بزم جہان میں جشن کی ہر جا ہو جن

میلدا یہ جسکی وہ سب کا شفیع ہے

اوس کا جو ہر مطیع خدا کا مطیع ہے

اوس کے لئے خدا نے کیا خلق و جہا

پیدا ہو ہیں اوس کے لئے کون سا

اوس کے لئے خدا نے کیا خلق و جہا

افکار و زمین و زمان سب ہیں

یہ وہ شہر ہے جس کا شجر ہے ابو شہر

مقصود باغبان حقیقی ہے یہ شعر

رضوانِ نازِ پھر حکمِ خداوند کبریا

غلمانِ حورِ قصصِ گزیرِ نوجایا

آراستہ بہشتِ کوسب طرسم کیا

تسلیم کی وہ موجِ و طوبیٰ کی خوشنوا

سبزی کی ٹوبہا تھی عالمِ نور کا

ہر جا بدو در جامِ شرابِ طور کا

قدوسِ نکاحِ عیشِ مجمعِ ہر طرف

صلوٰۃ تھی بانو پیہ تسبیحِ زکیف

سبزیوں کی جوق تھی ستارہ صیف

چہرہ پیہ نورِ وضعِ مسکلی عیان

لب پر سبھون کو فرطِ عشق سے آہ تھی

ہر ہر ملک کی جانبِ لطیف نگاہ تھی

گلزارِ سبب میں تھی منور تھا انسا

خوبانِ زگار بہرِ سوطِ کنبان

عالمِ تمام غرقِ تجلی نہان عیان

مشتاقِ دیدارِ پرانوار یک جہان

کر دیوں کا چارون طرف ہتمام تھا

ہر ایک کی زبان پر دو دو سلام تھا

کعبے میں لکھا کہ گروا لائے رہتا

خاریں کی آگ بجھ گئی دنا سنی یہ بات

کس نے کھانا تو کھ کے گر گیا وہ رات

طاہر ہوئی وہ رات ہزاروں ہی

اب آسمان کے بڑھائی عزت زمین کی

میں سے اس پہ کون مہکان کہ مکین کی

آدم تمنا سے تھم جتنے کہ نہایا

رویت کا اشتیاق تھا ہر فرد کو سوا

تھم منتظر وہ مشہ کی لادت کا بجایا

دید ہر اک کا جانب بطنی الگ ہوا

از عرش تا بفرش سبھی بقرار تھے

اور رویت بجا اح کے امیدوار تھے

تنہائی پر جو امنہ اپنی ملول تھیں

حورین بہشت کے دین یا افسانہ گنہ گزین

تسلیم کر دینا اور ادب کھڑی رہیں

مشتعل کل رہیں اور نہ رنج و غم

کہتی تھیں آج رحمت رب غفور

دیکھنے کے ہم جمال نبی کا حضور

ای فاشقا احمد مرسل کھڑی رہیں

تغییم کا مقام پڑھ لو درود کو

سر کو جھکا کر سینے پہ ہاتھ پہاڑ

پھر کوٹن جان دل سے یہ حوال سب

ہر ذکر چھ ولادت خیر الانام کا

محبوب حق رسول ذوی الاحرام کا

القصد جبکہ ولادت ہو قریب

شاہوں کے اگر جیسے اندر تہنیت

آواز آسمان کے نہایت ہو مہیب

پھر تودہ سنکے ہوئی حادثات عجب

کاپی زمین پر سجھ اوس سے ملنے

اہل زمین کے خوشی سے دل ملنے

مرغ پیدائے آیین پھر اک نشان

پاکیزگی تھی جسکو پر دیاں ہو عیان

وہ بالیقین تھا ویا طائر جنا

پھنچا وہ دستم آ پہنچا منہ جہا

پر اپنے اوسنے آمنہ کے پیٹ پر ملا

تا اوس کے ہر دو سر عیان جلد بر ملا

لایا دمان پھر ایک ملک دوزخ

کی عرض آمنہ نے جلد سکونش

جام زعفرین میں شراب طہور

تازہ دسترخالق کہہ ہو جلوہ گر

جب شراب آمنہ نے نوش کر لیا

تب اوس ملک دمان ساتھ ادب کی ندا

ظاہر ہوا رسول خدا شافع مہم

ظاہر ہوا خدیو جہا صاحب علم

ظاہر ہوا نبی ذوالمجدد الکرم

ظاہر ہوا شہنشاہ عالم خدیم

تشریف لائے وہ جہاں تہ قرار

عالم تمام دید کا اُمید وار ہو

پھر تو وہ آفتاب سالت ہو طلوع

سرعت خاص جان بخت ہو گیا جو

وحدانیت کر کہ پھر اقرار با خضوع

خالق کو اپنے سچے کیا باہم خضوع

پھر رب کے ساتھ سیدیں قیام تھا

امت پر ہم کر یہی ہر دم سوال تھا

تب سر اوٹھا سید شاہ نیا

جہاں نے اس سوال کو مقبول کر لیا

صلوات اور سلام کا ہر سو غل و ٹھا

کون مکان پر غور یہ ہر سو نظر کیا

کونین شرفیاب ہوئی وصال سے

جو پاک تھا شبیدہ و نظیر مثال سے

سکتہ کسی کو کوئی غش کا کر پڑا

پھر فوق دید کوئی بیہوش نہ کیا

ہر سو بس طبع ہوئی پھر تو چھدا

ہوئی جاکر اسے شہناخدا کیا

نور شہ عرب و جہان فیضیاب

پر عبیدت کے عین کا منہ پر نقاب

اوسکے ہی نور ہو گلوں کا نیا

نور قدم خلق ہوئی اوسکی غایت

ہیں سب روح او وہ ہر اصل مکتب

کسی جہاں کے لکھ اوسکی کچھ صفات

بندید اوسکا حسن کا کس طور بیان

جس کا حد اعز و جل ہو دمع خون

چہرہ جسکو دیکھ کر شہنشاہ ہوتے

و شہنشاہ لقا ہاں گواہ اوسکا حسن

تھرا شمس دیکھے اگر اوسکو کنیفر

نور خدا پاک وہ صورت کے جلوہ گر

لولا کہ جسکی شان ہے یہ وہ جناب

عالم تمام ذرہ ہر یکہ آفتاب ہے

ابرو و آبرو و جہان غیرت طال

توسیع قیاب جسکی شہادت ہو دال

تسخیر میں نچے سر کا نگو بس کمال

چتون میں پھر نہ بدیدہ صود جلال

توڑا بتون کو کفر کی حالت کی

عالم ہو اس طرح ہر یک گاہ کی

انکھ میں جو ہمیشہ میں مشغول رہتا

جن کے سب کھلے ہوئے ہیں چاروں طرف

ہر ایک کے جسکے سیدہ ہر شوق

منظور حرکت کر رہے ہیں جسکے مستحق

مرد و نکر نہ کر نیکی و بدی صفات میں

عین میں کہ چشمہ آب حیات میں

وہ کان جسکو دھڑکے ہر نغمہ

نام میں جسکو دیکھ کر احوال کبر و کمال

سمیع ہر شے غیب کی آمادہ ہر زمان

گو یا صد ہیں گویا ہر قدسی کو بیگان

کون در مکان میں کہ کہاں سے آگاہ ہیں

سننے کلام قدس ہر دم ہر آن میں

کاکل ده جنکارا کسی نہیں کھلا	ہاں سہ قدر تو پایا کہ دلہیل اف سجا
کانوں کے پاس آؤ نکو ملی ہر جا	ہر سمع غیر تاکہ وہ کر لیوسن التجا

عارض سہمقران ہر لیل نہا رہیں
حسن انزل کوزار گروہ راز دار رہیں

بینی وہ جسکو دیکھ دینی ہو دلہور	اقرار ہر شہر گری تو حید پر ضرور
روشن ہر بحر حسن گویا کہ شمع طور	سبکی زبان ہر صنفیں اسکو پر قصور

غلماں خجل ہر دیکھ کر شرمندہ حور
بینی ہر یا تجلی قدسی کانور ہے

یا قوت جبکو دیکھ کر شرمندہ ہو وہ لب	شفاق سہ قدر میں کہ ایتنے طلب
سرخ کو جبکی دیکھ کر جاں ہر جان لب	ہر دم ہر جنکو عاصیہ عفو کی طلب

جنش میں کلک کا تب تقدیر بالیقین

تأثیر بن خواجه ابن کسیر بالیقین

و ندان ه جندو یکجا حسین بن محمد

جنتی چھلک کی عیش محل ملک ہر ہوم

علماء حج و مکہ میں تو بھی جو مہمیں

انجمن شایع کرم کرد کرم کرم

شهر منند جنگ و دیگر سار حسین

دندان میں کیا یہ سورہ کہیں کہیں ہیں

زیبا ذوق و شایسته قدس کا سہیب

کونین کی ہر جہ سے خجلی کی ہر

حوزہ ملک بین دیکنہ کا حسین کتب خانہ

انبیاء پرین جبر و تصادمین سیم کریم

چاہ وقتی و جسکو د و عالم کی چاہ

ز غفرم کو جس سے آج کو شر کو جاہد

بسم الغرض تمام وجه چشمه عرب

طاهر بن حسین بن اویس بن ابراهیم بن زید

سائیں سہی پاک تھا قہر و لاہی سہی

مردود است که در کتب است

و اصل و رب عبد شامل هر آن

بیه خاص آو برزخ کبریا کی شان

کر جاو جلد بیه شرب سوا التجا

کبتک بهو نمین بحر کی بیه حمت

بهر خدا و امیر نجیب اوصیا

کبتک بهو نمین در حدائی میں مبتلا

بلواند سینے میں اس وسیا کو

مجلسین بار دیو بحر اس پر گنا کو

ای پادشاہ کون مکان میں شاہ رگنا

فرقت میں کبتک میری حالت ہوتا

قدسی پادشاہ قدس کا قیاس جائیگا

لہ محبت پیہر یک لطف کی نگاہ

خجائ کل ہوا یکی وہ پاکذات ہو

بخش گناہیات ادنیٰ سی بات ہو

خادم ہونے میں یہی ناز و نیاز ہو

نادم ہونے میں یہی ناز و نیاز ہو

ہر چند عمل ہونے میں رشتہ کار ہوں

پر آپ کی ہی لطف کا امتیاز ہوں

کر تا ہوں دشنام سحر نام آپ کا

ہو نہیں غلام ہر دم و دام آپ کا

دولت مجھ پر نہ ملا اب طلب نہیں

حسرت مجھ پر نہ ملا اب طلب نہیں

عظمت مجھ پر نہ ملا اب طلب نہیں

جستہ مجھ پر نہ ملا اب طلب نہیں

ہو التجا کہ آپ کی قربت مجھ سے

اور دائما غلامی حضرت مجھ سے

اب مجھ کو ہر ذلت و دولت کی آرزو

نہ از دیاد عزت و حرمت کی آرزو

دو رخ کا خوف اور نہ جنت کی آرزو

دل فقیر ہے آپ کی قربت کی آرزو

موتوں کی عرض اتنی خدایا قبول

احمد کو در کی اسکو غلامی قبول

مخمس

کسی را شریک محفل نداند میگوید

کسی هم مشرب به بزم مخمونه میگوید

کسی که بکین مجلس سخنانه میگوید

کسی روانه میگوید کسی ستانه میگوید

غرض هر شخص را از خرد بیگان میگوید

ز خود هر چند از نقد توزع متنه میگویم

مگر از روزی جان بدیای دلان و بستم

فی شوق شیشا در کوچه بازار سرمستم

من آن محو شمشاد رخ زیبای او سرمستم

که هر جا هر کس اندیشه شوم افسانه میگوید

در چون غنچه پیراهن شود انوار پایید

رود چون نگار نه من شود انوار پایید

طیچین سینه معدن شود انوار پایید

بسوزد شهاب جان و تن شود انوار پایید

زبان این نکته بهر کاشانه میگوید

کشای با طبع خواست پر اودم درش

بیر تا منزلت طبع این اودم درش

باخر نقد جان پیش او دبا و دم کش	وجود خوش را دستیش گم سازد دم کش
---------------------------------	---------------------------------

حدیث خوشن باشمع کی پروانه میگردد

دلا و آهمن رخ خوانی بیاد آن رخ ریا	الم شرح بدنی شرح صدر نور و زکی
نه هر کس واقف است سر بر آتش	که داند غیر عاشق معنی دلایل و لغزش

مگر آن رفق سکینش بگوشتش شانه میگردد

ندارم بچکیده دست طرب جان بدنام	گریبان جان بر سر خاک خون و یغم نام
شوگر بخت یاسم و امرا بچنگ آرم	چون طبعم حسیان زیند ناصح عشق بگلام

که ناصح آنچه گوید از سر سرانه میگردد

بغیر از قربت لیلی نخواهد این دل مجنون	مگر در طر از حد خود هرگز نشود
چهارم نشین هر گونه جز در دستین	بودند بیدار و صبر بگوشت و دل

مگر که گه چنین شعار بیتا بانه میگردد

مخمس

ایکه می یام مقامت نهان خوشتر

چشم دارم تا کنی اطله اشان خوشتر

پانجم ده از زبان حوین خوشتر

باز گوی طایر قدسی نشان خوشتر

و در گردیدی چرا از آشیان خوشتر

هر که او که نشد از توندانم چون برست

سالمه در کشف نه معنی دل من خوشتر

از دجوب مکان پندیدن گمرا عشق است

میل صورت ز معنی دلت بجزر است

ششم بامن بگو از دستان خوشتر

گفتگوی مکن در لاج بشنید اینچنین

شاهد معنی رخ مقصود بنمود اینچنین

بامن از عشوه در گفتا بکشوی اینچنین

در جاکم طایر قدسی بغرمود اینچنین

بعد افشای همه راز نهان خوشتر

از ازل گردید امد عشق احمد متلا

جذب شوقش میکشد را بهر سو با کجا

ورنه مارا با حنیف خاک اندین کجا

بلبلم از شاخساق قدس گردید جدا

دور افتاده ز باغ و بوستان خوشیشتن

بسته ام پیمان خود با او چو در روز است

صد تعبها می کشم تا دیش آرم بدست

بر تو مخفی نیست بار آنچه احوال هست

گاه سوزم گاه سازم گاه به بهم گاه

گه به بخندم گه به بگریم بر فغان خوشیشتن

آنچه از من سرزند از اختیار من مگیر

نیستیم جز آنکه صفای طبع و دلی ضعیف

میدرخم ذره و آزار عکس آن محضیر

گه به میرم گه به فقیرم گاه مطلق گه به

گه به عیانم گه به پنهانم خوشیشتن

گه به طویل از حیر گه به کوتاه میگردم

گاه به شادانم گاه به غمناکم گاه به چوین طلال

هر زمان میسازم از حال کجا به کجا

گاه به طفل خوردم گاه به جوان با خط و حلال

گاه به پیرم گه به بزم ناتوان خوشیشتن

دید مجنون بنید غیر لیل ازینهار

صورت شخصی خرد او بود آئینه وار

نیست آئینه جز عکس آئینه دار

درد و عالم عاشق صفاق بنید غیر

کونیار در نظر جز جان جان خوشتن

خوش را دریات معشوق را یابی لا

عشق کامل بھر تو باشد رین رنهار

هر که او خود را نداند یار را نداند کجا

یار را هرگز نیابی تا نیابی خوش را

دور کن این خوشتن و هم و گمان خوشتن

جذبها از قلب مقناطیس مسکین خست

برتن گل غنچه پیرهن همی در نخست

جوش عشق از مبدی فضا چون سیر در نخست

سعدا عشق از معشوق میخیزد نخست

شمع سوزند نخستین جسم و جان خوشتن

نخوت و کبر هوا نفس و راز دل کنی

خویش را در صبه تسلیم رنهار کامل کنی

باستان دیکشن سکوی و منزل کنی

گر تو میخوای که هر دو وقت با صحن کنی

التماس مصنف

اس مجموعہ کا مصنف خاک مغلیں رسول الثقلین میر محمد حسین ولد مولوی

میر محمد صالح بخاری غفرہما الباری المتخلص بن موزون - ناظرین باعزیز

کی خدمات عالی درجات میں یہ التماس کرتا ہوں کہ حسب دم اس دل خستہ

پر وبال شکستہ کے سینہ میں شوق غلین بوسی نبوی کا جوش ہوا

غریب دل سو دور ہوئی غم ہم آغوش ہوا عقل زایل ہوئی پر واز موش ہوا

از خود فراموش ہوا - ہر آن بے تابی طرح طرح کی صورتیں دیکھا

لگی - ہر زمانہ کامیابی انواع و اقسام کے اشکال پیش لائی گئی

غرض کہ جو حالتیں گذرین اور گزرتی جاتی ہیں خارج از حد بیان - اور

جو حد سے کہتے اور سہے جاستے ہیں زاید از امکان انسان ہیں

ہر چند کہ تفصیل اس اجمال کی طول ہو کہ یہ شعبہ عشق رسول ہے

مگر اتنے مصائب کی بیان سے بہ لحاظ شہادت ریاکاری صبر و سکوت

خوب ہو اور ہمیشہ طماع عشاق کو گونہایت شاق ہو صبر و سکوت

مرغوب ہو۔ لمصنفہ۔ وجود خویش را در ہستیش گم ساز و دم در ش

حدیث خوشیتن با شمع کے پروانہ میگوید۔ الحاصل عند الاضطراب

اس دل بقرار کی اکثر اوقات کچھ مضامین جس سے دل حزن کو

کسی قدر تسکین حصول ہو تحریر ہوا کرتے۔ مگر وہ مضامین نہ بطرز

شاعرانہ بل مجنونانہ۔ چنانچہ شدہ شدہ اور مضامین کا ایک مجموعہ

ہو گیا۔ پہر بعض اوقات جیسا کہ کوئی بیمار واسے واسے یا آہ آہ

کر کے کراہتا ہو۔ اور اس سے اوس کسی قدر تسکین و تسلی ہوتی ہے

اس مجموعہ سے کسی قدر مضامین تنہائی میں پرہنے کا اتفاق ہوتا

اور اس سے کسی قدر قلب حزین کو تسلی و تسکین ہی ہوا کرتی۔

اس اتفاقات میں چند احباب اس مجموعہ سے آگاہ ہو کر خواستگار

ہوئے کہ چند اشعار اس سے واسطے قصاید خوانی کے درج جائیں۔

گو مصنف میں وہ لیاقت و استعداد نہیں کہ جسکی تصنیف سنہ سے

ذالیقہ و خلاوت ہو مگر فحوائی ایکہ۔ آزر و دل و دستان چھل است

حسب فرمایش چند تا قصاید اس مجموعہ سے دئے گئے اور قصاید

خوان صاحبون نے اون قصاید کو کہ وہ خوبی مدوح کی برکات

اون کی خوش گلوی کا سبب ہوتا نہایت عمدگی سے پڑھنے لگے۔

اور ایک مدت یونہی گزری پھر توجہ بلی احباب بعض وقت بطور شوق

و بعض وقت بیہیت مجموعی اس مجموعہ کے چھپوانے کے لئے

نہایت اصرار کرنے لگے اور مصنف اون کی ارشاد کو اپنی بولی

وہ بے ہمتی و بی حوصلگی کے سبب لطایف الخیل میں گزار دیتا
 اور فی نفس الامر اس مجموعہ کے ملاحظہ سے اساتذہ الاولیاء بجا
 ماہر علم عروض ہیں بے شک مصنف کو علم عروض سوعاری و بی ہمتی
 غور فرما سکتے ہیں اور یہی امر واقعی ہے۔ القصہ احباب کا اصرار اس
 مجموعہ کے چھپوانے کے بارے میں روز بروز برہتا چلا۔ حتیٰ کہ احباب
 موصوفین نے بعض ذوات مقدس کے جانب سے کہ مصنف ان کو
 اپنا بزرگ جانتا ہی مابصرار فرمائش شروع کر دیا۔ پھر تو جیسا کہ مصنف
 اس مجموعہ کو چھپاتا تھا۔ ناگزیر چھپوانا پڑا۔ پس مصنف نے اس مجموعہ کو
 جو حصہ اول اپنی دیوان لغتہ سے موسوم بہ کلام موزون دل فگار
 بشوق تعلیم بوسی احمد مختار ہے جناب مولانا و بالفضل اولنا حاوی
 منقول و منقول جامع فروع و اصول مولو حاجی محمد سطر الدین ضا^{معل}

شامل ہی نہیں۔ عشق محمدی عین عشق رب جلیل ہو۔ مَنْ أَحَبَّنِي
 فَقَدْ أَحَبَّ اللَّهَ۔ اوس کی دلیل ہو۔ مگر یہ نہت غلطی انہی کو
 سرفراز ہو جو سعید ازلی ہیں۔ اور یہ کرامت کبرے اونہی کو ملے
 مختص کی گئی ہے جو یکجہت لم یزلی ہیں۔ ہر اولی و اعلیٰ کے لئے
 یہ صفت خاص عام نہیں۔ اور ہر مرغ خانگی کا ہامی اوج سخاوت
 ائمہ نہیں۔ خداوند عالم یہ دولت لایزال ہر مسلمان کو نصیب ہے۔ اور
 اس سوچت والا مال سی ہر امتی کو قریب کرے۔ ہر چند شعرا ہی متقدمین
 و متاخرین۔ مثل حضرات سعدی و نظامی و حافظ و جامی و بیدل
 وغیرہ رحمۃ اللہ علیہم نے یہ دولت ابدی حاصل کی ہے۔ لکن
 میری و السنت میں فیضان ان کی ارواح مقدسہ کا اب تک بھی
 باقی ہے۔ چنانچہ اندرون سر و قریب و بیاد و نجات۔ تقاوہ و

شرفِ اکمل الکمل - وافضل الفضلا - واقف رموزِ صوری و معنوی

عالمِ علوم دینی و دنیوی - مخمور شرابِ مصطفوی - اسیرِ سلسلہ جمال

مرتضی - معدنِ اسرارِ صدق و صفا - مطلعِ انوارِ وفق و فای مقبول

بارگاہِ خاص حضرت بیچون - حاجی الحرمین جناب مولوی میر محمد حسین صاحب

بخاری المتخلص بـ موزون سرشته دارِ صدرِ کچہری اہتمامِ ٹیپہ خانہ جات

مالک محروسہ سرکارِ عالی خلد اللہ ملکہ خلف الصدق حضرت مولانا

مولوی میر محمد صالح صاحب بخاری رحمۃ اللہ علیہ نے جو مشائخ کین عظام

اس ملک کی ہیں - یہ کہلات طیبات اور اللغات باقیات الصالحات

نعت سرور کائنات علیہ الصلوٰۃ والتحيات میں تالیف فرمائے ہیں

عجب طرز کے لطف اور عمدگیان دکھائے ہیں - یہ کلام موزون

و صرف موزونیت ہی میں بے نظیر ہے - بلکہ ہر طرح کے اوصاف سے

شش جہت میدان عشق کا ترجیح بند۔ ہر نظم مثنوی بلاغت کا

ستراو۔ ہر مکتہ شرح فصاحت بیانی میں استاد۔ لغت

اس مجموعہ عشقیہ کی حسب قدر توصیف کیجائے قلیل۔ اور مختصر اس

سالہ کی تعلی ہو کوتاہی بیان کی دلیل ہے۔ چونکہ اس کلام عاشقانہ

کی توصیف میں پوری پوری عہدہ برائی کا محال انجام ہے۔ لہذا

اس کے وصف میں چند ایات جس کا مصرعہ اخیر ماوہ تاج ہے

ختم کلام ہے۔

شدر رقم در لغت حضرت مصطفیٰ

زاکہ این مملوز اوصاف بنی است

وصف و نقش ہم نہ حد شاعری است

تہا شود مقصود ما ہر دوا دا

چون ز موزون این کلام ہفا

وصف این خارج ز حد آدمی است

طاقت انسان چو از جوشن بر می

ختم کردم امی مسئلی بر دوا

یا آنکه از طغیانی شایسته

آتش عشق بنی در جان ما

بهر سال طبع چون کردم خیال

ماقم گفته بگو ای ذمی عقول

از طغیانی حله از باب یقین

همچو موزون شستل کن دمای

تا شود معلوم از و تانج و سال

زینت جان های عشاق رسول

قطعه تانج طبع دیوان موصوفی از تصنیف ایضاً بحر و کیه

از جوش عشق حضرت موزون درین

تانج انطباع معانی گفت دل

دیوان بخت سید عالم پوش تمام

ماند قبول بار که خاص این کلام

تقریباً رقم زدہ قلم فصاحت و بلاغت شیم شاعر جاو و نگار و در علم و فضل گمانہ روزگار
مولوی سید علاء الدین حبیب المتخلص و احد صیغہ دار سما صدر کچہری پتہ خانجات ملک سرکار عا

الحمد لوارب العطايا

والنعت لافضل البرايا

اما بعد محبان رسول الثقلين کو بشارت اور عاشقان سید الکونین کو

اشارت ہو کہ اندون پیہ دیوان کثیر المنفعت تعلیل الہجم - مملو بقصاید

مغنیۃ رسول اکرم - صلی اللہ علیہ و علی آلہ و اصحابہ وسلم - نتیجہ افکار

پرانوار - ناشر بے بدل - ناظم عدیم المثل - خامن کجار - عشق احمد مختار

فارس مضار لغت سید الابرار - سید المحیب الفطن اللیب - ضل

کرامت مشحون جناب مولانا الحاج مولوی میر محمد حسین صاحب البخاری

المتخلص - موزون سررشتہ دار سما صدر کچہری انتظام پتہ خانجات ملک سرکار عا

حسنِ سَمی جنابِ الاکرم۔ فاضلِ الافحہ شاعرِ بجدیل۔ ناظمِ مفید المثل

فرید الدہر۔ وحید العصر۔ مجمع التواضع والتمکین۔ المتکلم کل الاوصاف

المجلل جناب مولانا مولوی محمد مظفر الدین صاحب المتخلص بسعید

مد و کار ناظم شہِ خانجات ملک سرکار عالی۔ مطبع مطبع الانوار و کن مین

چمکے مطبوع طبایع خاص و عام ہوا۔ الحق یہ وہ دیوان ہے جس کے رنگ

مضامین کا عجب ہی طور ہے۔ وادین ہوتے ہیں مگر یہ دیوان کچھ ہے

نظم اسکی دلچسپ معانی و لاویز مضمون ایک سے ایک فائق ہے۔

یہی سبب ہے کہ ابتدائی نظم سے ہر ایک اس کا شایق ہے۔ سواد اسکا

مہیج سودا می عشق رسول ہے۔ بیاض نور افزا می قلوب محبت شمول ہے

ہر سطر جاوید شیر ہے۔ ہر نقطہ سپہرِ امجد کا اخترِ نورِ ماکر

ہر حرف سے عشقِ بنی آشکار ہے۔ الغرض گلشنِ بغیت کی نئی بہار ہے۔

سبحان الله کیون نہو کہ یہ ذکر لغت رسول کبریٰ جبریل علیہ السلام

دل کو روشنی چشم کو خیال پر حصول سعادت ابدی اس سے سوا ہر

اللهم انقنا من بركاته بطول حیات المصنف وازواجه وبناته

الی یوم القیام و آخر دعوانا الحمد لله المکمل الغیر العلام والصلوة

والسلام علی رسولہ خیر الانام وصحابة الکرام۔

قطعة تالیف عربی من واحد

مدیح اللہ بنی خیر الانام

فلما انشد مولانا البخاری

کسبک الدن فی حسن النظم

فاحسن نظمہ لفظاً ومعناً

سالت الهاتف عام الختام

متی من طبعہ حصل الفراق

مدیح المصطفیٰ خیر الکلام

فارشدنی علی وجه النشأ

صاحب الفضل جناب موزون

گفت بر ساخته سالش و جد

کرد تدوین چو مدح و عسلا

و قمر لغت سنه و الالا

۱۳۰۴

وله تقریظ مستطوم اردو مع تالیف طبع

کہاں ہیں کدیرہین غزل خوان

بصد شوق لہین ذایقہ لغت کا

لکھا خوب موزون بجا ہوا موزون

ہو ہر حرف مملو بوصف بنی

سطور او سکورشون تراز کہکشان

نہ خوف خزان یان نہ تہیب غما

ہیں توصیف کو گوہر سمین بھر

فدایان احمد محبان لغت

ہیسا ہی ان کو سنے خوان لغت

کمال مضاحت سر دیوان لغت

و کہا ٹی ہر اسمیں عجب شان لغت

نقطہ مثل درامی عثمان لغت

عجب ہی بہار گلستان لغت

یہ دیوان موزون ہی پاکان لغت

پہا جبکہ یہ دفتر شرف

کبھی اسکی تاریخ و آجد موزون

کہ تا عام ہو سب پر فیضانِ نعت

بخوبی ہوا طبع و یوان نعت

۱۳۰۰ھ

تقریب کتاب ستطاب نعتیہ جناب رسالت صلی اللہ علیہ وسلم موسوم بہ یاد موزون چکیدہ قلم
جو امر رقم شاعر شیرین زبان فرید العصر وحید الزمان حاجی مولو محمد قیاض الدین صاحب المتخلص
قیاض نامہ بدین منشی صدر کچہری اہتمام شہ خانجات ملک سرکار کا

بسم اللہ الرحمن الرحیم

اللہ جل شانہ کے ہم پر پڑے حسان مین کہ ہمارے پیغمبر رسول آخر الزما

ہیں رباعی پیغام خدا نخواست آدم آورد و بہ انجام بشارت ابن مریم آورد

بجملہ رسل نامہ بے خاتم بود و بہ حسد بر نامہ و خاتم آورد۔

ہر چند نفس نبوت میں سارے انبیاء علیہم السلام اکیساں ہیں مگر

جو فضائل کہ خاصا جناب اچھو محبتی محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کو

خداوند پاک جل شانہ نے عطا فرمائے ہیں ایسے کہ ان میں

رباعی - پیش از ہمہ شاہان غیور آمدہ ہر چند کہ آخر بظہور آمدہ
 امی ختم رسل قرب تو معلوم شد ہر آئندہ زراہ دور آمدہ
 موجد وہی ہے کہ توحید رب العالمین کے ساتھ فضیلت حضرت خاتم النبیین
 کی بھی جبکہ اللہ جل شانہ نے اون الفاظ روف و رحیم ہی یاد فرمایا ہے
 جو خاص اپنے واسطے فرمایا ہے اوس کے دل میں جامی گرین ہو۔
 رباعی - در منزل توحید کسور است بہ کرتبت ختم رسل آگاہ است
 گنجیہ لا الہ الا اللہ را بہ مفتاح محمد الرسول اللہ است
 سبحان اللہ کہ اس گلدستہ لغتہ فرحت افزون میں جو میر محمد حسن
 اور عنایت فرما حضرت موزون نے نہایت اخلاص اور اعتقاد کے
 ساتھ ترتیب دیا ہے ایسی ایسی رنگین مضامین فضیلت جناب حضرت
 شفیع المذنبین کے درج کئے ہیں کہ اسکی دید و وادید میں ہیں۔

اب نہ سیکستان کی آرزو ہونے کسی بوستان کی جستجو۔ ہمارا دانش
 اگر پوچھئے تو اس کے ہر صفحہ بلکہ ہر حرف میں نہان سی۔ اور
 شبہم شاداب معرفت اگر وہ ہونڈے تو اس کے ہر نقطہ سی
 عیان ہے۔ مارا و ماغ گلشن و باغی منادہ است نہ اسے پوری گل برو
 کہ و ماغی منادہ است۔ اب ناظرین باتمکین اور جان شماران
 حضرت رحمۃ اللعالمین غفر فرماوین کہ جب آپکی فضیلت اس درجہ پہنچ گئی ہو
 کہ اگر ایک لاکھ چوبیس ہزار پیغمبر ایک طرف کھڑے ہوں اور
 ہمارے جناب رسالت مآب بہ نفس نفیس ایک جانب ہمارے اتباع
 اپنی ہی پیغمبر علیہ الصلوٰۃ والسلام کی واجب و لازم ہو اگر اس
 موقع میں آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم کچھ ارشاد فرماوین اور
 ہم اذن انبیاء علیہم السلام کی جانب دیکھیں کہ کھلا اسباب میں

یہ حضرات کیا فرمائی ہیں تو فوراً ہمارا نام امتیون کے دوسری نکال دیا گیا
 اور وبالِ عظیم چارے جان پر ڈالا جا دیا اور اگر موسیٰ علیہ السلام ہی
 حضرت کے زمانہ مبارک میں ہوتے تو بجز اطاعت آنحضرت صلی اللہ
 علیہ وسلم کے کوئی روش دوسری اختیار نہ فرماتے پس اس صورت میں
 آپ کی اطاعت اور بجا آوری احکام شریعت جو کچھ زبان فیضِ حبان
 حضرت صلی اللہ علیہ وسلم سے نکلے اور وہ بذریعہ حضراتِ محدثین
 و ائمہ مجتہدین اور بزرگانِ دین ہمارا ممکن ہو چکا گئی کس قدر فرض
 نہ ہوگی اور بات یوں ہی ہے کہ جو اللہ تعالیٰ کا محبوب بننا چاہتا ہو وہ
 سچے دل اور سچے عقیدت سے رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی
 اطاعت کرتا رہے بغیر اسی آیہ کریمہ قل ان کنتم تحبون اللہ
 فاتبعونی يحبکم اللہ - اور حقیقت میں رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی

اطاعت عین اطاعت اللہ جل شانہ کی جو کہ جسکے صلہ میں آدمی
 اور انعام و اکرام کا جو خاص انبیاء و صدیقین و شہداء و صالحین کے
 حق میں نازل ہوا ہو مستحق ہوتا ہو اور ان کے رفقائے شہداء کی جاتی
 جیسا کہ اللہ جل شانہ فرماتا ہے ومن یطع اللہ والرسول فاولئک
 مع الذین انعم اللہ علیہم من النبیین والصدیقین والشہداء
 والصلحین وحسن اولئک رفیقاً۔ اب تعریف انبیاء اور صدیقین
 اور شہداء اور صالحین کی سنئے کہ انبیاء علیہم الصلوٰۃ والسلام
 وہ حضرات ہیں کہ جن پر روح الامین فرشتہ طاہر اپنا پیغام حضرت
 رب العالمین کا پہنچا دے۔ اور صدیق وہ ہیں کہ جو حکم وحی ہو
 اور ان کا دل اوپر بلا تامل گواہی دے اور تصدیق کرے۔
 اور شہید وہ ہیں جنکو پیغمبر کے حکم پر ایسا صدق حاصل ہو کہ اوپر

جان دین پر ہی مستعد ہو جائیں اور کسی کی ملاست یا ایذا رسانی کا
 خوف و لحاظ نہ کہیں۔ اور صلیحان وہ ہیں کہ ان کی طبیعت نیکی پر
 ہی پیدا ہوئی ہو پس جو لوگ سوامی ان حضرات کے ہیں مگر فریبندہ
 میں رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم کی جان و دل سے سعی کرتے ہیں
 اللہ جل شانہ ان کو بھی بطیفیل اتباع رسول اللہ صلی اللہ وسلم
 کی اور بہین کی گردہ میں شمار کرے گا۔ اور بے شک یہ بہت بڑا
 فضل ہے اللہ پاک کا جو بعد آیہ موصوفہ ارشاد فرماتے ہیں
 کہ ذلک الفضل من اللہ وکفی باللہ علیمًا اور جس نے
 کہ نبی صلی اللہ علیہ وسلم کی اطاعت سے موہ نہ موڑا تو بے شک
 اوس نے حضرت کے دامن حفاظت و شفاعت کو بھی ہاتھ نہ
 چھوڑا کما قال اللہ تعالیٰ من بطع الرسول فقد اطاع اللہ و

مَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيفًا - غرض بہت بڑی فضیلت

دنیوی و اخروی عند اللہ و عند الرسول اتباع سنت میں ہو کہ جسکا

بیان انسان ضعیف البنیان سے خارج از امکان ہو۔

سو علم سے گرنے میں ہو سحر و شہر کا پتہ کیا و صف نبی لکھ سکو مقدور و شکر

لہذا چند آیات قرآن مجید پر ہی اکتفا کیا گیا اب حضرات ناظرین سے

یہ امید ہو کہ جب اس کتاب کو دیکھیں حضرت رسول اللہ صلی اللہ

علیہ وسلم کے فضائل مبارک پر واقف ہو کر اعمال صالحہ اختیار کریں

اور ارا و امرو و نواہی کا ایسا خیال رکھیں جیسا کہ کوئی عمدہ عمل۔

نعمتوں پر راغب ہووے اور زہر کے استعمال سے محتزر رہے

اور اللہ اس کتاب کے مصنف اور اس تفسیر کو حق میں دعا

فرماوے اللہ تعالیٰ اپنے فضل و کرم سے ہمارا خاتمہ بخیر کرے آمین

بہم کو اپنی رسول مقبول کی محبت اور اطاعت میں مارے اور فروہی
 قیامت کو ادا شفاعت حضرت حامی امت کو نیچے جائے دے
 و آہنہ و عوانا ان الحمد للہ رب العالمین۔

تاریخ طبع کتاب گلدستہ نعتیہ مصنفہ مولانا مولوی میر محمد حسین صاحب بخاری
 المتخلص بہ موزون طبع از محمد فیاض الدین نایب منشتری صدر کچہری نادر

کرد موزون برای این تصنیف	سہمی شکر و کوشش موفور
نیست جز نعمت احمد مرسل	امر دیگر بخاطر شش مخطوطہ
ای خوشا قسمتی کہ در دو جهان	ہست مداح مصطفیٰ ماجور
مصطفائی کہ برورش صد بار	جہہ سایند قیصر و فقہور
در جمال و کمال مصطفوی	این کتابیت بوقیہ و ہوا
چند اگر صفاء و ضموش	منفعل شد بپیش گردن حج

صفحات ۱۰۰ کہ سورہ نور است

زبان بہ فیاض از سرہ اخلاص

زور قلم از سرادوب تارنج

دید و شرمندہ گشت چشمہ ہور

گشت تحریر سال چون منظور

منطبع شد کتاب مطلع نور

۱۳۰

تقریباً از بیانیج افکار شاعر بے بدل عدیم المثل نازک خیال مجستہ غالب سعید ازلی حشمت علیضہ
المتحدین حشمت میرنشی صدر کچہری اتہام ثنیہ پناجات ملک سرکار عالمیہ حضرت جید معلوم
وجاہ معلی صاحب مدظلہ العالی

ہزار ہا بلکہ کروڑ ہا شکر می اوس باغبان حقیقے کا کہ جس نے اس

گلشن ایجاد میں ہر ذرہ ہزار عالم کو بس شکل گل ہامی گوناگون پیدا کیا

اور اوس میں حضرت انسان کو لباس - ولقد کو منابنی آدم

سے زینت دیکر توفیق و گویا الٰہی عطا فرمایا - اور وہ اپنی حبیب

پاک احمد مجتبیٰ محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم کے لیلے لغت

پاک میں مثل مجنون اور شمع رسالت پر شکل پروانہ مفتون رہے

اگرچہ تخلیق انسان بصورت ظاہری آب و گل سے ہو مگر اس میں
 وہ وہ کشف و کرامات میں کہ سینہ آج تک اوس کو کسب و کمال
 کی ماسیت کو قیاس میں نہ لاسکا۔ اور کہ نہ حقیقت کو نہ پاسکا نظریہ
 افریقہ روزگار سے خلعت کمال عزت و تمکین انسان کو دیکر
 اشرف المخلوقات کا خطاب عطا فرمایا اور معدن علم و فضل اوس کے
 قبضہ تصرف میں دیا تا مخلوق دیگر میں برتر و اعلیٰ اور فرمان الطیعو اللہ
 و الطیعو الرسول پر شیدا و والد رہی ہر چیز کہ زمانہ ہای سلف و حال میں
 اکثر شعرا نے میدان لغت احمدی میں سفر ساری کی گزیر سے
 کرم و معظم قاضی زمانہ متبحر گمانہ ماہر اسرار فصاحت و واقف رموز
 بلاغت صدر نشین محفل نکتہ والی خزینہ مجلس مقصد و کامرانی
 سید صیح النسب و الحسب اشرف النجباء و افضل الفضلاء و عاشق

رسول مقبول بارگاہ باری جناب مولانا حاجی مولوی میر محمد حسین صاحب
 بخاری المتخلص بن موزون مدظلہ العالی نے اپنے اوقات بابر کا
 جوغت گوئی سرور کائنات علیہ الصلوٰۃ والتیمات میں صرف فرما کر
 اس گلدستہ لغت سے ہم شایقین و تشنہ لبوں کو مستفیض و سیراب
 کیا اوس کا بیان لایمان ہو اگر چشم انصاف سے دیکھیں تو وضاحت
 و بلاغت میں سبحان و ایل سے برتر اور قصائد گوئی میں عرفی
 و انوری سے بہتر تر اور میں مشک و بویب یقین بلکہ عین الیقین
 سمجھتا ہوں کہ یہ گلدستہ توشہ آخرت بلکہ نتیجہ مغفرت ہو گلدستہ
 نعمت کیا ہو گویا گنجینہ حقیقت معانی و وفینہ معرفت حقانی ہو
 اگر اوس کو گلبن ہا یہ خزان اور نخل مراد گلشن جاوداں کہہ تو
 تو بجا ہو اور اس حسن پستان عشق کو سنبل مانع جان اور قوت روح

تسکین بخش دل عاشقان کہئے تو زیبا ہو۔ نے نے اس سے
 عشاق کے دل کی تسکین اور قیامت تک یہ فیض رحمہ اللہ باقی
 و جاری ہو نام مصنف زندہ و ساری ہو چونکہ یہ مکتبہ مفت رسول
 مقبول ہو زیادہ گوئی اس میں فضول ہو۔ ناظرین کو سعادت سے
 حقیقت کہل جائیگی۔ میری صدق بیانی رنگ و کہلائیگی۔ شکست
 خود بخود بوبید نہ کہ عطار مدح او گوید۔ خدا یا طفیل سے ان اشعار
 لغتہ کے میرا اور مصنف اور ناظرین کا خاتمہ موافق شعر جناب
 فیاض الدین خان بندہ مرحوم کے بخیر ہو دم وصف مجھ میں
 نکل جائے تو اچھا بہ منکا بھی اسی ذکر میں ڈہل جائے تو اچھا
 آمین یا رب العالمین اگرچہ اس ناچیز کو حوصلہ کہاں کہ زبان
 توصیف میں ان اشعار کے ہمارے گھر بلحاظ اس امر کہ یوسف کی

خریداری میں بہر حال نام شریک رہی یہ تقریر زیب تحریر کی ہے
حضرات ناظرین اپنی گہراں باگی اور اس کمترین کی بوجہ صلی پر نظر فرما
عیب پوشی فرماویں۔

قطعہ تاسخ

بغت سید عالم ز موزون	چو شد تصنیف این دیوان موزون
دلم حشمت سن طبعش بگفتہ	گرو دیوان ز موزون گشت مطبوع ۱۳۰۴
شد چو مطبوع و قمر موزون	وقت مسعود ساعت محمود
سال او حشمت از سر اخلاص	چشمہ فیض جاودان فرمود ۱۳۰۴
قطعہ تاریخ طبع دیوان از محمد صدیق احمد کخلص فہیم فرزند دومین قاضی صناعہ صلیع ربی شاگرد	

حضرت موزون نے جو کبھی بغت نبی میں نہ دیوان

ارباب بصیرت کہتے ہیں ہر شعر جسکے صلے

تاریخ قیوم پیران فی طبع کی اسکے یون لکھی

مخصوص طبع احمدین دیوان موزون طبع ہوا

تقریباً از تاریخ افکار شاعر گیارہ روز گار سحر بیان مروج فارسی و اصفہان سخنور بے نظیر
جناب سید امیر ارشد صاحب المتخلص بہ امیر صدر عالی صدر شہ خانہ بلدہ حیدر آباد

چکویم پیران ستم طرف را کہ براہ یار فروشی من بے بضاعت را

بکوچہ و بازار می فروشند و درین معاملہ بے سود و زیان ہر چہ تیار

میکوشند و انہم کہ اینہم بے چیز سے نیست کہ ہر گمان چیرے

می برند و باین گمان چسبی کہ باخود و ندارم آنرا بہ بیع سلم می خرد

و افرایش من چنین و چنان کہ گفتہ اند وانی کہ مرا بہر شہد گرفتہ اند

حسن ظن اینان در حق من بیشا بیش است و مرا از یہا کی ہر فرجاست

دیش طرک ہا کہ درین حالت حیف حیف کہ متاع سی سالہ از آن

خود را گم ساخته و هنوز که با خود نه پر واخته ام به ترتیب تقریباً مثال واده
 و بار تعمیل خواهی نخواهی را در گردنم نهاده است و در شکل عجیب
 افتاده ام که نه سراز حکم تر بافتن میتوانم و نه راه الطاعت شتافتن بار
 چه توان کرد سنگ آمد و سخت آمد هیچ راه چاره ندارم بجز آنکه باره
 نگارم پیدا است که زیر و خوانان بر نم سخن و اصول و انان قانون
 این فن و زمان سلف به نیزنگ کاری افکار چه تقس می گوید و ختند
 و به آواز گی و دین عرصه چه علمها که نه افرا ختند آرس هر یک از این
 بصورت حرف یگانه بود و به معنی معنی یگانگی اندرین بحر سخن
 هر گهر را آب و تاب و گیر است سخن همان است که چون در گوش
 سماع گرفتند دل و جگر را شکستگی بگری و چنانکه او شکستگی در افتد و از
 اثرش بسبب رازیر دندان فشار و دوسر را به جنبش و آرد و از

ز انوی بزانوی نشستن آغاز کند و هر حرکت که کند همین انداز کند

ع اعجاز سخن را که بگویند همین است - این همه که میگویم بارے از ان

کیست همانا از ان ملاجای است قدس ^ع السامی - حقا که جام

پیش از خمتان دیگر است و انی پیش از خمتان دیگر از زمزمه پرواز ^{پیش}

در قالب سامعان و ماوم روح تازه میدد گویی که انیتر عالم الفخنت ^{فیه}

خبری و بدان آزاد و دل از دست داده خصوص در عرض نعت شریف

خود را بوجد و حال عجیبی رساند و اندک سیه داند - تکلف بر طرف

تصنع و رکنار هر جا که سخنش باین فرخی فال میزند جبریل امین ^{یا}

میزند - هر چند که درین زمان بعضی باورین وادی و شوارگذار برهمنی

زوق و شوق روشنها برگزیده اند و به تلاش سرمنزلی هر سودوید

مگر خباب موزون المعروف به مولوی میر محمد حسین صاحب بخارے

مصنف این مجموعه جادوه برگزیده جامی را خوش کرده است و از سوز
 و ساز ازلی و گذاردلی بهره بقدر برده - هم اگر تفرک و رسیدن شود
 توان یافت که ترانه این بر خفته قلندرانه است و ظاهر که بدون جوشی
 از هر کس نمی آید و درون جوشی می از شما این فضا می کشد هر قدر که
 گفته آید از هزار یک و از ب پار اند که است کسانیکه او را پند^{اند}
 ذات بابرکات را از مقتضات انکاشته اند اگر حق بر پیده شود و او
 باینهمه گفتار ما احتیاجی و ما را جز بحق گفتن علابی نیست هر قدر که
 اشارش شنیدم دل تراش و جگر خراش یافتیم اگر غلط کنیم می توانم^{گفت}
 که این کار کار صاحب جگر این است نه کار دیگران مصنف که سر^{میش}
 این جادوه خوشش کافی است محض رفیق و برکت تقلید جامی است
 امید که خداوند عالم بهین مفت شریف رسول اکرم صلی الله

